

Sammanfattning

I betänkandet behandlas drygt 150 yrkanden i motioner – till stor del parti- och kommittémotioner – som väcktes under allmänna motionstiden 1998. Samtliga yrkanden avstyrks av utskottet.

Yrkandena handlar om övergripande frågor om högskolan, institutionell organisation, allmänna forskningsfrågor, forskning och utbildning inom vissa områden, lokalisering av viss utbildning och/eller forskning, lärarna och pedagogiken i högskolan, studieorganisationsfrågor, tillträdesfrågor, andra studentfrågor m.m.

Samtliga partier i utskottet utom Socialdemokraterna har reservationer på olika punkter, var för sig och i olika konstellationer.

Motionerna

1998/99:Ub242 av Yvonne Andersson m.fl. (kd) vari yrkas

3. att riksdagen hos regeringen begär förslag om att en vuxenlärarutbildning tillskapas.

1998/99:Ub257 av Ingvar Eriksson och Cristina Husmark Pehrsson (m) vari yrkas

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utbildning av logopedier.

1998/99:Ub265 av Agneta Brendt m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att öka möjligheterna för hörande elever att lära sig teckenspråk.

1998/99:Ub274 av Inger Davidson m.fl. (kd, m, v, c, fp, mp) vari yrkas

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om träning och identifiering i lärarutbildningen.

1998/99:Ub275 av Inger Davidson (kd) vari yrkas

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att högskolor och universitet skall vara skyldiga att erbjuda alternativ till djurförsök,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om studenters rätt att slippa utföra djurförsök.

1998/99:Ub401 av Bertil Persson (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att utveckla högskolorna på Södertörn och i Malmö till universitet.

1998/99:Ub402 av Kent Olsson och Elizabeth Nyström (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om sjöbefälsutbildningen på Tjörn och Donsö.

1998/99:Ub403 av Bertil Persson (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om överföring av Malmös högre utbildningar till Malmö högskola.

1998/99:Ub404 av Anna Åkerhielm (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om tillgänglighet för funktionshindrade vid högre utbildning.

1998/99:Ub405 av Tom Heyman m.fl. (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att utreda möjligheten att inrätta ett nytt "nätverksuniversitet" i Västsverige.

1998/99:Ub406 av Yvonne Ruwaida m.fl. (mp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om forskning och undervisning på akademisk nivå om homo- och bisexuellas situation.

1998/99:Ub407 av Ulf Nilsson och Siw Persson (fp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av ett havsforskningscentrum i Skåne,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att förlägga marinbiologisk forskning till Malmö högskola.

1998/99:Ub408 av Bertil Persson (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om industridoktorander, adjungerade professorer etc.

1998/99:Ub416 av Maud Ekendahl och Liselotte Wågö (m) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om Naprapathögskolan,

2. att riksdagen hos regeringen begär förslag till fortsatt statlig tillsyn över Naprapathögskolan fr.o.m. den 1 juli 1999 och tills vidare i enlighet med vad som anförts i motionen,

3. att riksdagen hos regeringen begär förslag till att Naprapathögskolans elever ges rätt till statliga studiemedel i enlighet med vad som anförts i motionen.

1998/99:Ub419 av Peter Pedersen och Murad Artin (v) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär att en utredning tillsätts som belyser utvecklingsmöjligheter och konsekvenser i ett brett samhällsperspektiv vid skapandet av en universitetsfilial med naturvetenskaplig-teknisk inriktning i Karlskoga knuten till det blivande universitetet i Örebro.

1998/99:Ub421 av Bengt Silfverstrand och Anders Karlsson (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts

om inrättande av en nationell riskforskningsorganisation vid Lunds tekniska högskola/Lunds universitet.

1998/99:Ub424 av Carl Bildt m.fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om kunskapsmiljöns strategiska betydelse,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om betydelsen av forskningens frihet,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om statens ansvar för grundforskningen,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om betydelsen av fria forskningsfinansiärer,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att de före detta fristående forskningsstiftelserna måste återfå sin tidigare roll och om statens användning av deras medel,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om fördelningen av resurser till högskolor och universitet,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att fler högskolor bör ges möjlighet att övergå i privaträttslig form,

11. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en långsiktig forskningspolitik.

1998/99:Ub425 av Johan Pehrson (fp) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär en skyndsam utredning för att kartlägga utbudet och behovet av kurser på halvfart eller annan deltid.

1998/99:Ub426 av Lennart Kollmats (fp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av att förberedelser görs under 1999 för att så snart som möjligt kunna etablera en utvecklingsenhet som har till syfte att koncentrera resurserna och kompetensen kring handikapputbildning och FoU,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att utveckla ett magisterprogram som är multiprofessionellt och flervetenskapligt,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att utveckla ett grundutbildningsprogram i handikappvetenskap.

1998/99:Ub427 av Annika Nilsson och Kent Härstedt (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om den sociala snedrekryteringen till högre utbildning.

1998/99:Ub428 av Marie Granlund och Leif Jakobsson (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om vikten av att ta till vara invandrargruppernas kompetens.

1998/99:Ub429 av Anders Berglöv m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utveckling av Mälardalens högskola.

1998/99:Ub432 av Kerstin Kristiansson m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om förlängning av arbetsterapeututbildningen.

1998/99:Ub433 av Susanne Eberstein m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om civilingenjörsutbildning vid Mitthögskolan.

1998/99:Ub436 av Laila Bjurling (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om obligatorisk utbildning om dyslexi i lärarutbildningen.

1998/99:Ub438 av Ewa Larsson (mp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att skapa ett juridiskt utrymme för de enskilda utbildningsinstitutionerna att tillämpa antagningssystem som syftar till att få in fler studerande med utländsk bakgrund.

1998/99:Ub439 av Marianne Carlström m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av utbildning och forskning i hushållsvetenskap.

1998/99:Ub440 av Yvonne Andersson (kd) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär förslag om en vuxenlärarexamen,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en lärarutbildning vid Linköpings universitet.

1998/99:Ub441 av Camilla Dahlin-Andersson m.fl. (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av att tillsätta en utredning som syftar till att ta till vara utländsk kompetens.

1998/99:Ub445 av Birgitta Ahlqvist och Lars U Granberg (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att inrätta kultur- och turismforskning i Norrbotten.

1998/99:Ub446 av Bertil Persson (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om doktorandstipendier till konstnärliga högskolor.

1998/99:Ub447 av Erling Wälivaara m.fl. (kd) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att lektors och professorers möjlighet att bedriva egen forskning måste förbättras,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att katederundervisningen måste minska till förmån för ny pedagogik där studenten i ökad utsträckning får vara medaktör,
3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om uppföljning av satsningen på högskolans tredje uppgift,
5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en samlad kartläggning av dagens forskarutbildning,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att Sveriges deltagande i internationella forskningssamarbeten inte får minska.

1998/99:Ub449 av Elisebeht Markström och Tone Tingsgård (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ett förtydligande i examensförordningen i högskoleförordningen för vissa yrkesexamina.

1998/99:Ub452 av Eva Arvidsson och Cinnika Beiming (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om lärarutbildningen.

1998/99:Ub453 av Lennart Daléus m.fl. (c) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ett klagande av skillnaden mellan högskolor med vetenskapsområden och universitet,

2. att riksdagen hos regeringen begär förslag till en kvalificeringstrappa för prövning av examensrättigheter i enlighet med vad i motionen anförts,

3. att riksdagen hos regeringen begär förslag till ett anslagssystem som bygger på förslaget om en kvalificeringstrappa i enlighet med vad i motionen anförts,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om rekrytering av högskolelärare,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om doktorsprogram vid högskolorna,

6. att riksdagen hos regeringen begär förslag till sådan ändring av högskolelagen att pedagogisk utbildning blir obligatorisk för lärare vid högskolan i enlighet med vad i motionen anförts,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om högskoledidaktisk forskning,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om undervisnings- och examinationsformer,

11. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en obligatorisk introduktionskurs,

12. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om kontakterna mellan högskolorna, näringslivet och andra verksamheter i samhället,

13. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utvärdering av varje högskolekurs,

14. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ett ekvivaleringssystem,

15. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en utbildning för akademiker med invandrarbakgrund,

16. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en samlad forskningsbudget,

28. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om studeranderepresentationen i högskolans beslutande och beredande organ,

29. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om kårobligatoriet,

30. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om högskolornas praxis och dokumentation.

1998/99:Ub454 av Britt-Marie Danestig m.fl. (v) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att vid anställning av lärare i högskolan det också skall vägas in den sökandes undervisningsförmåga och erfarenhet och att en pedagogisk sakkunnig skall medverka när bedömningar görs av de sökandes pedagogiska meriter,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att kravet på att alla kurser skall utvärderas införs i högskoleförordningen,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om vilka föreskrifter som får utfärdas lokalt,

8. att riksdagen hos regeringen begär att den utreder uppdragsutbildningen och de konsekvenser den fått för grundutbildningen i enlighet med vad i motionen anförts,

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att det i högskoleförordningen bör skrivas in att studenter som avser att förlägga del av sina studier till universitet utanför Sverige skall kunna få ett bindande förhandsbesked om hur dessa kommer att tillgodoräknas samt att lokala beslut om tillgodoräknande måste kunna överklagas,

10. att riksdagen hos regeringen begär att den återkommer med förslag om förstärkning av högskolornas ansvar för rådgivning till studenterna i enlighet med vad i motionen anförts,

14. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om uppdrag till Högskoleverket att analysera fritidsledarutbildningen och utfärda riktlinjer för hur de sökande till olika lärarutbildningar för de lägre stadierna bör få tillgodoräkna sig denna utbildning,

15. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att ett bättre planeringsunderlag för regeringens beställningar av utbildningsplatser på lärarutbildningarna bör utvecklas,

16. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om basårets bibehållande och utökade utrymme.

1998/99:Ub455 av Gunnar Goude m.fl. (mp) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär en utredning av effekterna för svensk forskning av deltagandet i EU:s forskningsprogram varvid särskilt skall uppmärksammas de i motionen anförda frågorna,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av en mer genomtänkt och demokratiskt baserad användning av de medel som används för forskning inom EU-projekt.

1998/99:Ub456 av Gunnar Goude m.fl. (mp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om förslag till utredning av medelsanvändning och nya beräkningsunderlag för budgetarbetet vad avser anslag till universitet och högskolor.

1998/99:Ub459 av Mikael Oscarsson (kd) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om inrättandet av utbildning i att starta och driva företag vid våra universitet och högskolor.

1998/99:Ub467 av Ulla-Britt Hagström (kd) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utbildning av arkitekter, byggherrar m.fl. i handikappkunskap,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om handikapporganisationernas roll i utbildningssatsningen.

1998/99:Ub469 av Anders G Högmark (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om sjöbefälsutbildningen på Tjörn och Donsö.

1998/99:Ub470 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av att öka inslaget av reumatologi i all hälso- och sjukvårdspersonals grundutbildning.

1998/99:Ub478 av Gudrun Schyman m.fl. (v) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär en översyn av de forskarstuderandes totala arbetssituation och de konsekvenser de av riksdagen beslutade förändringarna fått under våren 1999, då det gäller antagningen till forskarutbildningen.

1998/99:Ub482 av Kenth Skårvik (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att det görs en undersökning och utredning av hur sjöbefälsutbildningen i Skärhamn skall kunna få behålla sin status inför framtiden.

1998/99:Ub483 av Helena Höij m.fl. (kd) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om statens och högskolans respektive roller,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om högskolans ledning,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om värdet av varierande utformning av likvärdiga utbildningar,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om oberoende kvalitetsbedömning,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om högskolans samverkan med samhället,

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om antagningen till högskolan,

14. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om humanioras roll i utbildningen,

16. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om åtgärder mot social snedrekrytering,

17. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om internationalisering,

19. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om livslångt lärande,

20. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om studenternas rättssäkerhet.

1998/99:Ub484 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär förslag till sådan lagstiftning som innebär att utbildningsansvariga åläggs att informera studenter om deras rätt att av etiska skäl avstå från djurförsök i enlighet med vad som anförts i motionen,

2. att riksdagen hos regeringen begär förslag till sådan lagstiftning som innebär att utbildningsansvariga skall vara skyldiga att erbjuda studenter alternativ till djurförsök i enlighet med vad som anförts i motionen.

1998/99:Ub801 av Birger Schlaug m.fl. (mp) vari yrkas

24. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om högskolornas ledningsorganisation och behovet av ökat studentinflytande,

25. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om inrättande av högskolläraryt utbildning,

26. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om tillsättande av en utredning som närmare skall granska universitetets och högskolors yrkesutbildningar med särskild prövning av olika yrkesutbildningars naturliga hemvist,

27. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om åtgärder för att höja kvaliteten i lärarutbildningen,

34. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om fördelning av grundutbildningsplatser på universitet och högskolor och åtgärder för att underlätta möjligheterna att välja kombinationer av kurser vid olika fakulteter och högskolor,

35. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av en genomgripande effektivisering av nuvarande system för antagning till grundutbildning vid universitet och högskolor,

36. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om kriterier för fördelning av grundutbildningsplatser till universitet och högskolor samt behovet av nya schabloner för ersättning till ämnesområden,

37. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av en utredning som skall lägga fram förslag om ordnad utbildning vid universitet och högskolor av ekotekniker, miljöekonomier och miljö- och hälsoskyddsinspektörer samt införande av miljökunskap som baskunskap vid alla studiegångar,

38. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om uppdrag till Högskoleverket att sammanställa en bruksanvisning för universitets- och högskoleutbildningar lämpad för studenter vid studieval och för arbetsmarknaden som vägledning vid planering av personalbehov,

42. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av en översyn av regleringen av forskarutbildningen,

43. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av särskilt anslag för finansiering av doktoranders forskningsarbeten,

45. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att all forskarutbildning skall innehålla undervisningsmoment i biologi, ekologi och filosofi,

48. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av ökad rörlighet och differentiering av forskar- och lärartjänster vid universitet och högskolor,

49. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av ytterligare en anställningsform utöver forskarassistent för postgradual verksamhet vid universitet och högskolor,

52. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en ny tjänsteorganisation med syfte att åstadkomma ökad rörlighet och flexibilitet vid universitet och högskolor,

57. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av en utredning av den tvärvetenskapliga forskningens situation med syftet att utarbeta förslag till åtgärder för att underlätta samverkan över ämnesgränserna,

62. att riksdagen beslutar att en utredning tillsätts med uppdrag att föreslå former för omställning av delar av FOA:s verksamhet mot civila uppgifter vad gäller forskning och utveckling enligt vad som anförts i motionen.

1998/99:Ub803 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om vikten av en konsekvensanalys av den högre utbildningens expansion,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en strategi för att trygga lärförslörjningen vid högskolor och universitet,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om inrättandet av ett ackrediteringsinstitut,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att dela in högskole- och universitetsåret i tre terminer,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om fler fristående högskolor,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att högskolor och universitet på vissa utbildningar skall få utforma lokala antagningskriterier,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om avskaffandet av kårobligatoriet,

10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att alla studenter skall få ett skriftligt intyg om hur utlandsstudierna översätts vid hemkomsten,

11. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om vikten av att fler studenter studerar utomlands,

12. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om vikten av att fler utländska studenter rekryteras till svenska universitet och högskolor,

14. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att högskolor skall frångå ansvar för utbildningar på gymnasienivå.

1998/99:Sk310 av Carl Bildt m.fl. (m) vari yrkas

20. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utbildningspolitiken,

21. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om forsknings- och teknologipolitiken.

1998/99:Sk648 av Dan Ericsson (kd) vari yrkas

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om inrättandet av en särskild Östersjöakademi i anslutning till universitetet i Norrköping.

1998/99:Sk670 av Per Westerberg m.fl. (m) vari yrkas

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ökad rörlighet för kunskapsmassan inom universitet och forskningsinstitutioner.

1998/99:Ju709 av Barbro Westerholm m.fl. (fp) vari yrkas

11. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ökade kunskaper om homosexualitet,

14. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om forskning om homosexuellas situation.

1998/99:Sf608 av Lennart Daléus m.fl. (c) vari yrkas

16. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om kravet på engelska vid vissa högre studier.

1998/99:Sf634 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) vari yrkas

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utländska examina och kompletterande högre utbildning.

1998/99:So306 av Thomas Julin m.fl. (mp) vari yrkas

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av ANT-utbildning i yrkesutbildningar.

1998/99:So455 av Kenneth Johansson m.fl. (c) vari yrkas

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om formerna för högskoleprovet.

1998/99:So464 av Kerstin Heinemann m.fl. (fp) vari yrkas

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av fler logopedier och kompetensutveckling av berörda personalgrupper när det gäller stamning.

1998/99:So465 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) vari yrkas

17. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att arkitektstuderande och andra yrkesgrupper med ansvar för utformningen av lokaler och samhällsplanering skall ha utbildning i handikappades behov i fråga om tillgänglighet i miljön m.m.

1998/99:Kr227 av Åke Carnerö och Tuve Skånberg (kd) vari yrkas

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att journalistutbildningen skall förstärkas med utbildade språkvårdare.

1998/99:Kr519 av Bo Lundgren m.fl. (m) vari yrkas

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om idrottsforskningen.

1998/99:T213 av Per Westerberg (m) vari yrkas

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om filial av Tekniska högskolan kopplad till forskning vid Studsvik och Askölaboratoriet.

1998/99:T708 av Kenth Skårvik (fp) vari yrkas

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om satsning på flygutbildning.

1998/99:T803 av Gudrun Schyman m.fl. (v) vari yrkas

16. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om krav på utbildning för bibliotekarier.

1998/99:T818 av Carl Bildt m.fl. (m) vari yrkas

5. att riksdagen hos regeringen begär förslag till medialab i enlighet med vad som anförts i motionen.

1998/99:N228 av Carl Bildt m.fl. (m) vari yrkas

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om vikten av fortsatt svenskt deltagande i den internationella fusionsforskningen.

1998/99:N330 av Alf Svensson m.fl. (kd) vari yrkas

21. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utbildning och kompetensutveckling samt behovet av inriktning på företagande och entreprenörskap i utbildningen.

1998/99:A214 av Lennart Daléus m.fl. (c) vari yrkas

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en dörr till utbildning,

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om kompetenslyft inom skola, vård och omsorg.

Utskottet

Inledning

I detta betänkande behandlar utskottet sådana motioner från allmänna motionstiden år 1998 som rör högskolan och som inte har samband med budgeten för år 1999. Yrkanden om tillkännagivanden rörande resurser behandlas dock i utskottets betänkande 1998/99:UbU4, yrkanden om distansutbildning i betänkande 1998/99:UbU5 och yrkanden om jämställdhet i betänkande 1998/99:UbU6. Flertalet yrkanden ingår i parti- och kommittémotioner.

Utskottet tar först upp ett antal övergripande frågor. Därefter behandlas i tur och ordning frågor om institutionell organisation, allmänna forskningsfrågor, forskning och utbildning inom vissa områden, lokalisering av viss utbildning och/eller forskning, lärarna och pedagogiken i högskolan, studieorganisatoriska frågor, tillträdesfrågor, studentfrågor i övrigt samt till sist vissa övriga frågor.

1 Övergripande frågor

Moderata samlingspartiet framhåller i motion 1998/99:Sk310 att ett expansivt företagande måste stödjas av ett utbildningsväsende och av en forskning av absolut högsta klass. Sverige har enligt motionärerna i dag problem i båda hänseendena. I motionen presenterar de en *reformstrategi för utbildnings- och forskningsområdet* (yrk. 20 och 21).

Morgondagens företagande kommer att kräva mer av kunskap hos medarbetarna, och kraven kommer att förändras under arbetslivets gång. Reformstrategin bör innehålla bl.a. följande element. Utbildningen måste tillgodose mer varierande krav än hittills, vilket bäst sker genom att utbildningsväsendet öppnas också för andra än de offentliga utbildningsinstitutionerna. Delar av gymnasieutbildningen bör integreras i företagen. Kraven på högsta möjliga kvalitet och insikten att mer allmänutbildning inte nödvändigtvis är vad Sverige just nu mest behöver leder till en annan utbyggnadsstrategi än den Socialdemokraterna följer. Universitet och högskolor bör utvecklas i olika riktningar och få ökad självständighet. Teknisk utbildning på skilda nivåer och kvalificerad eftergymnasial utbildning i samarbete med företag bör prioriteras framför en utbildningsexpansion för dess egen skull. Livslångt lärande kan inte planeras fram av staten, utan det gäller att i stället skapa förutsättningar för andra att möta behoven. Ett system med personliga utbildningskonton är en attraktiv framtidsväg, som skulle kunna förenas med ett system varigenom det offentliga stödet till eftergymnasial utbildning överförs från producenterna till studenterna.

Det behövs enligt motionärerna en ny forskningspolitik som bidrar till vårt lands växtkraft. Element i en sådan är ett starkt statligt engagemang men också en nära samverkan med företagen. Det måste ges utrymme för att odla de unika begåvningarna. Barriärerna mellan den akademiska forskningen och företagen måste brytas. Man bör utnyttja erfarenheter från andra länder av hur relationer mellan industri och akademi kan arrangeras. Det kaliforniska CONNECT-programmet lyfts fram som exempel. Den akademiska utbildningen, oavsett inriktning, bör ges en entreprenöriell inriktning. Kunskap måste kunna kommersialiseras, i egen eller andras regi.

I Moderaternas motion 1998/99:Ub424 påpekas att utbildnings- och forskningssystemen aldrig kan ses isolerade från resten av samhället. Företagsklimat, skatter, lönebildning, socialförsäkringar, arbetsmarknadsregleringar och själva synen på kunskap, lärande, ansvarstagande och individuell utveckling är alla en del av kunskapsmiljön. Tillkortakommanden i någon av dessa delar kan inte kompenseras av aldrig så goda insatser i de andra, framhåller motionärerna (yrk. 1). Fördelningen av resurser till högskolor och universitet skall styras av efterfrågan och kvalitet i stället för att regeringen

exakt fördelar ett antal studieplatser (yrk. 6). En långsiktig forskningspolitik förespråkas, som bygger på att forskningen står fri från statsmakterna, att dess resurser stärks, att dess finansiering blir mer mångfaldig, att resurserna koncentreras, att det finns genomtänkta kvalitetsmål som regelbundet följs upp, att forskningens kvalitet sätts i fokus, att man satsar på det nydanande och excellenta, att man inriktar sig på internationellt samarbete, att grundforskningen ges ökat svängrum samt att kunnandet korsas mellan olika forsknings- och samhällsfält (yrk. 11).

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandena.

Riksdagen behandlade i stort sett likalydande yrkanden vid föregående riksmöte och avslog dessa (bet. 1997/98:UbU12 s. 7). Liksom då instämmer utskottet i det som nu sägs i motion 1998/99:Ub424 yrkande 1, men anser inte att ett tillkännagivande i enlighet med yrkandet skulle ge någon anvisning om hur regeringen bör förändra sin verksamhet. När det gäller kriterier för fördelningen av resurser till grundläggande högskoleutbildning vill utskottet hänvisa till sitt senaste budgetbetänkande om utgiftsområde 16. Där förs ett resonemang om möjligheterna att lägga kvalitet och studenternas efterfrågan till grund för att bestämma anslagets storlek ett visst budgetår (bet. 1998/99:UbU1 s. 44). Utskottet vill tillägga att riksdagen på regeringens förslag har beslutat om anslagen till de olika lärosätena. Regeringen har i sitt beslut om utbildningsuppdrag till de olika lärosätena angett mål för antalet helårsstudenter totalt inom respektive lärosäte och för antalet helårsstudenter inom de naturvetenskapliga och tekniska utbildningsområdena där. Anslagsbeloppen har beräknats så att det skall vara möjligt att nå dessa mål. Om studenterna inte skulle efterfråga utbildning vid något lärosäte i tillräcklig utsträckning för att lärosätet skall kunna nå målen, återspeglas detta i den ersättning som lärosätet i efterhand får för faktiskt genomförd verksamhet. Frågorna kring den långsiktiga forskningspolitiken behandlas lämpligen i samband med regeringens forskningspropositioner. En sådan kan enligt vad utskottet erfarit väntas bli framlagd under nästa riksmöte.

Samverkan mellan högskolan och det omgivande samhället tas upp i fem motioner.

Moderata samlingspartiet hävdar i motion 1998/99:Sk670 att Sverige behöver ökat samarbete mellan universitet och företag, översyn av rätten till forskningsresultaten i syfte att öka motivationen för kommersialisering, starkare satsning på teknikparkerna vid universitet och högskolor, snabbare digitalisering av Patent- och registreringsverkets enorma kunskapsbas, bättre användning av systemet med tekniska attachéer och kvalificerad ungdomsutbildning, högskoleutbildning och yrkesutbildning (yrk. 3).

Kristdemokraterna önskar enligt motionerna 1998/99:Ub447 och 1998/99:Ub483 en utvärdering av hur högskolorna har förvaltat den s.k. tredje uppgiften (yrk. 3 resp. yrk. 6).

Centerpartiet anser enligt motion 1998/99:Ub453 att kontakterna mellan högskolorna, näringslivet och andra verksamheter i samhället måste utvecklas. Regeringen bör enligt motionärerna ta initiativ till att stödja utvecklingen av s.k. arbetslivscentrer (yrk. 12).

I motion 1998/99:Ub408 (m) sägs att kopplingen mellan universitet och industri skulle kunna stärkas bl.a. genom adjungerade professorer, industri-doktorander och kombinationstjänster för forskare. Motionären önskar en utredning av hur detta skall utformas.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandena.

Genom riksdagsbeslut hösten 1996 infördes i högskolelagen (1992:1434) en tredje uppgift för lärosätena, utöver uppgifterna att bedriva utbildning samt forskning och utvecklingsarbete (prop. 1996/97:1 utg.omr. 16, bet. UbU1, rskr. 100). Den tredje uppgiften är att "samverka med det omgivande samhället och informera om sin verksamhet" (1 kap. 2 §, ändr. 1996:1392). Ändringen trädde i kraft den 1 januari 1997. Regeringen har i regleringsbrevet för åren 1997 och 1998 föreskrivit att lärosätena skall redovisa sina handlingsplaner för den tredje uppgiften. I regleringsbrevet för år 1999 åläggs dem att senast den 1 april år 2000 till Regeringskansliet redovisa vilka åtgärder som vidtagits och vilka satsningar som gjorts med anledning av handlingsprogrammet. Lärosätena skall kommentera väsentliga avvikelser och ändringar och uppdateringar av själva handlingsprogrammet. När tre år har gått från införandet av tredje uppgiften kommer det således att finnas ett underlag för att bedöma om en närmare utvärdering är behövlig.

Utskottet har också noterat att kommittén Forskning 2000 framfört flera förslag som rör samverkan mellan universitet och högskolor och samhället i övrigt, bl.a. ett förslag om ändring av högskolelagens bestämmelse om tredje uppgiften (*Forskningspolitik*, SOU 1998:128). Remissbehandlingen av kommitténs förslag har nyligen avslutats, och en proposition om forskningens framtida organisation har aviserats till längre fram i vår. Regeringens ställningstagande till utredningens förslag bör inte föregripas.

Utskottet anser mot bakgrund av vad som här har sagts att riksdagen inte bör göra några tillkännagivanden i enlighet med motionsyrkandena. I sammanhanget har utskottet noterat att utbildningsministern i en interpellationsdebatt den 26 januari har förklarat att han inte avser att föreslå någon ändring av högskolelagens bestämmelse om tredje uppgiften.

Moderata samlingspartiet och Folkpartiet förespråkar i motionerna 1998/99: Ub424 (m) och 1998/99:Ub803 (fp) *fler högskolor i privaträttslig form* (yrk. 8 resp. 6).

Enligt Moderaterna är erfarenheterna av privatiseringen av Chalmers tekniska högskola och Högskolan i Jönköping goda. Kvalitetsskäl och behovet av större utrymme för motvikt till en allomfattande stat motiverar att fler statliga högskolor bör få möjlighet att övergå till fristående form.

I Folkpartiets motion framhålls behovet av fler studieplatser, något som kan skapas genom att det etableras fler fristående högskolor. Därigenom skulle Sverige, enligt motionärerna, få en sundare konkurrens inom utbildningssektorn.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandena.

Motsvarande förslag har behandlats och avslagits vid de två senaste riksmötena (bet. 1996/97:UbU9 och bet. 1997/98:UbU12). Liksom förra året vill utskottet påminna om att privatiseringen av Chalmers tekniska högskola och Högskolan i Jönköping var förknippad med ett stort kapitaltillskott från de

avvecklade löntagarfonderna. Behovet av kapitaltillskott vid ytterligare privatisering av statliga högskolor berörs inte i någon av motionerna. Möjligheterna att erbjuda fler utbildningsplatser begränsas inte av antalet lärosäten, utan främst av att statens ekonomiska resurser är begränsade och av svårigheter att rekrytera tillräckligt antal väl kvalificerade lärare. Utbildningen vid de två privatiserade högskolorna finansieras med statsbidrag och kostar staten lika mycket som motsvarande utbildning vid statliga högskolor.

Idéer om inrättande av *ett oberoende ackrediteringsinstitut* inom den högre utbildningens område förs fram av Kristdemokraterna i motion 1998/99: Ub483 (yrk. 4) och av Folkpartiet i motion 1998/99: Ub803 (yrk. 4). Båda partierna hänvisar till erfarenheter från andra länder. Enligt Kristdemokraterna skulle ett sådant institut ha till uppgift att utifrån fastställda kriterier utvärdera kvaliteten på universitet och högskolor och tillhandahålla en ”varudeklaration” för var och en av dem, alternativt fastställa en lägsta kvalitet som medger ackreditering. De menar att idén bör utredas. Folkpartiet anser inte att Högskoleverkets granskning av lärosätenas kvalitetsarbete är tillräcklig. Det är en rättighet för studenterna i Sverige att veta vilken kvalitet deras utbildning håller i jämförelse med övriga lärosäten i landet, skriver motionärerna.

U t s k o t t e t anser att riksdagen bör avslå yrkandena.

Ett liknande förslag behandlades av riksdagen vid föregående riksmöte och avslogs då (bet. 1997/98: UbU12). I Högskoleverkets uppgifter ingår bl.a. att följa upp och utvärdera utbildningen, forskningen och det konstnärliga utvecklingsarbetet inom högskolan och att sammanfatta och publicera resultaten av sitt arbete med uppföljning, utvärdering och tillsyn. Verket skall också stödja och främja arbetet vid universitet och högskolor med att förbättra verksamhetens kvalitet. Det senare sker inte minst genom att verket regelbundet granskar kvalitetsarbetet vid de olika lärosätena. Resultatet av granskningarna publiceras i verkets rapportserie. Under en treårsperiod har samtliga statliga lärosäten samt stiftelsehögskolorna Chalmers tekniska högskola och Högskolan i Jönköping granskats på detta sätt. Nu planeras en andra omgång av sådana granskningar. Högskoleverket genomför också nationella utvärderingar av kvaliteten i utbildningen på olika områden. Det sker bl.a. när verket skall pröva ansökningar från statliga högskolor om rätt att utfärda vissa examina eller yttra sig till regeringen över motsvarande ansökningar från enskilda utbildningsanordnare. Genomförandet av verkets granskningar och publiceringen av resultaten har enligt utskottets uppfattning stort värde för att stimulera lärosätena till fortlöpande ansträngningar att förbättra kvaliteten i sin verksamhet. Ett av regeringens mål för utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning – deklarerat senast i budgetpropositionen (prop. 1998/99:1 utg.omr. 16 s. 18) – är att erbjuda utbildning av hög och likvärdig kvalitet vid universitet och högskolor i hela landet och därmed bidra till en regionalt balanserad utveckling. Utskottet ställer sig bakom den målsättningen. Ett ackrediteringssystem som syftar till att rangordna lärosäten till ledning för studenternas studieval skulle enligt utskottets mening inte främja detta mål utan tvärtom motverka det. Den kvalitetsgranskning som är nödvändig för att garantera att verksamheten vid universi-

tet och högskolor håller en god kvalitet sker i dag genom Högskoleverket. Utskottet ser inte någon vinst med att bryta ut den uppgiften från verket.

Den centrala styrningen av högskolan tas upp av Kristdemokraterna i motion 1998/99:Ub483 yrkande 1. Motionärerna begär ett tillkännagivande av riksdagen att det enda som skall fastställas på central nivå när det gäller antagningen till högskolan är krav på mångfald och jämställdhet. I övrigt är statens viktigaste uppgift i sammanhanget att garantera kvalitet och effektivitet i högskolesystemet som helhet, avgiftsfrihet i utbildningen och att det finns ett tillräckligt utbildningsutbud.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandet.

Motsvarande yrkande har avslagits av riksdagen vid de två senaste riksmöten (bet. 1996/97:UbU9 och 1997/98:UbU12). Utskottet har inte funnit anledning att ändra sitt ställningstagande utan hänvisar till vad som anförts vid tidigare behandling.

Kristdemokraterna framför i motion 1998/99:Ub483 också på nytt förslag om att *styrelseordförande i högskolan* skall utses av högskolans styrelse och inte av regeringen (yrk. 2). Den gällande ordningen, att regeringen utser styrelseordförande, leder enligt motionärerna till att villkoren för självständig forskning och högre utbildning i Sverige äventyras.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandet.

Riksdagen tog ställning till denna fråga i betänkandet med anledning av propositionen om högskolans ledning, lärare och organisation (prop. 1996/97:141, bet. 1997/98:UbU3, rskr. 12). Det då aktuella yrkandet från Kristdemokraterna avslogs. Motionärerna har inte fört fram några nya argument som skulle föranleda utskottet att ändra uppfattning. Utskottet anser att den nuvarande ordningen är tillfredsställande.

Den sociala snedrekryteringen till högskolan tas upp i två motioner.

Kristdemokraterna begär i motion 1998/99:Ub483 ett tillkännagivande om åtgärder mot denna snedrekrytering, som enligt deras mening innebär en minskad mångfald och dynamik i utbildningen och ett stort resursslöseri. De pekar på att det är i grundskolan som man effektivast kan öka förutsättningarna för en större rekrytering till högskolan av studenter från hem med svag studietradition, men de anser att mycket kan göras även inom högskolan. Man kan öka antalet studieplatser, men det förutsätter att kvaliteten på utbildningen bibehålls, annars gör man studenterna en björntjänst. Det nuvarande studiestödet bidrar också till den sociala snedrekryteringen (yrk. 16).

I motion 1998/99:Ub427 (s) begärs en utredning om den sociala snedrekryteringen. Även dessa motionärer påpekar att problemet inte kan lösas med åtgärder enbart inom den högre utbildningen.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandena.

Utskottet har samma uppfattning som motionärerna om den sociala snedrekryterings negativa betydelse och om att förhållanden i skolsystemet spelar en viktig roll i sammanhanget. Att studiestödssystemets utformning har betydelse för den sociala snedrekryteringen bestrids inte av någon. Av en interpellationsdebatt med utbildningsministern den 26 januari i år framgår att detta är ett viktigt motiv i regeringens överväganden om ett framtida studie-

stödssystem. När det gäller skolsystemets betydelse för elevernas val av högskoleutbildning har regeringen i den senaste budgetpropositionen redovisat följande (prop. 1998/99:1 utg.omr. 16 s. 21). Alla nationella och specialutformade program i gymnasieskolan ger numera grundläggande behörighet till högskoleutbildning. Intresset för högskolestudier bland elever från studieovana hem tenderar enligt SCB att öka bland gymnasieelever. Under de närmaste åren minskar ungdomskullarna kraftigt, samtidigt som högskolan befinner sig under stark – enligt Kristdemokraterna alltför snabb – utbyggnad.

2 Institutionell organisation

Förslag om *nya universitet* förs fram i tre motioner. Enligt motion 1998/99:Ub401 (m) bör Södertörns högskola och Malmö högskola utvecklas till universitet. Mälardalens högskola är enligt motion 1998/99:Ub429 (s) väl kvalificerad att bli universitet. Möjligheterna att inrätta ett nytt "nätverksuniversitet" i Västsverige bör enligt motion 1998/99:Ub405 (m) utredas.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandena.

Riksdagen godkände hösten 1996 en ny ordning för att göra högskolor till universitet (prop. 1996/97:1 utg.omr. 16, bet. UbU1, rskr. 100). Den innebär att regeringen, efter en kvalitativ prövning genom Högskoleverket, beslutar om en högskola som ansökt därom skall ges benämningen universitet. Utskottet har erfarit att Mälardalens högskola i december 1998 har gjort en sådan ansökan, som alltså nu är under prövning i vederbörlig ordning. Regeringen framhöll i den senaste budgetpropositionen att dess beslut att tilldela högskolorna i Karlstad, Växjö och Örebro benämningen universitet, liksom det framtida beslutet om samma sak beträffande Mitthögskolan, innebär ett åtagande av regeringen för en framtida resurstillväxt vid dessa lärosäten som stärker kvaliteten såväl av utbildning som forskning (prop. 1998/99:1 utg.omr. 16 s. 105). Frågan om omvandling av ytterligare högskolor till universitet måste betraktas också i ett budgetperspektiv. När det gäller frågan om ett "nätverksuniversitet" i Västsverige framgår det av motionen att ett sådant koncept redan diskuterats och idémässigt utvecklats i samarbete mellan lärosätena och näringslivet i regionen. Utskottet ser ingen anledning för riksdagen att ta initiativ i frågan.

Enligt motion 1998/99:Ub403 (m) bör alla *högskoleutbildningar i Malmö* tillföras den nystartade Malmö högskola.

U t s k o t t e t avstyrker motionen.

Lunds universitet har under lång tid bedrivit en omfattande verksamhet i Malmö. Efter beslutet att inrätta en ny högskola i Malmö har frågan om vilka av universitetets verksamheter i Malmö som borde tillföras den nya högskolan diskuterats inom en organisationskommitté. Den kom bl.a. fram till att de konstnärliga utbildningarna vid Lunds universitet (Teaterhögskolan, Musikhögskolan och Konsthögskolan), som bedriver sin verksamhet i Malmö, skulle fortsätta att tillhöra Lunds universitet. Regeringen, som delade organisationskommitténs uppfattning, presenterade sina förslag i budgetpropositionen för år 1998 och fick riksdagens godkännande (prop. 1997/98:1

utg.omr. 16 s. 80 f., bet. UbU1, rskr. 108). Utskottet ser ingen anledning att riksdagen nu ändrar sitt ställningstagande.

En utredning om tillskapande av en *universitetsfilial i Karlskoga*, knuten till det nya Örebro universitet, begärs i motion 1998/99:Ub419 (v). Motionärerna påpekar att det i Karlskoga–Degerfors-området finns en stor naturvetenskaplig-teknisk kompetens, som skulle kunna utnyttjas för att förstärka den sidan av det nya universitetet, samtidigt som det skulle bidra till en positiv utveckling i hela länet och förhindra fortsatt utflyttning.

U t s k o t t e t avstyrker motionen.

Riksdagen har inte underlag för att bedöma om just det som motionärerna förespråkar är det mest adekvata sättet att förse Örebro universitet med kompetens på de naturvetenskapliga och tekniska områdena. Det är enligt utskottets mening ett ansvar för styrelsen för Örebro universitet att på bästa sätt utnyttja de resurser av olika slag som finns i Örebro med omnejd.

3 Allmänna forskningsfrågor

Moderata samlingspartiet framför i motion 1998/99:Ub424 synpunkter på *forskningens frihet* (yrk. 2). Mångfald och oberoende är enligt motionärerna nödvändiga förutsättningar för forskningens utveckling. I stället har regeringen ökat den politiska styrningen av forskningen. Den främsta kompetensen att prioritera och välja forskningsområden finns i forskarvärlden, inte bland politiker eller generaldirektörer, heter det i motionen.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandet.

Ett likadant yrkande behandlades vid föregående riksmöte (bet. 1997/98: UbU12 s. 25). Utskottet hänvisade då till stadgandet i 1 kap. 6 § högskolelagen (1992:1434) och till de av riksdagen godkända riktlinjerna för forskningspolitiken, bl.a. att övergripande forskningspolitiska beslut skall fattas av statsmakterna, medan organ med sakkunskap inom berörda områden beslutar om närmare medelsfördelning och verksamhet. Utredningen *Forskning 2000* har i oktober 1998 lagt fram förslag om bl.a. avskaffande av de s.k. sektorsorgan som fördelar medel för forskning inom olika samhällssektorer (*Forskningspolitik*, SOU 1998:128). Som nämnts ovan har regeringen aviserat att en proposition om forskningens organisation avses bli framlagd under våren.

Statens ansvar för grundforskningen lyfts fram av Moderata samlingspartiet i motion 1998/99:UbU424 (yrk. 3). Enligt motionärerna har regeringens besparingar på forskningsrådets anslag lett till en skadlig balansförskjutning mellan grundforskningen och den strategiska forskningen.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandet.

Även på denna punkt behandlades ett likadant yrkande vid förra riksmötet, varvid utskottet förklarade sig dela motionärernas uppfattning att staten har ett särskilt ansvar för grundforskning och inomvetenskapligt motiverad forskning (bet. 1997/98:UbU12). Den uppfattningen står utskottet kvar vid. Frågan om hur forskningen skall organiseras kommer som nyss nämnts att tas upp i en aviserad proposition. Medelsfördelningen på ett övergripande plan bestäms när riksdagen tar ställning till regeringens budgetpropositioner.

I samma motion, 1998/99:Ub424, tar Moderata samlingspartiet upp några frågor om *fristående forskningsfinansiärer*. Kraftfulla sådana finansiärer är vad Sverige behöver för att på sikt få den höjning av forskningens kvalitet som krävs, anser motionärerna (yrk. 4). De före detta fristående forskningsstiftelserna måste återfå sin tidigare roll och staten sluta att använda deras medel som budgetregulator (yrk. 5). Korsrepresentationen som regeringen har skapat mellan de statliga forskningsråden och stiftelsernas styrelser kritiserar.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandena.

Vid föregående riksmöte behandlades även två motsvarande yrkanden (bet. 1997/98:UbU12). Utskottet hänvisade då till det pågående arbetet i Forskning 2000. I utredningens betänkande, som nu föreligger, tas bl.a. stiftelsernas relation till statsmakterna upp. Riksdagen bör inte nu föregripa regeringens förslag med anledning av utredningens betänkande.

Vänsterpartiet, Kristdemokraterna och Miljöpartiet tar i var sin motion upp vissa frågor om *forskarutbildningen*.

I motion 1998/99:Ub478 (v) begärs en översyn av de forskarstuderandes totala arbetssituation och konsekvenserna under våren 1999 av de av riksdagen beslutade förändringarna då det gäller antagningen till forskarutbildningen. Motionärerna vill att utredningen skall omfatta frågor som rör doktorandernas inflytande över den egna arbetssituationen, relationen mellan handledare och doktorand, forskningsmiljöer, möjligheten att överklaga tillsättningsärenden, den postdoktorala situationen och jämställdheten.

Enligt motion 1998/99:Ub447 (kd) behövs en samlad kartläggning av dagens forskarutbildning. Frågor om handledarrelationer och forskningsmiljöer, ökat tvärvetenskapligt arbete, handledarskapets meritvärde, formerna för kontakt med det omkringliggande samhället, den postdoktorala situationen och jämställdhetsarbetet m.m. måste behandlas och vägas in, anser motionärerna (yrk. 5).

Även enligt motion 1998/99:Ub801 (mp) behövs det en översyn av regleringen av forskarutbildningen (yrk. 42). Den reglering som beslutades förra året hotar enligt motionärerna mångfalden och variationen och missgynnar kvinnor. Miljöpartiet anser också att det behövs ett särskilt anslag hos forskningsråden för finansiering av doktoranders forskningsarbeten (yrk. 43). Vidare bör all forskarutbildning innehålla undervisningsmoment i biologi, ekologi och filosofi (yrk. 45).

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandena.

I budgetpropositionen för år 1998 redovisade regeringen sin avsikt att vidta ett antal åtgärder beträffande forskarutbildningen (prop. 1997/98:1 utg.omr.16, bet. UbU7, rskr. 109). Syftet var att effektivisera forskarutbildningen vid samtliga fakulteter. Ett motiv för detta var samhällets växande behov av personer med vetenskaplig kompetens, såväl inom utbildningsväsendet som i näringslivet. Det ansågs också önskvärt att en forskarutbildning kan avslutas inom rimlig tid, eftersom de enskildas möjligheter att finna arbete efter avlagd examen därmed ökar. Långt utdragna eller avbrutna studier innebär också, anförde regeringen, att samhällets resurser utnyttjas ineffektivt. Villkoren för att en fakultetsnämnd skall få anta doktorander skärptes

genom preciserade bestämmelser om att studiefinansiering för hela forskarutbildningen skall vara säkrad. Möjligheten att finansiera forskarutbildning med studiemedel – utöver vad som ryms inom ramen för sammanlagt tolv terminers studier på högskolenivå med studiemedel eller efter att doktoranden haft doktorandtjänst eller utbildningsbidrag – avskaffades. De sedan tidigare gällande bestämmelserna om individuell studieplan preciserades.

Regeringen har nyligen gett ett uppdrag till Högskoleverket att, med utgångspunkt i statsmakternas intentioner med den reformering av forskarutbildningen som beslutades hösten 1997, kartlägga, analysera och bedöma de lokalt utfärdade reglerna för antagning till forskarutbildning samt deras konsekvenser. Om granskningen motiverar det, skall verket också lämna förslag till åtgärder. Forskning 2000 har i sitt betänkande betonat att ökad uppmärksamhet måste ägnas forskarutbildningens innehåll och uppläggning samt doktorandernas situation, bl.a. berättigade krav på handledning. Utredningen har också framhållit angelägenheten av att de förändringar som nyligen genomförts i fråga om kraven för antagning till forskarutbildningen följs upp och utvärderas. Förslagen från Forskning 2000 bereds för närvarande inom Utbildningsdepartementet. När det gäller frågan om de nya reglerna missgynnar kvinnor hänvisar utskottet till att regeringen i regleringsbrevet för 1999 föreskrivit att det av årsredovisningen från alla lärosäten med forskarutbildning skall framgå vilka åtgärder som vidtagits i syfte att nå en jämnare könsfördelning vid rekrytering till forskarutbildning och vid anställning som doktorand eller erhållande av utbildningsbidrag. Lärosätena skall också redovisa vilka åtgärder som vidtagits under forskarutbildningen som stöd för underrepresenterat kön. Utskottet anser mot denna bakgrund att det inte finns anledning för riksdagen att göra något tillkännagivande med anledning av motionerna 1998/99:Ub478, 1998/99:Ub447 yrkande 5 eller 1998/99:Ub801 yrkande 42.

Enligt utskottets uppfattning ingår det i fakultetsnämndernas ansvar att se till att de som antas till forskarutbildning också kan få medel för sina forskningsarbeten, ur fakultetsanslaget eller från externa finansiärer. Utskottet är inte berett att förorda att forskningsråden får som en särskild uppgift att fördela medel till doktoranders forskningsarbeten vilka inte ingår i större projekt som finansieras av råden. Utskottet anser inte heller att riksdagen bör göra uttalanden om vilka undervisningsmoment som bör ingå i forskarutbildningen. Riksdagen bör således avslå även yrkandena 43 och 45 i motion 1998/99:Ub801.

Centerpartiet framför i motion 1998/99:Ub453 förslag om en *kvalificeringstrappa* för högskolor. Motionärerna menar att det behövs ett klagörande av skillnaden mellan högskolor med vetenskapsområden och universitet (yrk. 1). Mindre och medelstora högskolor skall efter prövning enligt klara kriterier kunna tilldelas rätt att utfärda även licentiat- och doktorsexamen, vilket då blir tredje steget i kvalificeringstrappan, medan examensrätt för magisterexamen utgör det andra (yrk. 2). Prövningen skall bygga på en bedömning av respektive högskolas möjlighet att uppfylla högskolelagens mål för forskarutbildningen. En del i prövningen skall vara att högskolan getts rätt att inrätta professur. Vidare förespråkas för samtliga universitet och högskolor

en övergång till ett enhetligt anslag för grundutbildning och forskning. Alla lärosäten skall alltså ha möjligheter att bedriva även forskning. Anslagssystemet skall kopplas till kvalificeringstrappan: i första steget basanslag till samtliga lärosäten, i andra steget tilläggsanslag för forskning i respektive ämne eller ämnen som lärosätet har fått magisterexamensrätt för (yrk. 3).

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandena.

När identiska yrkanden behandlades och avslogs av riksdagen hösten 1996 hade regeringen ännu inte lagt fram sina förslag med anledning av slutbetänkandet från Utredningen om uppföljning av 1993 års universitets- och högskolereform (RUT 93), och regeringen hade i budgetpropositionen aviserat ett förslag under år 1997 om bl.a. principerna för fördelning av forskningsresurser (prop. 1996/97:1 utg.omr. 16, bet. UbU1, rskr. 100). Det sistnämnda förslaget kom i proposition 1996/97:141 Högskolans ledning, lärare och organisation, som behandlades av riksdagen i början av påföljande riksmöte (bet. 1997/98:UbU3, rskr. 12). Där föreslog regeringen att resurser för forskning och forskarutbildning fr.o.m. budgetåret 1999 skulle anvisas för fyra vetenskapsområden, i stället för som tidigare för ett större antal olika fakulteter. Riksdagen godkände förslaget. Vidare föreslogs och godkändes att mindre och medelstora högskolor efter prövning av Högskoleverket skulle kunna tilldelas vetenskapsområde. Efter förslag i budgetpropositionen för år 1999 beslutade riksdagen att det fr.o.m. den 1 april 1999 skall vara regeringen som fattar beslut om att tilldela en högskola vetenskapsområde. Det förutsattes att Högskoleverket skulle pröva ansökningarna inför regeringens beslut. Förändringen motiverades av att det är regeringen som föreslår riksdagen vilka resurser som skall tilldelas olika lärosäten. Det ansågs rimligt att ha en sammanhängande beslutsordning (prop. 1998/99:1 utg.omr. 16 s. 105 f., bet. UbU1, rskr. 98). Den enda högskola som när budgeten fastställdes hade tilldelats ett vetenskapsområde, nämligen Högskolan i Karlskrona/Ronneby, fick i budgeten för år 1999 ett särskilt anslag för forskning och forskarutbildning. Utskottet är inte berett att förorda en automatisk rätt att få tilläggsresurser för forskning och forskarutbildning för de lärosäten som av Högskoleverket tilldelas rätt att utdela magisterexamen i ett eller flera ämnen.

Samtliga statliga högskolor som inte har särskilt anslag för forskning och forskarutbildning tilldelas resurser i anslagsposter under anslaget till Forskning och konstnärligt utvecklingsarbete vid vissa högskolor (anslaget B 53 i budgeten för år 1999).

I dag gäller att en högskola som inte är universitet får anordna forskarutbildning inom de vetenskapsområden som finns vid den högskolan. Skillnaden mellan ett universitet och en högskola som har tilldelats ett vetenskapsområde är att universitetet har en oinskränkt rätt att anordna forskarutbildning och utfärda licentiat- och doktorsexamen, medan en högskola som tilldelats vetenskapsområde har sådan rätt endast inom det vetenskapsområde som den tilldelats. Till skillnad från vad som gäller för magisterexamen är examensrätten inte begränsad till vissa ämnen, utan generell för hela vetenskapsområdet. Den prövning av rätt att inrätta professorer, som nämns i motionen, är numera avskaffad. I dess ställe har kommit möjligheten att efter prövning av den vetenskapliga miljön vid en högskola tilldela denna vetenskapsområde.

Centerpartiet föreslår i motion 1998/99:Ub453 också ett tillkännagivande till regeringen om att man bör pröva en ordning med en *samlad forskningsbudget* (yrk. 16). Det är enligt motionärerna svårt att skaffa sig en uppfattning om exakt vad sektorsmedlen för forskning används till.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandet.

Frågan om sektorsforskningen har en central plats i förslaget från utredningen Forskning 2000. Utredningen tar också upp frågan om regelbundna forskningspolitiska propositioner. Innan regeringen har lagt fram sina förslag med anledning av utredningen bör riksdagen inte göra några ställningstaganden på dessa punkter.

Sveriges deltagande i det internationella forskningssamarbetet tas upp i tre motioner.

Moderata samlingspartiet framför i motion 1998/99:N228 att det är viktigt att Sverige fortsatt deltar i den internationella fusionsforskningen (yrk. 8).

Kristdemokraterna anser enligt motion 1998/99:Ub447 att Sveriges deltagande i storskaliga internationella forskningssamarbeten är viktigt och inte bör minska (yrk. 6).

Miljöpartiet vill att riksdagen skall begära en utredning av effekterna för svensk forskning av deltagandet i EU:s forskningsprogram (mot. 1998/99:Ub455 yrk. 1). Risk finns enligt motionärerna att andra utvecklingsmöjligheter har hämmats, att tidigare forskningssamverkan med utomeuropeiska länder har försvagats och att kvaliteten i den inhemska forskningen har sänkts. De anser också att det behövs en mer genomtänkt och demokratiskt baserad användning av de medel som används för forskning inom EU-projekt. Det är inte acceptabelt att en stor del av resurserna för svensk forskning disponeras som motprestation till EU-anslag, alltså utanför den av riksdagen fastställda forskningspolitiken (yrk. 2).

U t s k o t t e t anser att riksdagen bör avslå yrkandena.

EU:s ministerråd antog den 22 december 1998 det femte ramprogrammet för Europeiska atomenergigemenskapens (Euratom) verksamhet inom forsknings- och utbildningsområdet. Ramprogrammet gäller perioden 1998–2002. En av programmets nyckelaktiviteter är kontrollerad termonukleär fusion. Sverige deltar således i det fortsatta samarbetet på detta område.

Kristdemokraternas motionsyrkande skall ses mot bakgrund av att regeringen i budgetpropositionen för 1998 föreslog en besparing inom verksamhetsområdet Nationella och internationella forskningsresurser som enligt propositionen bl.a. skulle avse resurserna för medlemskap i internationella forskningsorganisationer (prop. 1997/98:1 utg.omr. 16, bet. UbU1, rskr. 108). Besparingen kompensades dock för år 1998 genom tillfälliga medel, samtidigt som berörda forskningsråd gavs ansvar för att bedöma det vetenskapliga värdet av det internationella engagemanget i relation till nationella satsningar. Vid en interpellationsdebatt i riksdagen den 26 januari 1999 med utbildningsministern framkom följande. Naturvetenskapliga forskningsrådet har gjort bedömningen att den internationella samverkan långsiktigt är mer värdefull än en oförändrad satsning på vissa nationella åtaganden. Det är enligt utbildningsministern inte aktuellt att lämna någon av de naturvetenskapliga forskningsorganisationerna. Regeringen avser att i budgetproposit-

ionen för år 2000 presentera sina förslag till hur de beslutade besparingarna skall tas ut på annat sätt. Frågan om anslagskonstruktionen för internationellt forskningssamarbete tänker regeringen återkomma till i samband med ställningstagande till Forskning 2000.

Även frågan om inhemsk medfinansiering när svenska forskare deltar i EU-projekt har tagits upp av Forskning 2000. Riksdagen bör enligt utskottets mening avvakta regeringens ställningstagande och således avslå yrkande 2 i Miljöpartiets motion. När det gäller yrkande 1 i motionen noterar utskottet att Vetenskapsakademien på uppdrag från Utbildningsdepartementet nyligen har redovisat en utvärdering av kvaliteten i svenska forskningsprojekt med EU-stöd.

Miljöpartiet begär i motion 1998/99:Ub801 en utredning av *den tvärvetenskapliga forskningens situation* (yrk. 57). Ingen motivering lämnas i motionen.

U t s k o t t e t förslår att riksdagen avslår yrkandet.

När motsvarande yrkande behandlades vid föregående riksmöte hänvisade utskottet till direktiven till Forskning 2000, som då nyligen hade tillsatts (bet. 1997/98:UbU1 s. 83).

4 Forskning och utbildning inom vissa områden

Miljöpartiet påtalar i motion 1998/99:So306 vikten av *ANT-kunskap i utbildningen för vissa yrken*, bl.a. lärare, socionomer, läkare och sjuksköterskor (yrk. 6).

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandet.

I sakfrågan om vikten av att de nämnda yrkeskategorierna har goda kunskaper på ANT-området har utskottet ingen annan uppfattning än motionärerna. Vid behandlingen av liknande yrkanden vid föregående riksmöte hänvisade utskottet till den ordning som gäller för fastställande av innehållet i olika högskoleutbildningar (bet. 1997/98:UbU13 s. 5 f.). Den innebär att regeringen i förordning fastställer en examensbeskrivning, och att utbildningarnas närmare innehåll skall bestämmas lokalt vid varje universitet och högskola. Den ordningen gäller fortfarande. En parlamentarisk utredning om lärarutbildningen väntas lägga fram sitt betänkande i maj detta år. Slutligen kan nämnas att regeringen nyligen har gett Skolverkets utbildningsinspektörer i uppdrag att granska hur ANT-undervisningen bedrivs i skolorna och vilken effekt undervisningen har haft på elevernas kunskaper om, bruk av och attityd till drogerna.

Förlängning av *arbetsterapeututbildningen* föreslås i motion 1998/99:Ub432 (s). Motionärerna vill att utbildningen skall förlängas från nuvarande 120 till 160 poäng för att bl.a. ge större utrymme för kunskaper om äldres behov och för en långsam inskolning i arbetslivet.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandet.

Riksdagen beslutade förra året att införa legitimation för arbetsterapeutyrket (prop. 1997/98:109, bet. SoU22, rskr. 290). Till grund för förslaget låg betänkandet från 1994 års behörighetskommitté, där det inte föreslogs någon förlängning av arbetsterapeututbildningen (SOU 1996:138).

Vänsterpartiet framhåller i motion 1998/99:T803 behovet av ständig *kompletterande utbildning för bibliotekarier*, när biblioteken skall ge medborgarna möjlighet att hämta information ur databaser och använda sig av de nya nätverken (yrk. 16). Riksdagen bör enligt motionärerna uppmärksamma regeringen på detta behov.

U t s k o t t e t avstyrker yrkandet.

Liksom när motsvarande yrkande behandlades i riksdagen förra året hänvisar utskottet till att regeringen i den s.k. IT-propositionen våren 1996 (prop. 1995/96:125) utförligt behandlade informationsteknikens betydelse för bibliotekens verksamhet. Det tillkännagivande som begärs i motionen är enligt utskottets mening inte behövligt.

Fritidsledarutbildningen som ges vid folkhögskolor borde enligt Vänsterpartiets motion 1998/99:Ub454 kunna byggas på inom högskolan till en lärarutbildning för de lägre stadierna. Detta skulle kunna bidra till att öka andelen män i läraryrket. Högskoleverket bör enligt motionärerna få i uppdrag att utfärda riktlinjer för hur fritidsledarutbildningen kan tillgodoräknas i olika lärarutbildningar för de lägre stadierna (yrk. 14).

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandet.

Lärarutbildningskommittén, som skall redovisa sina förslag i maj detta år, har i uppdrag bl.a. att ange mål och principer för styrning av lärarutbildningen samt att lämna förslag om innehåll och omfattning av de olika lärarutbildningarna, liksom om organisatoriska frågor (dir. 1997:54). Riksdagen bör inte föregripa utredningens förslag och regeringens beredning av dessa.

Motion 1998/99:Ub439 (s) lyfter fram behovet av mer utbildning och forskning i *hushållsvetenskap*. Skolan måste fostra eleverna till medvetna konsumenter, anser motionärerna och efterlyser utbildning av hushållsekonomer och forskning i konsumentekonomi. Medel för forskning och utbildning med sådan inriktning bör kunna skapas genom omfördelning från annan ekonomiforskning och utbildning, skriver motionärerna.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår motionens yrkande om tillkännagivande.

Liksom vid tidigare behandling av liknande yrkanden (senast i bet. 1998/99:UbU4) hänvisar utskottet till att det ankommer på respektive lärosäte att fördela de resurser som statsmakterna tilldelat för forskning och forskarutbildning mellan olika ämnen och institutioner. Lärosätena har också själva ansvar för att bestämma sitt utbildningsutbud inom de mycket vida ramar som ges i regeringens utbildningsuppdrag till varje lärosäte. Regeringen har nyligen tillsatt en utredning om konsumentpolitiken inför ett nytt sekel, med uppdrag bl.a. att analysera och lämna förslag om hur samhällets ansvar för konsumentutbildning och forskning bör utformas och finansieras (dir. 1999:1).

Inslaget av *reumatologi* bör öka inom *grundutbildningen av hälso- och sjukvårdspersonal*, anser motionären i motion 1998/99:Ub470 (m). Det gäller grundutbildningen för all vårdpersonal, eftersom det råder brist på reumatologer och primärvårdens betydelse har ökat för gruppen reumatiskt sjuka.

U t s k o t t e t anser att riksdagen bör avslå motionen.

Enligt gällande styrsystem för högskoleutbildning anger regeringen i förordning mål för olika yrkesexamina, medan det är de lokala högskolemyndigheternas ansvar att närmare utforma utbildningen. I högskoleförordningen (1993:100) bilaga 2 anges som ett av målen för läkarexamen att studenten skall ha förvärvat kunskaper och färdigheter som utgör grund för läkaryrket och för att fullgöra den allmäntjänstgöring (AT) som krävs för att få o begränsad behörighet som läkare. För sjuksköterskeexamen är ett av målen att studenten skall ha förvärvat sådana kunskaper och färdigheter som fordras för att självständigt kunna arbeta som sjuksköterska inom allmän hälso- och sjukvård.

Ett tillkännagivande om *idrottsforskningen* begärs av Moderata samlingspartiet i motion 1998/99:Kr519 (yrk. 3). Forskningen på idrottsområdet bör enligt motionärerna vara ett ansvar för utbildnings- och forskarsamhället, medan det mer behovsanpassade utvecklingsarbetet är en fråga för idrottens egna organisationer. Det är naturligt att idrottsrörelsen får ett inflytande över de organ som samordnar idrottsforskningen i landet, heter det i motionen.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandet.

Idrottsutredningens betänkande (SOU 1998:76), där det finns ett kapitel om idrottsrelaterad forskning, remissbehandlades under hösten och en proposition om idrottspolitik är aviserad till maj 1999. Regeringens ställningstagande bör inte föregripas.

Journalistutbildningen bör enligt motion 1998/99:Kr227 (kd) förstärkas med utbildade språkvårdare (yrk. 5).

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår begäran om tillkännagivande.

Motsvarande yrkande avsågs vid föregående riksmöte med hänvisning till att detta inte är en riksdagsfråga (bet. 1997/98:UbU13). Utskottet noterar att Högskoleverket har fått regeringens uppdrag att senast den 30 december 1999 redovisa en utvärdering av journalistutbildningen inom högskolan.

Folkpartiet tar i motion 1998/99:So464 upp behovet av att öka *logopedutbildningen* och behovet av kompetensutveckling av berörda personalgrupper när det gäller stamning (yrk. 6). Motionärerna vill att Socialstyrelsen och Skolverket skall ges i uppdrag att utarbeta ett rikstäckande program för hur barn, ungdomar och vuxna som stammar tidigt skall kunna få hjälp för sina problem. Ökad utbildning av logopedier föreslås också i motion 1998/99:Ub257 (m) yrkande 2.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandena.

Mot bakgrund av bristen på logopedier uppmanade regeringen i budgetpropositionen för år 1997 de lärosäten som har examensrätt för logopedexamen att omprioritera resurser till logopedutbildningen (prop. 1996/97:1 utg.omr. 16 s. 64). Umeå universitet, som hade konstaterat en särskilt besvärande brist på logopedier i Norrland, startade logopedutbildning våren 1997. En särskild utredare tillsattes i juli 1998 för att kartlägga elevvårdens och skolhälsovårdens verksamhet och funktion samt överväga lämpliga åtgärder i syfte att höja verksamhetens kvalitet och effektivitet. Uppdraget skall vara slutfört senast den 15 december 1999 (dir. 1998:59).

Vänsterpartiet tar i motion 1998/99:Ub454 upp *rekryteringsunderlaget till lärarutbildning*. Regeringen framhöll i budgetpropositionen att skolans långsiktiga behov motiverar att minst hälften av antalet lärarexamina bör vara inom områdena matematik, naturvetenskap och teknik, men enligt motionärerna framgår det inte hur regeringen tänker sig att rekryteringsunderlaget skall räcka till när samtidigt flera andra högskoleutbildningar som bygger på naturvetenskaplig gymnasieutbildning skall expandera. Motionärerna anser att ett bättre planeringsunderlag för regeringens beställningar av utbildningsplatser i lärarutbildningar bör utvecklas (yrk. 15).

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandet.

Enligt utskottets mening bör riksdagen avvakta resultatet av Lärarutbildningskommitténs arbete och regeringens ställningstagande med anledning därav. Kommitténs uppdrag innefattar frågor om dimensionering och rekrytering (dir. 1997:54). Skolverket och Högskoleverket fick i december 1998 regeringens uppdrag att bedriva ett nytt s.k. NOT-projekt under fem år. Projektets syfte skall liksom tidigare vara att öka intresset för naturvetenskap och teknik, inte minst hos flickor. Utskottet vill också påminna om att basåret visat sig fungera väl som en alternativ rekryteringsväg till sådan högskoleutbildning som förutsätter naturvetenskaplig gymnasieutbildning. Det är nu lärosätenas ansvar att utforma sitt utbildningsutbud så att de så långt som möjligt uppnår de uppställda examensmålen bl.a. för lärarexamina.

Motion 1998/99:Ub274 (kd, m, v, c, fp, mp) tar upp självmord bland barn och unga. Motionärerna anser att *lärarutbildningen* bör innehålla *inslag som kan förebygga självmord* bland eleverna, såsom träning i att identifiera depressioner och självmordsbeteende och att hantera konflikter (yrk. 2).

U t s k o t t e t avstyrker motionens yrkande om tillkännagivande av riksdagen.

Liksom motionärerna anser utskottet att skolan har ett stort ansvar när det gäller att skapa en trygg och förstående miljö för barnen och ungdomarna. Det sägs i läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet (Lpo 94) att omsorg om den enskildes välbefinnande och utveckling skall prägla verksamheten. Det är enligt utskottets mening en självklarhet att läroplanen skall bilda utgångspunkt för utformningen av lärarutbildningen. Ansvaret för att bestämma innehåll och uppläggning av utbildningen ligger på respektive högskola.

En ökad *utbildning av lärare i teckenspråk* föreslås i motion 1998/99:Ub265 (s). Motionärerna framhåller att intresset bland hörande elever för att studera teckenspråk i skolan är stort, men att antalet teckenspråklärare inte räcker till.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår motionen.

Regeringen gav i november 1998 Högskoleverket ett uppdrag rörande studenter med funktionshinder. I uppdraget ingår även att inventera universitet och högskolors möjligheter och kompetens att ge högskoleutbildning i teckenspråk. Uppdraget skall redovisas i januari år 2000.

Miljöpartiet anser enligt motion 1998/99:Ub801 att *lärarutbildningen* bör bedrivas i egna *sammanhållna enheter* med starkt anknytning till övnings-

skolor och stärkta praktikinslag (yrk. 27). Lärarutbildningen har i många fall drabbats hårt av att den tillfördes universitet och högskolor, anser motionärerna.

U t s k o t t e t anser att riksdagen bör avslå yrkandet.

Utskottet delar motionärernas uppfattning att det är viktigt att de studerande under lärarutbildningen utvecklar en yrkesidentitet. Detsamma kan sägas om flertalet utbildningar till yrkesexamina. Det finns dock inte någon anledning att utgå från att det endast kan ske om utbildningarna organiseras i separata högskolor.

Utskottet tar nu upp *övriga yrkanden om lärarutbildningen*.

Kristdemokraterna föreslår i motion 1998/99:Ub242 att riksdagen hos regeringen skall begära förslag om en vuxenlärarutbildning (yrk. 3). Att vidareutbilda lärare för ungdomsskolan till lärare för vuxenutbildning blir oförsvarligt dyrt, menar motionärerna. Samma förslag framförs i motion 1998/99:Ub440 (kd) (yrk. 1). I sistnämnda motion föreslås också att folkhögskolläroprogrammet bibehålls vid Linköpings universitet (yrk. 2).

Enligt motion 1998/99:Ub436 (s) bör utbildning om dyslexi vara ett obligatoriskt ämne på lärarhögskolorna.

I motion 1998/99:Ub452 (s) framförs ett antal förslag för att säkra tillgången på utbildade lärare. Ett nytt slags mentorskap bör inrättas. Utbildningen måste anpassas till samhällets och skolans verklighet. Rekryteringen av lärare måste vidgas och breddas, samtidigt som kvaliteten säkras. Särskilda rekryteringsinsatser måste göras utifrån de förutsättningar som finns i olika delar av landet.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandena med hänvisning till Lärarutbildningskommitténs kommande förslag.

Lärarutbildningskommittén har bl.a. i uppdrag att analysera vilka krav som ställs på lärarutbildningen för att tillgodose behovet av vuxenpedagogik. Kommittén skall även överväga en särskild vuxenpedagogisk examen (dir. 1997:54).

Motion 1998/99:Ub416 (m) gäller *Naprapathögskolan*. Denna högskola bör enligt motionärerna knytas närmare till forskningen. Vid en integration med den statliga högskolan får det dock inte bli tal om att "konfiskera" denna privata skola, som byggts upp med enskilt kapital och där ägarna har satsat en stor del av sitt arbetsföra liv, skriver motionärerna (yrk. 1). De föreslår vidare att Naprapathögskolan skall ställas under statlig tillsyn tills vidare (yrk. 2), och att studier där skall berättiga till studiemedel (yrk. 3).

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår motionen.

Det är regeringens sak att besluta om en privat anordnares utbildning skall ställas under statlig tillsyn. Regeringen har – som framgår av motionen – beslutat om fortsatt statlig tillsyn över Naprapathögskolan t.o.m. utgången av år 2001. Som utskottet anförde vid behandling av motsvarande förslag förra året är det också regeringen som enligt studiestödslagen avgör om en utbildning skall berättiga till statligt studiestöd (bet. 1997/98:UbU13 s. 12). En utredning av Högskoleverket om möjligheterna att inordna utbildningen av naprapater i den statliga högskolan redovisades i mars 1998 till regeringen (*Kan kiropraktor- och naprapatutbildningar inordnas i den statliga högsko-*

lan? Högskoleverkets rapportserie 1998:12 R). Regeringen har inte lagt fram något förslag i den frågan.

Tre motioner tar upp frågan om *sjöbefälsutbildningen på Tjörn och Donsö*.

De privata, av sjöfartsnäringen stödda utbildningssatsningarna på dessa orter bör ges stöd, anser motionärerna i motionerna 1998/99:Ub402 och 1998/99:Ub469 (båda m). De pekar särskilt på att frågan om examensrätt och därmed behörighet för de studerande måste lösas snabbt, annars hotar bristen på sjöbefäl att bli ännu större. I motion 1998/99:Ub482 (fp) begärs en utredning om hur sjöbefälsutbildningen i Skärhamn (belägen på Tjörn) skall kunna få behålla sin status inför framtiden. Motionären är kritisk mot den lösning av examensfrågan som planerats i samarbete med Chalmers tekniska högskola, och som innebär att de studerande i Skärhamn får en längre studietid till examen än vad de räknat med när de började där.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandena.

Utbildningsministern har i en interpellationsdebatt i kammaren den 26 januari utförligt redogjort för Utbildningsdepartementets hantering av frågan (prot. 1998/99:45). I korthet är situationen följande.

Sjöbefälsutbildning på Tjörn och Donsö har startats i privat regi med stöd av sjöfartsnäringen. Den privata anordnaren fick stöd från Kommittén för kvalificerad yrkesutbildning för två antagningsomgångar med inriktning mot de behörighetsnivåer för sjöpersonal som kräver styrmansexamen respektive maskinteknikerexamen. Anordnaren gav dock deltagarna förväntan att de skulle uppnå den högre behörighetsnivå som kräver sjökaptensexamen respektive sjöingenjörsexamen. Sjöfartsverket har inte ansett sig kunna behörigförklara dem som utbildats hos den privata anordnaren, om deltagarna inte fått respektive examen. Det förutsätter antingen att de examineras av en högskola, eller att anordnaren beviljats examensrätt enligt lagen (1993:792, ändr. 1995:818) om tillstånd att utfärda vissa examina. Anordnaren av utbildningen har ansökt hos regeringen om examensrätt, och Högskoleverket har prövat ansökan i vederbörlig ordning och avstyrkt examensrätt, varefter anordnaren har dragit tillbaka sin ansökan. Utbildningsdepartementet har tagit initiativ till överläggningar mellan anordnaren, de studerande, Sjöfartsverket och Chalmers tekniska högskola för att söka en lösning på den besvärliga situation som de studerande har hamnat i genom att de ingivits felaktiga förväntningar från början. Chalmers tekniska högskola har examensrätt för de berörda examina.

Liksom utbildningsministern anser utskottet att det är viktigt att kvalitetskraven på olika examina på högskolenivå upprätthålls. Det är också viktigt att studerande inte vilseleds om vilken kompetens en utbildning ger. Enligt utskottets mening finns det ingen anledning till något tillkännagivande från riksdagens sida i enlighet med motionerna.

Enligt motion 1998/99:T708 (fp) är det viktigt för flygsäkerheten att liksom tidigare bedriva högt kvalificerad utbildning vid *Trafikflygarhögskolan* (yrk. 2). Närmare motivering för begäran om tillkännagivande ges inte i motionen.

U t s k o t t e t avstyrker yrkandet.

Det är respektive universitets och högskolas styrelses ansvar att se till att utbildningen bedrivs med hög kvalitet. Utskottet noterar att regeringen i

september 1998 gav Skolverket i uppdrag att i samråd med Högskoleverket och Luftfartsverket göra en översyn av det statliga stödet till olika flygutbildningar. Uppdraget har nyligen redovisats och ärendet bereds nu i Utbildningsdepartementet.

Behovet av ett *kompetenslyft inom vård och omsorg* tas upp av Centerpartiet i motion 1998/99:A214. En satsning motsvarande den som AMS nu medverkar i för att minska lärarbristen bör komma till stånd även för vård- och omsorgsområdena, anser motionärerna (yrk. 9).

U t s k o t t e t avstyrker yrkandet om tillkännagivande.

Regeringen tillsatte i juni förra året en kommission inom Regeringskansliet för att underlätta rekryteringen av personal till vård- och omsorgssektorn. Kommissionen leds av statsrådet Mona Sahlin och består därutöver av flera statsråd samt företrädare för Svenska Kommunförbundet, Landstingsförbundet och berörda fackliga organisationer. Utskottet utgår från att regeringen kommer att redovisa för riksdagen vilka åtgärder den avser att vidta på grundval av kommissionens rapport. Även Svenska Kommunförbundets äldreberedning har i sin slutrapport till förbundets kongress i april tagit upp tanken på att individualisera utbildningsvägarna till yrken inom äldreomsorgen för att passa människor som har andra närliggande yrkesutbildningar, t.ex. barnskötarutbildning eller utländska utbildningar.

Kristdemokraterna tar i partimotionen 1998/99:N330 yrkande 21 upp behovet av *utbildning i entreprenörskap*. Enligt motionärerna bör livslångt lärande präglade både utbildningsväsendet och arbetsplatserna. På universitets- och högskolenivå är det viktigt med kurser och utbildningar inriktade mot företagande och entreprenörskap. Det är också viktigt att knyta kontakter mellan det lokala näringslivet och utbildningsväsendet. I motion 1998/99:Ub459 (kd) sägs att attraktiva kurser i företagande borde erbjudas studenter i anslutning till att de slutför sin utbildning.

U t s k o t t e t avstyrker yrkandena.

Vikten av samverkan mellan högskolan och det omgivande samhället har på senare tid lyfts fram genom en ändring i 1 kap. 2 § högskolelagen (1992:1434, ändr. 1996:1392). Ansvaret för kursutbudet, inom vissa mycket vida ramar satta av statsmakterna, är sedan åtskilliga år lagt på varje universitets och högskolas styrelse. Likaså är ansvaret för studieorganisationen numera helt de lokala högskolemyndigheternas. Utskottet har noterat att det i databasen ASKen, Högskoleverkets och lärosätenas automatiska utbildningskatalog, finns kurser under sökordet Entreprenör vid elva lärosäten.

Flera motionärer tar upp behovet av *utbildning på högskolenivå om funktionshinder*. Arkitekter, byggnadsingenjörer och andra som är yrkesmässigt engagerade i utformningen och uppbyggnaden av den yttre och inre miljön behöver enligt motion 1998/99:Ub467 (kd) under sin utbildning få tillräcklig kunskap om handikapp och om vad som bör göras för att bostäder och lokaler skall vara tillgängliga (yrk. 1). Motionären påtalar att undervisningen i handikappkunskap vid KTH:s arkitekturskola under år 1998 var mindre omfattande än den varit några år tidigare. Samma saker påtalas av Folkpartiet i motion 1998/99:So465 yrkande 17. I motion 1998/99:Ub426 (fp) framhål-

ler motionären att stora och delvis nya yrkesgrupper, utöver vårdpersonal, i framtiden kommer att behöva utbildning på högskolenivå om funktionshinder. Man bör därför förbereda etablerandet av en utvecklingsenhet, där resurserna och kompetensen för utbildning och forsknings- och utvecklingsarbete om handikapp koncentreras (yrk. 1). Ett multiprofessionellt och flervetenskapligt magisterprogram förordas (yrk. 2), liksom ett grundutbildningsprogram i handikappvetenskap (yrk. 3). Enligt motionären finns goda förutsättningar för detta vid Högskolan i Halmstad.

U t s k o t t e t avstyrker motionärernas yrkanden om tillkännagivanden.

Om behovet av att alla, som i sitt arbete har att göra med funktionshindrade personer, i sin yrkesutbildning får kunskaper om funktionshinder har utskottet samma uppfattning som motionärerna. I fråga om arkitektutbildningen pågår på regeringens uppdrag en utvärdering genom Högskoleverket. Handikappombudsmannen har i en skrivelse till Högskoleverket påtalat behovet av att handikappkunskap blir ett obligatoriskt inslag i denna utbildning. Verkets utredning skall redovisas senast den 31 mars 1999. Statsmakternas styrning av yrkesutbildningarna sker numera genom den examensordning som utgör bilaga till högskoleförordningen (1993:100). Inom den ramen är det respektive lokala högskoleorgan som ansvarar för utbildningens närmare innehåll och uppläggning. Utskottet utgår från att såväl regeringen, vad beträffar examensordningen, som de lokala högskolemyndigheterna tar sitt ansvar för att utbildningen av olika yrkesgrupper svarar mot samhällets behov, såsom de kommer till uttryck bl.a. genom handikappreformerna.

Motion 1998/99:Ub467 (kd) tar även upp *handikapporganisationernas* roll i utbildningssatsningen. Dessa organisationer bör enligt motionären utforma checklistor på önskvärda tillgänglighetskrav för olika grupper av funktionshindrade (yrk. 2). För detta krävs resurser, skriver motionären.

U t s k o t t e t avstyrker yrkandet om tillkännagivande.

Såväl socialutskottet som bostadsutskottet gav under förra riksmötet uttryck för uppfattningen att en aktiv medverkan från handikapporganisationerna torde vara en förutsättning för att de tillgänglighetskrav som ställs verkligen blir uppfyllda (bet. 1997/98:SoU6 och 1997/98:BoU5). Bostadsutskottet påpekade också att de ändringar i plan- och bygglagen (1987:10) som trädde i kraft den 1 januari 1996 gav klart uttryck för detta. Handikapporganisationerna får statsbidrag för sin verksamhet från anslag under utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg. Regeringen har gett en särskild utredare i uppdrag att se över vissa frågor om statsbidragen till handikapporganisationerna (dir. 1998:57). Uppdraget skall redovisas senast den 1 juli 1999.

Mer utbildning och forskning om *homosexualitet* behövs enligt tre motioner. I motion 1998/99:Ju709 (fp) påpekas att de anställda i utbildningsväsendet behöver bättre kunskaper på detta område (yrk. 11). Vidare bör Forskningsrådsnämnden (FRN) få i uppdrag att initiera forskning inom områdena homofobi, homosexuellas livssituation och homosexuellas historia (yrk. 14). Även motion 1998/99:Ub406 (mp) handlar om behovet av ökad forskning inom just de angivna områdena. I motion 1998/99:Ub449 (s) begärs ett tillkännagivande till regeringen om att examensordningen bör ändras när det

gäller ett flertal yrkesexamina inom undervisnings-, vård- och omsorgsområdena samt teolog- och juristutbildningarna. Det bör enligt motionärerna förtydligas att kunskap om homo- och bisexuella samlevnadsformer bör ingå i utbildningen för dessa examina.

U t s k o t t e t avstyrker bifall till yrkandena om tillkännagivanden.

När det gäller examensordningen och styrningen av utbildningens innehåll hänvisar utskottet till vad som ovan anförts om de lokala högskoleorganens ansvar för utbildningens närmare innehåll och uppläggning. Utskottet är inte berett att förorda ett uttalande av riksdagen om ändringar i examensordningen. Frågan i vilken utsträckning och i så fall på vilket sätt statsmakterna skall styra forskningens inriktning är föremål för beredning i Regeringskansliet med anledning av betänkandet från Forskning 2000, som nyligen har remissbehandlats. Utskottet anser att riksdagen bör avvakta regeringens förslag och därför avslå yrkande 14 i motion 1998/99:Ju709.

Miljöpartiet framför i motion 1998/99:Ub801 än en gång en begäran om utredning angående *yrkesutbildningarnas hemvist* (yrk. 26). Det är enligt motionärerna inte självklart att alla de yrkesutbildningar, som i 1977 års högskolereform tillfördes högskolan, gagnades av detta.

U t s k o t t e t avstyrker yrkandet med hänvisning till vad utskottet anfört när samma yrkande har avslagits under de tre närmast föregående riksmötena (senast i bet. 1997/98:UbU13 s. 7).

5 Lokalisering av viss utbildning och/eller forskning

Motion 1998/99:Ub407 (fp) tar upp behovet *havsforskning*. Enligt motionärerna talar många argument för att Skåne borde ha ett eget centrum för marinbiologisk forskning (yrk. 1). De anser också att marinbiologisk forskning bör förläggas till Malmö högskola (yrk. 2).

U t s k o t t e t avstyrker yrkandena om tillkännagivanden.

Styrelsen för Malmö högskola har ansvaret för att bestämma hur verksamheten där skall profileras och hur de anvisade resurserna skall användas. Utskottet konstaterar att de tre centrum för marin forskning som redan finns (vid Stockholms, Göteborgs och Umeå universitet) enligt gällande instruktion har ansvar för var sin del av hela den svenska kusten (UHÅ-FS 1989:25, ändr. UHÅ-FS 1992:14).

En nationell organisation för *riskforskning* bör enligt motion 1998/99:Ub421 (s) inrättas vid Lunds tekniska högskola inom Lunds universitet. Riskforskning bedrivs i dag i betydande omfattning, men den är alltför uppsplittrad på olika ämnesområden. Vid Lunds tekniska högskola finns större delen av den nödvändiga forskarkompetensen, men det saknas resurser för att bygga upp en organisation för systematisk samverkan och integration, skriver motionärerna.

U t s k o t t e t avstyrker motionen.

Motsvarande förslag behandlades vid förra riksmötet i försvarsutskottet och avslogs då av riksdagen (bet. 1997/98:FöU1). Som försvarsutskottet då meddelade, gav regeringen i juni 1997 ett uppdrag till Räddningsverket att i samråd med Överstyrelsen för civil beredskap och Boverket samt andra

berörda myndigheter utveckla ett ramprogram för forskning och utveckling inom riskanalysområdet. Enligt vad utskottet nu erfarit väntas Räddningsverket rapportera uppdraget i den kommande årsredovisningen för år 1998. Utskottet vill också påpeka att det står Lunds universitet fritt att inom ramen för de medel som universitetet disponerar organisera verksamheten och skapa de inrättningar som universitetet finner angelägna.

I motion 1998/99:Sk648 (kd) om Norrköping som centrum i Östersjöregionen tar motionären upp behovet av en *Östersjöakademi* i anslutning till Linköpings universitet i Norrköping (yrk. 3). Motionären framhåller att det inte kan ses som ett isolerat intresse för universitetet. I stället handlar det om ett nationellt intresse för att ge skjuts åt ett kvalificerat utbildnings- och utvecklingsarbete avseende Östersjöområdet, heter det i motionen.

U t s k o t t e t anser att riksdagen liksom tidigare år bör avslå yrkandet.

Motsvarande förslag behandlades senast vid förra riksmötet och avslogs då (bet. 1997/98:UbU13 s. 16). Utskottet hänvisar nu liksom då till den möjlighet universitetet har att själva organisera sin verksamhet och besluta om centrumbildningar. Forsknings- och utbildningsverksamhet med inriktning på Östersjöområdet bedrivs vid ett flertal olika lärosäten i Sverige. Kurser som kategoriseras som Östersjökunskap finns exempelvis vid Linköpings, Umeå och Uppsala universitet samt Högskolan på Gotland. Södertörns högskola har en särskild Östersjöprofil. År 1994 bildades Stiftelsen för forskning inom områden med anknytning till Östersjöregionen och Östeuropa och fick i stiftelsekapital ca 1,3 miljarder kronor, hämtade från de avvecklade löntagarfonderna. Stiftelsen stöder forskning, utbildning och infrastruktur vid Södertörns högskola.

Motion 1998/99:T213 (m) om sysselsättning och tillväxt i Södermanland innehåller förslag om att använda *Studsvik och Askölaboratoriet för utbildning* i anslutning till den kvalificerade forskning som bedrivs där (yrk. 5). Motionären vill att en filial till Kungl. Tekniska högskolan (KTH) skall skapas vid Studsvik/Askölaboratoriet.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandet.

Askölaboratoriet, som är beläget i Trosa, ingår i Stockholms marina forskningscentrum, som tillhör matematisk-naturvetenskapliga fakulteten vid Stockholms universitet. I Studsvik, beläget i Nyköping, finns forskningsanläggningar bl.a. för kärnteknisk forskning. Den s.k. R2-reaktorn i Studsvik, en materialprovningsreaktor, används bl.a. för bestrålning och provning av kraftreaktorbränsle och för produktion av radioisotoper. Enligt vad utskottet erfarit upplåts R2-reaktorn även till universitet och tekniska högskolor för utbildning och forskning. I vilken omfattning t.ex. KTH skall använda sig av Studsvik måste högskolan själv avgöra. Det finns enligt utskottets mening inte anledning till något tillkännagivande till regeringen i enlighet med motionsyrkandet.

Mitthögskolan bör enligt motion 1998/99:Ub433 (s) få ge fullständig *civilingenjörsutbildning*. I dag anordnar Mitthögskolan i samarbete med KTH de två första åren av sådan utbildning i kemiteknik och maskinteknik, men studenterna måste därefter flytta till KTH för att slutföra utbildningen.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår motionen.

Riksdagen avslog motsvarande yrkande vid förra riksmötet (bet. 1997/98: UbU1 s. 44, rskr. 108). Liksom då påminner utskottet nu om att det är Högskoleverket som prövar ansökningar från statliga lärosäten om rätt att utfärda olika examina. Utskottet har vidare erfarit att någon ansökan från Mitthögskolan om examensrätt för civilingenjörsexamen hittills inte har inkommit till Högskoleverket.

I motion 1998/99:Ub445 (s) begär motionärerna ett tillkännagivande om att ett kultur- och turismforskningscentrum med fördel kan inrättas i Norrbotten.

U t s k o t t e t avstyrker motionen.

Humanistisk-samhällsvetenskapliga forskningsrådet (HSFR) fick efter forskningspropositionen år 1996 i uppdrag av regeringen att utreda och föreslå åtgärder för uppbyggnad och utveckling av sektorsforskningen inom kulturområdet. I januari 1999 redovisade HSFR preliminära förslag till framtida åtgärder. Riksdagen bör enligt utskottets mening avvakta eventuella förslag från regeringen. Utskottet erinrar också om att en proposition om forskningens framtida organisation avses bli framlagd under våren.

Moderata samlingspartiet yrkar i motion 1998/99:T818 att riksdagen av regeringen skall begära förslag om ett s.k. *Media Lab*, ett utvecklings- och forskningscentrum gällande multimedia (yrk. 5). *Media Lab* vid MIT i Boston kan med fördel tjäna som förebild, heter det i motionen.

U t s k o t t e t anser att riksdagen bör avslå yrkandet.

Med hänsyn till det mycket stora intresse som informationstekniken (IT) tilldrar sig i samhället och de stora resurser som satsas på IT inom utbildningsområdet anser utskottet att det finns goda utsikter att det kommer till stånd sådant forsknings- och utvecklingsarbete som motionärerna avser. Behov av ett särskilt laboratorium, beställt av riksdagen, har enligt utskottets mening inte påvisats.

6 Lärarna och pedagogiken i högskolan

Frågor om *lärarförsörjningen i högskolan* tas upp av Centerpartiet och Folkpartiet. Enligt motion 1998/99:Ub453 (c) ökar behovet av högskolelärare kraftigt de närmaste åren, och det är därför viktigt med en samlad strategi för att få fler lärare (yrk. 4). Folkpartiet saknar, enligt motion 1998/99:Ub803, en konsekvensanalys av den snabba utbyggnaden av högskolans grundutbildning från kvalitativ synpunkt (yrk. 1). Samma motionärer efterlyser en strategi från regeringens sida för hur bristen på utbildade lärare på högskole- och universitetsnivå skall lösas (yrk. 2). En större rekrytering till forskarutbildningen runt om i landet är en självklar del i en sådan strategi, men det krävs också en större internationell rekrytering av professorer, universitetslärare och forskare, heter det i motionen.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandena.

För grundutbildningen i högskolan behövs lärare med vetenskaplig och pedagogisk skicklighet. Det är ett grundläggande önskemål att lärarkåren till största delen består av personer med forskarutbildning. I budgetpropositionen för 1998 presenterade regeringen ett antal förslag som syftade till en påtag-

ligt ökad examination av forskarutbildade (prop. 1997/98:1 utg.omr. 16). Ett sådant förslag var att det skulle ställas upp examensmål för forskarutbildningen. Vidare föreslogs ökade medel under anslagen till forskning och forskarutbildning för att möjliggöra fler anställningar som doktorand och vetenskaplig kompetensutveckling för högskolans lärare. En reformering av forskarutbildningen föreslogs också som skulle göra denna utbildning effektivare. Riksdagen beslutade enligt regeringens förslag men gav som sin mening regeringen till känna att lärosätena av anslagen till forskning och forskarutbildning borde avsätta 50 miljoner kronor mer än regeringen hade föreslagit till studiefinansiering i forskarutbildningen.

När det gäller pedagogisk skicklighet återkommer utskottet i det följande.

Utskottet utgår från att universitet och högskolor själva vidtar de åtgärder de anser lämpliga och effektiva för att dra till sig lärare från andra länder.

Undervisnings- och examinationsformerna i högskolan tas upp i två motioner. Kristdemokraterna anför i motion 1998/99:Ub447 att katederundervisningen måste minska till förmån för ny pedagogik där studenten i ökad utsträckning får vara medaktör (yrk. 2). En satsning på detta är kostsam och kan inte åstadkommas genom omfördelning av befintliga anslag, anser motionärerna. Centerpartiet vill enligt motion 1998/99:Ub453 att Högskoleverket skall få i uppdrag att dokumentera det arbete som sker på olika håll med att utveckla undervisnings- och examinationsformerna (yrk. 8). Motionärerna anser däremot inte att det är vare sig möjligt eller önskvärt att nationellt föreskriva vilken form undervisning och examination skall ha.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandena.

Utskottet delar Centerpartiets uppfattning när det gäller nationella föreskrifter på detta område. Högskoleverket har enligt sin instruktion i uppgift att stödja och främja arbetet vid universitet och högskolor med att förbättra verksamhetens kvalitet (1995:945). Bl.a. skall detta ske genom att Rådet för grundläggande högskoleutbildning skaffar och sprider kunskaper om planerade, pågående och avslutade utvecklingsinsatser av principiell och nydanande karaktär i Sverige och i utlandet (9 § instruktionen).

Centerpartiet och Miljöpartiet för i var sin motion fram förslag om *pedagogisk utbildning av högskolans lärare*.

Centerpartiet vill enligt motion 1998/99:Ub453 att riksdagen skall begära förslag om en sådan ändring av högskolelagen att pedagogisk utbildning blir obligatorisk för lärarna i högskolan (yrk. 6).

Miljöpartiet anser enligt motion 1998/99:Ub801 att det bör inrättas en högskolläraryt utbildning, förlagd till högskolan och ledd av erfarna högskolelärare (yrk. 25). I denna utbildning skall det ges goda möjligheter till praktiska övningar i anknytning till verkliga undervisningssituationer.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandena.

Föreskrifter om vilken utbildning som krävs för olika anställningar som lärare i högskolan ges i dag inte i högskolelagen utan i den av regeringen fastställda högskoleförordningen (1993:100). I denna finns inget krav på pedagogisk utbildning, däremot krävs för alla anställningar som lärare pedagogisk skicklighet. Betydelsen av pedagogisk skicklighet har fått en tydligare markering i högskoleförordningen genom de ändringar som trädde i kraft den

1 januari 1999, bl.a. bestämmelsen att det vid anställning av professor skall ägnas lika stor omsorg åt prövningen av den pedagogiska skickligheten som av den vetenskapliga. Motsvarande gäller vid anställning av lektor.

Utbildningsutskottet lät förra året sitt kansli undersöka universitetens och högskolornas pedagogiska utbildning för sina lärare. Resultatet publicerades i serien Utredningar från riksdagen (1998/99:URD2). De flesta universitet och högskolor anordnar någon pedagogisk utbildning för sina lärare och i vissa fall även sina doktorander. Omfattningen av utbildningen, liksom dess innehåll och uppläggning, varierar kraftigt. Universiteten och högskolorna visade sig inte ha något samlat grepp om behovet av pedagogisk kompetensutveckling, trots att samtliga lärosäten hade beslut av rektor eller styrelse om att satsa på utveckling av lärarnas pedagogiska kompetens.

Regeringen har i regleringsbrevet för universitet och högskolor för år 1999 föreskrivit att dessa skall intensifiera det pedagogiska utvecklingsarbetet och aktivt arbeta med undervisningens förnyelse inom såväl grundutbildning som forskarutbildning. De skall utbilda alla nyanställda lärare i undervisningsformer, metodiska ansatser, examinations- och utvärderingsformer samt i andra områden som är av betydelse för att högskolans utbildning skall hålla hög pedagogisk kvalitet. Varje lärosäte skall i årsredovisningen ange omfattningen av utbildningen för nyanställda lärare och andelen av samtliga sådana lärare som har deltagit. Utskottet utgår från att regeringen kommer att hålla riksdagen underrättad om effekterna av dessa ökade krav på verksamhet och redovisning.

I anslutning till detta tar Centerpartiet i motion 1998/99:Ub453 upp den *högskoledidaktiska forskningen* (yrk. 7). Den har varit eftersatt och bör framgent stödjas, heter det i motionen.

U t s k o t t e t avstyrker yrkandet om tillkännagivande.

Den forskning motionärerna pläderar för är motiverad av behov inom en viss samhällssektor, nämligen den högre utbildningen. Utskottet har ingen annan uppfattning än motionärerna om det angelägna i sådan forskning. Frågan om hur sektorsmotiverad forskning skall komma in i forskningsplaneringen och forskningsfinansieringen är föremål för diskussion i utredningsbetänkandet *Forskningspolitik* (SOU 1998:128), som nyligen har remissbehandlats. Regeringens beredning av ärendet bör inte föregripas.

Vänsterpartiet och Centerpartiet tar i var sin motion upp *kursutvärderingar*. Enligt motion 1998/99:Ub454 (v) bör ett krav på att kurser skall utvärderas införas i högskoleförordningen (yrk. 2). Centerpartiet anser enligt motion 1998/99:Ub453 att lärosätena bör åläggas ett större ansvar för att utvärdering av varje högskolekurs sker och kommer till användning (yrk. 13). Den närmare utformningen bör enligt motionärerna avgöras av högskola och studenter vid varje lärosäte.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandena.

Efter ett tillkännagivande av riksdagen tillsatte utbildningsministern i december 1997 en arbetsgrupp för att följa upp och utvärdera studenternas inflytande i högskolan på alla nivåer (bet. 1997/98:UbU3, rskr. 12). I arbetsgruppens rapport *Studentinflytande inom högskolan* (Ds 1998:51) diskuteras bl.a. kursutvärderingar som ett instrument för studenternas inflytande, och

det föreslås en bestämmelse i högskoleförordningen. Rapporten har nyligen remissbehandlats och ärendet bereds nu i Utbildningsdepartementet.

Såväl i arbetsgruppens rapport som i åtskilliga av rapporterna från Högskoleverkets granskningar av kvalitetsarbetet vid olika lärosäten påtalas att kursutvärderingar ofta genomförs utan att resultaten läggs till grund för diskussion mellan studenter och lärare. Utskottet utgår från att kursutvärderingar, oavsett utformning, framdeles kommer att användas som instrument för utveckling av utbildningen, bl.a. när det gäller dess pedagogiska utformning.

Större rörlighet och flexibilitet i lärartjänsteorganisationen behövs enligt Miljöpartiets motion 1998/99:Ub801. Lärare och forskare bör stimuleras att under vissa perioder arbeta vid andra lärosäten, inom forskningsprojekt utanför det egna lärosätet eller inom andra delar av den offentliga sektorn eller i näringslivet. Tjänsteorganisationen bör ses över med målet att få en större rörlighet, adjunktstjänsterna bör bort och tidsbegränsade anställningar bör införas (yrk. 48 och 52). Motionärerna anser också att det behövs ytterligare en anställningsform, utöver den som forskarassistent, för postgradual verksamhet vid universitet och högskolor (yrk. 49). Den skall vara tidsbegränsad till ett eller två år och arbetet inriktas inom en betydligt vidare ram än vad som nu gäller för anställning som forskarassistent.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandena.

Riksdagen ställde sig så sent som vid förra riksmötet bakom regeringens uppfattning att de regler som gäller på den övriga arbetsmarknaden när det gäller tidsbegränsning av anställning i princip bör kunna tillämpas även på lärare inom högskolan (prop. 1996/97:141, bet. 1997/98:UbU3 s. 21, rskr. 12). Yrkanden motsvarande yrkandena 48 och 52 i den nu aktuella motionen avslögs då. Förslag om en ny typ av rekryteringsanställning efter doktorsexamen har lagts fram av Forskning 2000. Utredningen förordar en fyraårig förordnandeperiod för denna. Utskottet anser att riksdagen bör avvakta regeringens beredning av förslaget.

Vänsterpartiet anför i motion 1998/99:Ub454 att grundutbildningens status behöver höjas. Därför bör det vid anställning av lärare också vägas in den sökandes undervisningsförmåga och undervisningserfarenhet, och en pedagogisk sakkunnig skall medverka vid *bedömningen av sökandes pedagogiska meriter* (yrk. 1).

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandet.

Som framgått i det föregående är pedagogisk skicklighet ett behörighetsvillkor för anställning som professor, lektor eller adjunkt inom högskolan. Det är särskilt markerat i högskoleförordningen att lika stor vikt skall läggas vid prövningen av den pedagogiska skickligheten som av den vetenskapliga. Motionsyrkandet är alltså i den delen redan tillgodosett. Nuvarande regler i högskoleförordningen om beredningen av ärenden om anställning som professor eller lektor innebär att fakultetsnämnden eller motsvarande organ skall inhämta yttranden från minst två personer som är särskilt förtrogna med anställningens ämnesområde (s.k. sakkunniga). Varje sådan sakkunnig skall redogöra för skickligheten hos de sökande som han eller hon anser främst bör komma i fråga. Den pedagogiska skickligheten blir alltså med nuvarande regler bedömd av minst två sakkunniga i varje ärende om anställning av

professor eller lektor. Fakultetsnämnden eller motsvarande organ skall i sitt förslag till rektor om vem som främst bör komma i fråga redovisa sin bedömning av varje föreslagen sökandes skicklighet i förhållande till de bedömningsgrunder som gäller för anställningen, och som alltid innefattar sådan skicklighet som krävs för behörighet. Enligt utskottets mening bör riksdagen avvakta effekterna av denna ordning, som gäller fr.o.m. den 1 januari 1999.

Kristdemokraterna anser att *lektorernas och professorernas möjlighet att bedriva forskning* måste förbättras inom åtskilliga ämnesområden (mot. 1998/99:Ub447 yrk. 1). Det är enligt motionärerna sällan som studenterna kommer i kontakt med själva forskningsprocessen och forskningsfronten. Centerpartiet vill att Högskoleverket skall få i uppdrag att utreda hur högskolorna skall kunna stimuleras att genomföra doktorsprogram för sina icke disputerade lärare, så att de utan att lämna undervisningen kan genomföra sin egen forskarutbildning (mot. 1998/99:Ub453 yrk. 5).

U t s k o t t e t avstyrker yrkandena.

Det är de lokala högskolemyndigheternas ansvar att fördela arbetsuppgifterna inom forskning, konstnärligt utvecklingsarbete, utbildning och administrativt arbete mellan lärarna. Hur stora resurser ett lärosäte disponerar för forskning är beroende dels av riksdagens beslut om anslag till lärosätet för forskning och i förekommande fall forskarutbildning, dels av vilka resurser som forskare vid lärosätet i konkurrens med andra lyckas få sig tilldelade av forskningsråd och andra forskningsfinansiärer. En ändrad ordning för hur samhället skall avdela resurser för forskning och fördela dessa mellan forskningsutförarna övervägs för närvarande i regeringens beredning av förslagen från Forskning 2000.

7 Studieorganisatoriska frågor

Kristdemokraterna pläderar i motion 1998/99:Ub483 för värdet av *varierande utformning av likvärdiga utbildningar* (yrk. 3). De anser att det är en fördel om utbildningarnas utformning varierar mellan olika orter och i olika delar av landet och vill att varje högskola skall få ökade möjligheter att finna sin nisch och sin profil.

U t s k o t t e t anser att riksdagen bör avslå yrkandet.

Ett betydande utrymme för variation finns i den nu gällande ordningen. De särskilda behörighetsvillkoren för sådana utbildningar som vänder sig till nybörjare och leder till yrkesexamina är bestämda på nationell nivå av Högskoleverket. Inom den mycket vida ram som ges i examensordningen (bilaga till högskoleförordningen 1993:100) bestämmer varje lärosäte självt om det närmare innehållet i och utformningen av sina utbildningar. I examensordningen anges för varje examen endast poängtalet och vilka mål som studenten skall ha uppnått för att nå examen. Hur det skall gå till är däremot en lokal fråga. För de lärarexamina som är avsedda för arbete inom det offentliga skolväsendet anges i examensordningen också vilken omfattning den praktisk-pedagogiska delen av utbildningen minst skall ha. Lärarutbildningen befinner sig just nu under utredning (dir. 1997:54).

Tre motioner tar upp vikten av *deltids-, distans- och sommarkurser*. Kristdemokraterna anser (mot. 1998/99:Ub483 yrk. 19) att sådana utbildningsformer som ger möjlighet till studier i flera olika, fritt valda skeden av livet bör främjas. Folkpartiet föreslår i motion 1998/99:Ub803 ett tillkännagivande om att högskole- och universitetsåret skulle kunna delas in i tre terminer och även omfatta sommarmånaderna (yrk. 5). Ett sådant system skulle enligt motionärerna ge större möjligheter att förkorta utbildningstiden och underlätta studieuppehåll. I motion 1998/99:Ub425 (fp) begärs en kartläggning av utbudet av kurser på halvfart eller annan deltid. Sådana kurser är enligt motionären viktiga för att bryta den sociala snedrekryteringen och för att ge studenterna mer flexibilitet i valet av kurser.

U t s k o t t e t anser att riksdagen bör avslå yrkandena.

Om värdet av kurser i former som gör dem tillgängliga för personer som inte kan bedriva heltidsstudier på en högskoleort har utskottet samma uppfattning som motionärerna. Livslångt lärande är enligt utskottets mening något som bör främjas med alla till buds stående medel. Att erbjuda utbildning i sådana former ingår också sedan länge i utbildningsuppdragen till universitet och högskolor. I regleringsbrevet för budgetåret 1999 föreskriver regeringen för alla lärosäten att de skall förbättra förutsättningarna för individers fortbildning och vidareutbildning genom att öka tillgängligheten till utbildningsutbudet i vissa avseenden. Lärosätena skall i årsredovisningen både lämna uppgifter om antal studenter i olika studieformer – såsom kurser på andra tider än dagtid vardagar, uppdragsutbildning och distansutbildning – och kommentera graden av tillgänglighet samt uppmärksamma förändringar i förhållande till föregående år.

Det finns numera inga nationella bestämmelser om läsår och terminer i högskolan. Utskottet är inte berett att förorda återinförande av sådana. Lärosätena är inte förhindrade att erbjuda reguljära kurser under sommaren, men har att planera hela sin verksamhet inom ramen för de medel som anvisats.

Miljöpartiet för i motion 1998/99:Ub801 på nytt fram förslag om tillkännagivande angående *åtgärder för att underlätta studier över fakultetsgränserna* (yrk. 34). Kurserna bör enligt motionärerna utformas så att det blir lättare än nu att kombinera ämnen från olika håll. Det behövs ökad samordning mellan lärosätena i kursplaneringen och bättre information till studenterna, anser motionärerna.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandet.

Motsvarande yrkande avslogs vid förra riksmötet, varvid utskottet hänvisade till att inga centrala bestämmelser hindrar sådana kombinationer (bet. 1997/98:UbU12 s. 15). Så är fortfarande fallet. Det är således lärosätena själva som ansvarar för utbudet av kurser, eventuell samordning med andra lärosäten, information till studenterna om värdet av fakultetsöverskridande kombinationer, osv. På Internet kan studenten numera leta i ASKen, universitetens och högskolornas gemensamma informationssystem för studieinformation, och få uppgifter om kurser och utbildningar i hela landet.

Centerpartiet framför i motion 1998/99:Ub453 förslag om införande av en *obligatorisk introduktionskurs* (yrk. 11). Motionärerna menar att alla studenter behöver kunskaper om vetenskapsteori och idé- och lärdomshistoria, och

att det behövs tidig träning i kritiskt tänkande och vetenskapligt förhållnings-sätt.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandet.

Liknande yrkanden har avslagits av riksdagen flera gånger under senare år, senast för två år sedan (bet. 1996/97:UbU9). Det har varit en grundläggande princip för det styrsystem som infördes år 1993, att lärosätena själva skall ha ansvaret för att organisera sin verksamhet så att utbildningsmålen i högskole-lagen – t.ex. om förmåga till självständig och kritisk bedömning och förmåga att självständigt lösa problem – nås.

Utskottet har noterat att en arbetsgrupp inom Utbildningsdepartementet i rapporten *Studentinflytande* (Ds 1998:51) har föreslagit införande av en månads obligatorisk introduktionskurs gemensam för alla studenter oavsett fakultet. Remissbehandlingen av rapporten har nyligen avslutats.

Miljökunskap bör ingå i alla utbildningar, och en utredning bör tillsättas för att lägga fram förslag om ordnad utbildning vid universitet och högskolor av ekotekniker, miljöekonomier och miljö- och hälsoskyddsinspektörer, anser Miljöpartiet enligt motion 1998/99:Ub801 (yrk. 37).

U t s k o t t e t avstyrker yrkandet om tillkännagivande.

Motsvarande yrkande har behandlats och avslagits av riksdagen flera gånger på senare år, senast vid förra riksmötet (bet. 1997/98:UbU13 s. 13). Liksom tidigare utgår utskottet från att utbildningar som kombinerar kunskaper i ekologi med kunskaper i t.ex. ekonomi eller teknik kommer att efterfrågas alltmer både av studenter och avnämare, och att lärosätena kommer att anstränga sig att svara mot denna efterfrågan. Friheten för lärosätena att skapa utbildningsprogram, liksom friheten för studenter att kombinera kurser, är total. Antalet kurser redovisade i den nyss nämnda ASKen under sökord som ekologi, miljö- och hälsoskydd, miljöekonomi, miljö rätt och miljövärd är mycket stort.

Fem motioner tar upp frågan om *åtgärder för att ta till vara invandrade akademikers kompetens*.

Kristdemokraterna anser enligt motion 1998/99:Ub483 att invandrare med akademisk eller annan kvalificerad utbildning efter ankomsten till Sverige skall få sin utbildning jämförd med motsvarande svensk och erbjudas delta i kompletterande utbildning och i speciella kurser i svensk yrkesterminologi (yrk. 17). EU:s insatser på utbildningsområdet bör enligt Kristdemokraterna främja rörlighet och utbyte men inte syfta till harmonisering av utbildnings-systemen. Sverige bör också främja utbytesprogram med länder utanför Europa, hävdar motionärerna.

Centerpartiet för i motion 1998/99:Ub453 fram liknande förslag om en utbildning för akademiker med invandrarbakgrund (yrk. 15). Det gör även Folkpartiet i motion 1998/99:Sf634, där motionärerna också påtalar att möj-ligheterna att få utländska examina och yrkesutbildningar översatta och värderade måste förbättras (yrk. 2). Enligt motionärerna krävs i många fall orimligt lång kompletterande utbildning. I motion 1998/99:Ub428 (s) sägs också att utländska akademiker bör få det lättare att överföra examina från sina hemländer, t.ex. genom att erbjudas riktade kompletteringskurser. I motion 1998/99:Ub441 (fp) föreslås en utredning. Motionärerna påpekar att

det inom EU pågår arbete med att finna lösningar som underlättar rörligheten för människor inom unionen, men att det för Sveriges del är värdefullt att även människor från länder utanför EU kan använda sina yrkeserfarenheter och utbildningar här.

Enligt motion 1998/99:Ub438 (mp) bör den svenska journalistkåren förse med fler invandrade journalister. Därför bör det enligt motionären skapas juridiskt utrymme för lärosätena att tillämpa antagningssystem som syftar till att få in fler studenter med utländsk bakgrund.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandena.

Ett system för värdering och erkännande av utländsk högskoleutbildning finns sedan många år, numera hos Högskoleverket. Ekvivaleringsverksamheten har under tidigare år varit hårt ansträngd, vilket ledde till långa väntetider för de sökande. Numera är den genomsnittliga behandlingstiden för en fullständig ansökan nere i två månader, enligt vad utskottet inhämtat från Högskoleverket. Utskottet har noterat att en särskild utredare nyligen har lagt fram ett principförslag om en organisation för validering av utländsk yrkeskompetens på gymnasial nivå (*Validering av utländsk yrkeskompetens*, SOU 1998:165).

Universitet och högskolor skall vid behov erbjuda särskild teoretisk och praktisk utbildning för arbetssökande personer med utländsk högskoleutbildning (s.k. aspirantutbildning). Försöksverksamheten med aspirantutbildning budgetåren 1995/96 och 1996/97 har utvärderats av Högskoleverket. Av rapporten *Särskilda utbildningssatsningar – vad blev det av dem?* (Högskoleverkets rapportserie 1998:4R) framgår att det har varit svårigheter med rekryteringen av studenter, att aspirantutbildningen i jämförelse med andra arbetsmarknadsutbildningar visar generellt rätt goda resultat, men att verksamheten varit arbetskrävande för lärosätena och att hälften av dessa hade beslutat sig för att inte fortsätta med aspirantutbildning i denna form. Uppdraget att vid behov anordna aspirantutbildning har likväl getts även i regeringsbrevet för budgetåret 1999. Där sägs också att högskolorna vid behov skall anordna stödundervisning i svenska för studenter med utländsk bakgrund.

Vilken komplettering som en invandrad akademiker kan behöva för att kunna utöva ett reglerat yrke i Sverige skall i princip avgöras av den myndighet som ansvarar för yrkesområdet i fråga. När det gäller yrken inom hälso- och sjukvården görs detta av Socialstyrelsen, som disponerar särskilda medel för sådan prövning. I dessa yrken är också andelen invandrare jämförelsevis stor. Utskottet har erfarit att Utbildningsdepartementet nyligen har sänt ut på remiss ett förslag om ändring av systemet för prövning av utländska lärarutbildningar. För lärarutbildningarna har denna uppgift hittills legat på Högskoleverket. Det bör framhållas att antalet yrken som är reglerade är ganska litet i Sverige. För andra yrken är det arbetsgivaren som avgör om en sökande – med svensk eller utländsk utbildning – till en viss anställning har den kompetens som arbetsgivaren anser behövlig.

De grundläggande bestämmelserna om urval till grundläggande högskoleutbildning finns i 7 kap. högskoleförordningen (1993:100). Där anges bl.a. vilka urvalsgrunder som får användas. Bakgrund från ett annat land ingår inte bland dessa. Det finns också en möjlighet för Högskoleverket att, om det

finns särskilda skäl, medge att en högskola vid urval till en viss utbildning får tillämpa annan urvalsgrund. Ett sådant medgivande skall avse ett eller flera bestämda antagningstillfällen (7 kap. 16 a §, som trädde i kraft den 1 januari 1999). Utskottet har erfarit att denna undantagsmöjlighet hittills inte har utnyttjats.

Vänsterpartiet, Centerpartiet och Folkpartiet framför också förslag om *åtgärder för att främja svenskars högskolestudier utomlands*.

Vänsterpartiet föreslår i motion 1998/99:Ub454 ett tillkännagivande till regeringen att studenter som avser att förlägga en del av sina studier utanför Sverige skall kunna få ett bindande förhandsbesked om hur dessa kommer att tillgodoräknas, och att lokala beslut om tillgodoräknande måste kunna överklagas (yrk. 9). Kravet på skriftligt förhandsbesked framförs även i folkpartimotionen 1998/99:Ub803 (yrk. 10).

Även Centerpartiet tar i motion 1998/99:Ub453 upp problemen med meritvärdering i Sverige, t.ex. vid antagning till utbildning eller vid ansökan om studiemedel, av högre studier utomlands. Regeringen har ett ansvar att, främst inom EU, föra fram frågan om ett fungerande ekvivaleringssystem, anser motionärerna (yrk. 14).

I Folkpartiets motion 1998/99:Ub803 begärs ett tillkännagivande om vikten av att fler studenter läser utomlands (yrk. 11). Motionärernas mål är att varje student som tar examen vid ett svenskt lärosäte skall ha förlagt minst en termin av studierna utomlands.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandena.

Om värdet av att svenska högskolestudenter förlägger en studieperiod utomlands råder ingen oenighet. Både bejakandet av Sveriges deltagande i Erasmusprogrammet, innan EES-avtalet ännu hade slutits, och införandet år 1989 av kraftigt utökade möjligheter att få studiemedel för högskoleutbildning utomlands är uttryck för detta (jfr prop. 1990/91:172, bet. UbU5, rskr. 354 resp. prop. 1987/88:116, bet. SFU26, rskr. 328). Både sociala och samhällsekonomiska skäl gör det enligt utskottets mening realistiskt att förvänta att varje student som tar examen i den svenska högskolan skall ha studerat utomlands under minst en termin.

Frågan om förhandsbesked om tillgodoräknande, innan en student påbörjar en studieperiod utomlands, har tagits upp i Högskoleverkets utredning om tillämpningen av högskoleförordningens bestämmelser om tillgodoräknande av kurs m.m. (*Tillgodoräknande av kurs*, Högskoleverkets rapportserie 1998:32R). Ärendet bereds för närvarande i Utbildningsdepartementet.

Beslut om tillgodoräknande kan överklagas hos Överklagandenämnden för högskolan. Det begärda tillkännagivandet om detta är således överflödigt.

EU-kommissionen gav år 1996 ut en grönbok om hinder för internationell rörlighet inom utbildning och forskning. Bland de hinder som nämns är problem med tillgodoräknande. Grönboken har behandlats i många instanser. Enligt vad utskottet erfarit planerar kommissionen att lägga fram förslag till rekommendationer att beslutas av ministerrådet under andra halvåret 1999.

För att underlätta *rekrytering av utländska studenter till svenska högskolor* bör man enligt Folkpartiet i motion 1998/99:Ub803 ge kurser på andra språk

än svenska och använda textböcker på andra språk än svenska och engelska (yrk. 12).

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandet om tillkännagivande.

Det är enligt utskottets mening inte en fråga för riksdagen hur undervisningen vid universitet och högskolor skall bedrivas eller vilket studiematerial som skall användas. I Högskoleverkets senast publicerade *Årsrapport för universitet och högskolor* (som avser år 1997) sägs att alltfler kurser och program ges på engelska.

Användningen av *djurförsök* i högskoleutbildningen tas upp i Kristdemokraternas motion 1998/99:Ub275 och i motion 1998/99:Ub484 (m). Enligt den kristdemokratiska motionen bör det skrivas in i lag eller annan lämplig författning att universitet och högskolor skall vara skyldiga att erbjuda alternativ till djurförsök (yrk. 2). Ingen student skall heller tvingas utföra djurförsök mot sin vilja (yrk. 3). I den andra motionen begärs lagförslag som innebär att utbildningsansvariga åläggs att informera studenter om deras rätt att av etiska skäl avstå från djurförsök (yrk. 1) och lagförslag som innebär att utbildningsansvariga skall vara skyldiga att erbjuda studenter alternativ till djurförsök (yrk. 2).

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandena.

När riksdagen förra året avlog motsvarande motionsyrkanden pågick utredning om begränsning av försöksdjursanvändningen (bet. 1997/98:UbU12 s. 19). Utredningen har sedermera redovisats i betänkandet *Djurförsök* (SOU 1998:75). Utredaren skriver följande (s. 186 f.):

Den största användningen av djur i undervisning sker emellertid på högskolenivå och annan högre utbildning. Denna användning förekommer i en mängd olika sammanhang och är komplex. Vid bedömningen av om sådan användning av djur i utbildningssyfte skall anses försvarbar är det många faktorer som måste vägas in. Prövning måste göras från fall till fall och är lämpligen även fortsättningsvis en uppgift för de djurförsöksetiska nämnderna. Även på denna utbildningsnivå finns det alternativa metoder till djurförsök. Det är angeläget att dessa kommer till användning när så är möjligt. Det arbete som CFN (=Centrala försöksdjursnämnden, utskottets anm.) har inlett i fråga om att lämna råd till prövningen av försök som gäller användning av djur i undervisning är mycket lovvärt. De nya tjänstemän som enligt utredningens förslag skall verka i de djurförsöksetiska nämnderna kan spela en stor roll i det fortsatta arbetet med att upprätta riktlinjer för en sådan användning.

Betänkandet har remissbehandlats. Ärendet bereds nu i Jordbruksdepartementet.

Utskottet vill också än en gång – liksom vid behandling av motsvarande yrkanden för två år sedan (bet. 1996/97:UbU9) – instämma i den dåvarande utbildningsministerns uttalande i ett frågesvar i kammaren, att det självklart inte bör åligga studenterna utan de utbildningsansvariga att presentera lämpliga alternativ till djurförsök. Det är också självklart viktigt att studenterna blir upplysta om sin rätt att ansöka om befrielse från obligatoriska utbildningsmoment, och att lärosätets beslut i sådana frågor kan överklagas. Det sistnämnda är fastslaget i 13 kap. högskoleförordningen (1993:100).

Basåret spelar enligt Vänsterpartiets motion 1998/99:Ub454 en viktig roll för att möjliggöra tillräcklig rekrytering till lärarutbildning med naturvetenskaplig inriktning. Det bör om möjligt få utökat utrymme och bör därför, om så behövs, finansieras med örönmärkta pengar (yrk. 16). Folkpartiet framför i motion 1998/99:Ub803 än en gång sin uppfattning att basår – som ju ligger på gymnasienivå – inte bör anordnas vid högskolor och universitet (yrk. 14).

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår båda yrkandena.

Teknisk-naturvetenskapligt basår infördes i stor skala läsåret 1992/93 efter framgångsrika lokala initiativ, bl.a. vid den dåvarande Högskolan i Luleå. Syftet var att öka rekryteringen till högskolestudier i naturvetenskapliga och tekniska ämnen, inte minst av kvinnor. Fram t.o.m. läsåret 1995/96 utgjorde basåret ett särskilt åtagande för angivna lärosäten, och finansierades då med särskilda medel vid sidan av det s.k. takbeloppet. Numera ingår det i det generella utbildningsuppdraget till alla lärosäten (utom Karolinska institutet och de konstnärliga högskolorna i Stockholm samt Idrottshögskolan i Stockholm) att anordna basår, och verksamheten finansieras inom ramen för takbeloppet för respektive lärosäte. Basår kan också anordnas inom den kommunala vuxenutbildningen. Det har visat sig att basåret haft stor betydelse för att öka rekryteringen till naturvetenskaplig och teknisk högskoleutbildning. Lärosätena har i utbildningsuppdragen för perioden 1997–1999 ålagts att öka antalet helårsstudenter inom sådan utbildning. Minimalt för antalet sådana studenter har angetts för år 1999. Utskottet utgår från att lärosätena använder basåret som ett medel för att kunna uppfylla sitt utbildningsuppdrag. Om basåret enbart skulle anordnas inom komvux, såsom Folkpartiet föreslår, skulle enligt utskottets bedömning utsikterna att uppnå den önskvärda volymen av studenter inom naturvetenskaplig och teknisk högskoleutbildning försämrats.

8 Tillträdesfrågor

Kristdemokraterna, Folkpartiet och Miljöpartiet föreslår olika tillkännagivanden till regeringen om *antagningssystemet till högskolan*.

Enligt Kristdemokraterna varken kan eller bör behörighetskrav vara identiska vid olika lärosäten. Statens uppgift skall endast vara att garantera jämlikhet och kvalitet. Urvals- och antagningssystemet får inte vara alltför låst, utan bör ge utrymme för sökande att kvalificera sig även på andra sätt än genom betyg och högskoleprov. Antagningsperioden bör vara nationellt samordnad, så att presumtiva studenter kan söka olika utbildningar och högskolor parallellt (mot. 1998/99:Ub483 yrk. 9).

Folkpartiet vill att lärosätena skall få förtroendet att själva utveckla lokala antagningskriterier inom vissa ramar (mot. 1998/99:Ub803 yrk. 7).

Enligt Miljöpartiet måste rutinerna för antagning bli betydligt effektivare. Högskoleverket bör få i uppdrag att i samverkan med berörda myndigheter utforma ett förslag till nya antagningsrutiner (mot. 1998/99:Ub801 yrk. 35).

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandena.

Nuvarande reglering av tillträde till högskolan tillkom efter förslag i proposition 1995/96:184 (bet. UbU11, rskr. 264). De förändringar som då beslutades var föranledda bl.a. av erfarenheterna från den ordning som hade gällt

sedan 1993. Enligt den sistnämnda beslutade varje lärosäte för sig både om särskilda behörighetsvillkor och om vilken eller vilka urvalsgrunder som skulle användas för lärosätets olika utbildningar. Det ledde till stora svårigheter för studenterna att överblicka sina möjligheter att komma in på en utbildning, och till att utbildning mot samma mål – i form av samma yrkesexamen – inte bedrevs på lika villkor vid olika lärosäten.

Den ordning som numera gäller innebär att de särskilda behörighetsvillkoren för utbildning till samma yrkesexamen är lika vid alla lärosäten. För andra utbildningar som vänder sig till nybörjare bestämmer respektive lärosäte vilken av de av Högskoleverket definierade standardbehörigheterna som skall gälla. Det finns sammanlagt över 30 olika sådana. Lärosätet bestämmer själv, inom vissa i högskoleförordningen angivna ramar, om hur många som skall antas på grundval av betyg och hur många som skall antas på grundval av högskoleprov jämte eventuell arbetslivserfarenhet. Utskottet anser att detta system på ett lämpligt sätt tillgodoser studenternas behov av rättssäkerhet och överblick.

När det gäller rutinerna för antagning är problemen som diskuteras i Miljöpartiets motion väl kända. Regeringen uppdrog redan i december 1995 åt Verket för högskoleservice att utveckla ett system för antagning som har som övergripande mål att effektivisera platsutnyttjandet och förbättra informationen till sökande och olika beslutsfattare. Arbetet med uppdraget pågår fortfarande. Enligt vad utskottet inhämtat från Verket för högskoleservice räknar man nu med att ett nytt s.k. clearingsystem skall kunna tas i bruk vid antagningen till höstterminen år 2000.

Kravet på kunskaper i engelska tillämpas alltför rigoröst, vilket utestänger många invandrare från högre utbildning här, hävdas det i Centerpartiets motion 1998/99:Sf608. Motionärerna begär en översyn för att klarlägga om det är möjligt att minska kravet på engelska i vissa fall (yrk. 16).

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandet.

Kraven för grundläggande behörighet för tillträde till grundläggande högskoleutbildning anges i 7 kap. högskoleförordningen (1993:100). De beskrivs där i termer av svensk gymnasieutbildning eller motsvarande gymnasial vuxenutbildning. Grundläggande behörighet har också den som har en svensk eller utländsk utbildning som motsvarar de nyss nämnda (7 kap. 4 § första stycket 3). Högskoleverket har meddelat närmare föreskrifter om kraven när det gäller utländsk utbildning. I föreskrifterna anges bl.a. att den sökande skall ha kunskaper i engelska som motsvarar ett fullföljt nationellt program i gymnasieskolan (HSVFS 1996:22). Den som i sin utländska gymnasieutbildning inte har läst engelska i sådan omfattning saknar alltså grundläggande behörighet.

Den 1 januari 1999 trädde en ändring av högskoleförordningens 7 kap. 3 § i kraft (1998:1272). Den innebär att undantag från behörighetsvillkor skall göras för sökande som genom svensk eller utländsk utbildning, praktisk erfarenhet eller på grund av någon annan omständighet har förutsättningar att tillgodogöra sig den sökta utbildningen utan att uppfylla behörighetsvillkoren. Beslut att inte medge sådant undantag kan överklagas. Utskottet anser att motionsyrkandets syfte därmed är tillgodosett.

Högskolans tillgänglighet för funktionshindrade tas upp i två motioner. Centerpartiet vill enligt motion 1998/99:So455 att formerna för högskoleprovet skall ses över, så att eventuella hinder för funktionshindrade övervinns (yrk. 9). Enligt motion 1998/99:Ub404 (m) möter en funktionshindrad person som vill påbörja högskolestudier alltför många hinder. Högskolan använder sig främst av individuella stödinsatser, som planeras först när den funktionshindrade anmäler sig och som ofta inte kommit i funktion när utbildningen börjar. Motionären anser att det måste finnas en grundtillgänglighet i högskolan. Det kräver enligt motionären bättre beställarkompetens hos upphandlande myndigheter samt att lärosätena styr resurser till handikappanpassande åtgärder i den fysiska och studiesociala miljön.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandena.

När det gäller högskoleprovet har Högskoleverket i januari detta år redovisat till regeringen sina erfarenheter av en treårig försöksverksamhet med högskoleprovet, anpassat dels för synskadade, dels för dyslektiker. Verkets slutsats är att verksamheten när det gäller synskadade bör fortsätta i den form den haft under försöksverksamheten, medan högskoleprovet för dyslektiker bör anpassas på ett annat sätt än det som prövats. Försöksverksamheten för dyslektiker har inneburit användning av multimediateknik, vilket inte har visat sig var till hjälp. I stället avser Högskoleverket att försöksvis tillåta dyslektiker en längre tid för genomförande av det ordinarie högskoleprovet.

Statens institut för särskilt utbildningsstöd (SISUS) har gjort en kartläggning av den fysiska tillgängligheten för funktionshindrade studenter vid universitet och högskolor. Den visade stora brister i grundtillgängligheten, bl.a. för rörelsehindrade. Regeringen gav i november 1998, bl.a. mot bakgrund av SISUS kartläggning, ett utredningsuppdrag till Högskoleverket rörande studenter med funktionshinder. Verket skall bl.a. kartlägga vilka åtgärder universitet och högskolor vidtar för att undanröja de hinder som finns för studenter med funktionshinder att delta i utbildningen, och vilka åtgärder lärosätena vidtar för att stimulera funktionshindrade att söka sig till högre utbildning. Uppdraget skall redovisas senast den 14 januari 2000. I avvaktan på utredningen bör riksdagen inte göra något tillkännagivande i enlighet med motion 1998/99:Ub404.

9 Studentfrågor

Studenternas rättssäkerhet tas upp av tre partier.

Vänsterpartiet anser enligt motion 1998/99:Ub454 att det i högskoleförordningen uttryckligen bör anges vilka föreskrifter som får utfärdas lokalt (yrk. 4).

Kristdemokraterna anser att rättssäkerheten behöver stärkas på flera områden, t.ex. när det gäller antagningsfrågor, examinationsfrågor, rätten att tenta och förekomsten av olika avgifter inom högskolan (mot. 1998/99:Ub483 yrk. 20). Den översyn som motionärerna önskar bör även gälla det försäkringsskydd som framför allt studenter inom vårdutbildningar och pedagogiska utbildningar behöver.

Centerpartiet föreslår i motion 1998/99:Ub453 ett tillkännagivande om att högskolorna bör vara skyldiga att dokumentera sin praxis och att skriftligt motivera alla beslut (yrk. 30).

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandena.

Frågan om försäkringsskydd bereds för närvarande i Regeringskansliet och ett förslag kommer enligt vad som aviserades i budgetpropositionen att läggas fram under år 1999. Rapporten *Studentinflytande inom högskolan* (Ds 1998:51) behandlar rättssäkerhetsfrågorna utförligt och tar upp flera av de områden som nämns av motionärerna. Remissbehandlingen av rapporten har nyligen avslutats och ärendet bereds inom Regeringskansliet.

Centerpartiet och Miljöpartiet föreslår tillkännagivanden om *studenternas representation i högskolans organ*.

Enligt centermotionen bör andelen studenter i högskolestyrelse och fakultetsnämnd vara minst en tredjedel och på lägre beslutsnivåer minst hälften, ordföranden oräknd. Det är angeläget att studenterna också bereds tillträde till beredande organ (mot. 1998/99:Ub453 yrk. 28).

Även i Miljöpartiets motion 1998/99:Ub801 förordas att en tredjedel av platserna i högskolestyrelserna skall tillfalla studenterna. Representanter för lärare och annan personal respektive allmänrepresentanter bör utgöra var sin tredjedel. Det behövs också ordentlig studentrepresentation i beredande organ (yrk. 24).

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandena.

När riksdagen vid förra riksmötet behandlade regeringens proposition om högskolans ledning, lärare och organisation gjordes ett tillkännagivande om att det borde göras en översyn av studentinflytandet på alla nivåer inom högskolan (prop. 1996/97:141, bet. 1997/98:UbU3, rskr. 12). Översynen har därefter genomförts och remissbehandlingen av rapporten har som nyss nämnts nyligen avslutats. Utskottet anser att riksdagen bör avvakta regeringens beredning av ärendet.

Avskaffande av *kårobligatoriet* föreslås av Centerpartiet i motion 1998/99:Ub453 (yrk. 29) och av Folkpartiet i motion 1998/99:Ub803 (yrk. 8). Enligt båda motionerna är *kårobligatoriet* principiellt felaktigt, samtidigt som det inte behövs för att bevara studentinflytandet. Utbildningsbevakningen och det studiesociala arbete som studenterna i dag sköter måste tryggas, heter det i centermotionen.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandena.

Riksdagen behandlade motsvarande förslag vid förra riksmötet (bet. 1997/98:UbU12 s. 23). Utskottet hänvisade då till vad som anfördes när riksdagen i december 1994 beslutade att *kårobligatoriet* skulle bibehållas. Huvudskälet var att vid en avvägning mellan de principiella skälen för att avveckla *obligatoriet* och de praktiska fördelarna med att bibehålla det, väger de sistnämnda tyngst. Utskottet har fortfarande samma uppfattning.

Högskolans ansvar för *rådgivning till studenterna* bör enligt Vänsterpartiet förstärkas (mot. 1998/99:Ub454 yrk. 10). Med en effektiv sådan rådgivning kan studenterna lättare och snabbare finna den utbildning som passar dem bäst, heter det i motionen. Enligt Centerpartiet behövs en ”dörr in i utbild-

ningen” för att underlätta för vuxna att länka ihop olika utbildningar. De karriärcentrum som finns vid flera college i USA kan tjäna som modell (mot. 1998/99:A214 yrk. 8). Miljöpartiet yrkar än en gång på att riksdagen skall begära att Högskoleverket får i uppdrag att sammanställa en bruksanvisning för universitets- och högskoleutbildningar, lämpad för studenter vid studieval och för arbetsmarknaden som vägledning vid planering av personalbehov (mot. 1998/99:Ub801 yrk. 38).

U t s k o t t e t avstyrker yrkandena om tillkännagivanden.

Liksom vid föregående riksmöte hänvisar utskottet till föreskriften i högskoleförordningen (1993:100, ändr. 1998:1003) om att studenterna skall ges tillgång till studievägledning och yrkesorientering och att högskolan skall sörja för att erforderlig information om högskolan finns tillgänglig för den som avser att börja grundläggande högskoleutbildning (6 kap. 3 §). Högskoleverket, som har till uppgift bl.a. att svara för information om verksamheten och det samlade utbudet av utbildning vid universitet och högskolor, ger ut information i olika former riktad till olika målgrupper. Utskottet anser inte att det finns anledning för riksdagen att göra något tillkännagivande i enlighet med Miljöpartiets här aktuella yrkande.

Konsekvenserna för den grundläggande högskoleutbildningen av *uppdragsutbildningen* vid universitet och högskolor bör enligt Vänsterpartiet utredas (mot. 1998/99:Ub454 yrk. 8). Motionärerna befarar dels att uppdragsutbildning kan vara ett sätt att skapa genvägar in i högskolan, dels att uppdragsutbildningen negativt påverkar kvaliteten i grundutbildningen genom att det kan uppstå konkurrens av lärarkrafterna.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandet, som enligt utskottets bedömning är tillgodosett.

Regeringen gav i augusti 1998 i uppdrag till Högskoleverket att utreda och analysera konsekvenserna och tillämpningen av förordningen om uppdragsutbildning vid universitet och högskolor. Uppdraget skall redovisas senast den 1 juli 1999.

10 Övriga frågor

Kristdemokraterna begär i motion 1998/99:Ub483 ett tillkännagivande om *humanioras roll i utbildningen* (yrk. 14). Motionärerna finner det rimligt att teknik och naturvetenskap ges ökat utrymme inom högskolan, men de anser att det för ett mänskligare samhälle också behövs djupare kunskaper om andliga, kulturella, sociala och etiska värden. Ämnen inom humaniora är i stor utsträckning kulturbärande och ger studenten tillfälle till självreflektion och kritiskt tänkande – det vi i vid mening kallar bildning, heter det i motionen.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandet.

Motsvarande yrkande behandlades vid förra riksmötet och avslogs då. Utskottet erinrade då, liksom vid behandlingen av liknande yrkanden två år tidigare, om den ordning som gäller för fastställandet av innehållet i högskoleutbildningen (bet. 1997/98:UbU13 s. 5). Den innebär att riksdagen och regeringen har överlämnat åt de lokala högskolemyndigheterna att göra detta,

inom de mycket vida ramar som satts genom högskolelagen och examensordningen.

I motion 1998/99:Ub446 (m) föreslås ett tillkännagivande om *doktorandstipendier vid konstnärliga högskolor*. Studenterna vid konstnärliga högskolor bör snarast få möjligheter till doktorandstudier, anser motionären.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår motionen.

Riksdagen avslag ett motsvarande yrkande vid förra riksmötet under hänvisning till att ingen av de konstnärliga högskolorna har rätt att utfärda doktorsexamen (bet. 1997/98:UbU7, rskr. 109). Stipendier får numera inte utdelas av statliga medel.

Motionärens yrkande aktualiserar frågan om doktorsexamen skall kunna avläggas i konstnärliga ämnen. I högskolelagen anges om mål för forskarutbildningen att denna skall, utöver vad som gäller för grundläggande utbildning, ge de kunskaper och färdigheter som behövs för att självständigt bedriva forskning. Doktorsexamen avser alltså inte förmåga att bedriva konstnärligt utvecklingsarbete.

Statsmakterna bestämmer numera inte i vilka ämnen doktorsexamen kan avläggas, utan endast för vilka vetenskapsområden som olika lärosäten tilldelas anslag. Det finns inget särskilt vetenskapsområde för konstnärliga ämnen. Det är det berörda lärosätets ansvar att besluta om ämnen för doktorsexamen. Göteborgs, Stockholms och Umeå universitet, som anordnar grundläggande konstnärlig utbildning, har vetenskapsområden. De självständiga konstnärliga högskolorna i Stockholm har däremot inte tilldelats vetenskapsområden.

Miljöpartiet tar i två motioner upp frågor om *schablonerna för ersättning inom olika utbildningsområden*. Enligt motion 1998/99:Ub801 har många ämnen ändrat karaktär, och det är därför motiverat att göra en översyn av de s.k. prislapparna (yrk. 36). I motion 1998/99:Ub456 föreslås en utredning av hur lärosätena använder de medel de tilldelas. Motionärerna anser att avregleringen av grundutbildningens finansiering var ett steg i rätt riktning, men att det är av stort intresse att följa vilken effekt den haft på utbildningars kvalitet, omfattning och likvärdighet vid landets olika lärosäten. Det är också viktigt att veta på vilket sätt beräkningsgrunderna för beslut om anslagets storlek är relaterade till hur pengarna sedan i verkligheten används.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandena.

Liksom vid behandlingen av motsvarande yrkande vid förra riksmötet vill utskottet framhålla att det resurstilldelningssystem som gäller sedan år 1993 inte är avsett att styra lärosätenas interna resursfördelning (bet. 1997/98:UbU12 s. 12 f.). Likvärdigheten i utbildningen mellan olika lärosäten värnas i stället dels genom examensordningen, dels genom nationella utvärderingar.

En utredning med uppdrag att föreslå former för omställning av delar av *Försvarets forskningsanstalts (FOA:s) verksamhet* föreslås i Miljöpartiets motion 1998/99:Ub801 (yrk. 62). Enligt motionärerna är försvaret den organisation som vid sidan av universiteten har den största vetenskapliga kompetensen. De anser att FOA:s forskningsverksamhet bör behållas och utvecklas, samtidigt som verksamheten inriktas så att den gagnar det civila samhället.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandet.

Motsvarande yrkande behandlades vid förra riksmötet av försvarsutskottet och avslogs av riksdagen (bet. 1997/98:FöU1). Försvarsutskottet ansåg att FOA skall bedriva forskning och utredningsverksamhet som stöd för totalförsvaret och för nedrustning och internationell säkerhet. Utbildningsutskottet har inte funnit anledning till något annat ställningstagande. Det kan tilläggas att FOA:s verksamhet till helt övervägande del finansieras genom uppdrag från Försvarsmakten, alltså inte genom anslag direkt till FOA.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *reformstrategi för utbildnings- och forskningsområdet*

att riksdagen avslår motionerna 1998/99:Ub424 yrkandena 1, 6 och 11 samt 1998/99:Sk310 yrkandena 20 och 21,

res. 1 (m) – delvis

2. beträffande *samverkan mellan högskolan och det omgivande samhället*

att riksdagen avslår motionerna 1998/99:Ub408, 1998/99:Ub447 yrkande 3, 1998/99:Ub453 yrkande 12, 1998/99:Ub483 yrkande 6 och 1998/99:Sk670 yrkande 3,

res. 1 (m) – delvis

res. 2 (kd) – delvis

res. 3 (c) – delvis

3. beträffande *högskolor i privaträttslig form*

att riksdagen avslår motionerna 1998/99:Ub424 yrkande 8 och 1998/99:Ub803 yrkande 6,

res. 4 (m, fp) – delvis

4. beträffande *ett oberoende ackrediteringsinstitut*

att riksdagen avslår motionerna 1998/99:Ub483 yrkande 4 och 1998/99:Ub803 yrkande 4,

res. 4 (m, fp) – delvis

res. 2 (kd) – delvis

5. beträffande *den centrala styrningen av högskolan*

att riksdagen avslår motion 1998/99:Ub483 yrkande 1,

res. 2 (kd) – delvis

6. beträffande *styrelseordförande i högskolan*

att riksdagen avslår motion 1998/99:Ub483 yrkande 2,

res. 2 (kd) – delvis

7. beträffande *social snedrekrytering*

att riksdagen avslår motionerna 1998/99:Ub427 och 1998/99:Ub483 yrkande 16,

res. 2 (kd) – delvis

8. beträffande *nya universitet*

att riksdagen avslår motionerna 1998/99:Ub401, 1998/99:Ub405 och 1998/99:Ub429,

9. beträffande *högskoleutbildningarna i Malmö*
att riksdagen avslår motion 1998/99:Ub403,
10. beträffande *universitetsfilial i Karlskoga*
att riksdagen avslår motion 1998/99:Ub419,
res. 5 (v) – delvis
11. beträffande *forskningens frihet*
att riksdagen avslår motion 1998/99:Ub424 yrkande 2,
res. 1 (m) – delvis
12. beträffande *statens ansvar för grundforskningen*
att riksdagen avslår motion 1998/99:Ub424 yrkande 3,
res. 1 (m) – delvis
13. beträffande *fristående forskningsfinansiärer*
att riksdagen avslår motion 1998/99:Ub424 yrkandena 4 och 5,
res. 1 (m) – delvis
14. beträffande *forskarutbildningen*
att riksdagen avslår motionerna 1998/99:Ub447 yrkande 5, 1998/99:
Ub478 samt 1998/99:Ub801 yrkandena 42, 43 och 45,
res. 6 (m, kd, c, fp) – delvis
15. beträffande *kvalificeringstrappa*
att riksdagen avslår motion 1998/99:Ub453 yrkandena 1–3,
res. 3 (c) – delvis
16. beträffande *samlad forskningsbudget*
att riksdagen avslår motion 1998/99:Ub453 yrkande 16,
res. 3 (c) – delvis
17. beträffande *Sveriges deltagande i internationellt forskningssamarbete*
att riksdagen avslår motionerna 1998/99:Ub447 yrkande 6, 1998/99:
Ub455 yrkandena 1 och 2 samt 1998/99:N228 yrkande 8,
res. 7 (mp) – delvis
18. beträffande *den tvärvetenskapliga forskningens situation*
att riksdagen avslår motion 1998/99:Ub801 yrkande 57,
19. beträffande *ANT-kunskap i utbildningen för vissa yrken*
att riksdagen avslår motion 1998/99:So306 yrkande 6,
res. 8 (fp, mp) – delvis
20. beträffande *arbetsterapeututbildningen*
att riksdagen avslår motion 1998/99:Ub432,
21. beträffande *kompletterande utbildning för bibliotekarier*
att riksdagen avslår motion 1998/99:T803 yrkande 16,
22. beträffande *fritidsledarutbildningen*
att riksdagen avslår motion 1998/99:Ub454 yrkande 14,
res. 5 (v) – delvis
23. beträffande *hushållsvetenskap*
att riksdagen avslår motion 1998/99:Ub439,

24. beträffande *reumatologi inom grundutbildningen av hälso- och sjukvårdspersonal*

att riksdagen avslår motion 1998/99:Ub470,

25. beträffande *idrottsforskningen*

att riksdagen avslår motion 1998/99:Kr519 yrkande 3,

res. 1 (m) – delvis

26. beträffande *journalistutbildningen*

att riksdagen avslår motion 1998/99:Kr227 yrkande 5,

27. beträffande *logopedutbildningen*

att riksdagen avslår motionerna 1998/99:Ub257 yrkande 2 och 1998/99:So464 yrkande 6,

res. 8 (fp, mp) – delvis

28. beträffande *rekryteringsunderlaget till lärarutbildning*

att riksdagen avslår motion 1998/99:Ub454 yrkande 15,

res. 9 (v, mp) – delvis

29. beträffande *självordsförebyggande inslag i lärarutbildningen*

att riksdagen avslår motion 1998/99:Ub274 yrkande 2,

res. 2 (kd) – delvis

30. beträffande *utbildning av teckenspråklärare*

att riksdagen avslår motion 1998/99:Ub265,

31. beträffande *sammanhållna enheter för lärarutbildning*

att riksdagen avslår motion 1998/99:Ub801 yrkande 27,

res. 7 (mp) – delvis

32. beträffande *lärarutbildningen i övrigt*

att riksdagen avslår motionerna 1998/99:Ub242 yrkande 3, 1998/99:

Ub436, 1998/99:Ub440 yrkandena 1 och 2 samt 1998/99:Ub452,

33. beträffande *Naprapathögskolan*

att riksdagen avslår motion 1998/99:Ub416 yrkandena 1–3,

34. beträffande *sjöbefälsutbildningen på Tjörn och Donsö*

att riksdagen avslår motionerna 1998/99:Ub402, 1998/99:Ub469 och 1998/99:Ub482,

35. beträffande *Trafikflygarhögskolan*

att riksdagen avslår motion 1998/99:T708 yrkande 2,

36. beträffande *kompetenslyft inom vård och omsorg*

att riksdagen avslår motion 1998/99:A214 yrkande 9,

37. beträffande *utbildning i entreprenörskap*

att riksdagen avslår motionerna 1998/99:Ub459 och 1998/99:N330 yrkande 21,

res. 10 (m, kd, c)

38. beträffande *utbildning på högskolenivå om funktionshinder*

att riksdagen avslår motionerna 1998/99:Ub426 yrkandena 1–3, 1998/99:Ub467 yrkande 1 och 1998/99:So465 yrkande 17,

res. 11 (m, kd, fp) – delvis

39. beträffande *handikapporganisationerna*

att riksdagen avslår motion 1998/99:Ub467 yrkande 2,

40. beträffande utbildning och forskning om homosexualitet
att riksdagen avslår motionerna 1998/99:Ub406, 1998/99:Ub449 och
1998/99:Ju709 yrkandena 11 och 14,

res. 12 (v, fp, mp)

41. beträffande *utredning om yrkesutbildningars hemvist*
att riksdagen avslår motion 1998/99:Ub801 yrkande 26,

42. beträffande *havsforskning*
att riksdagen avslår motion 1998/99:Ub407 yrkandena 1 och 2,

43. beträffande *riskforskning*
att riksdagen avslår motion 1998/99:Ub421,

44. beträffande *Östersjöakademi*
att riksdagen avslår motion 1998/99:Sk648 yrkande 3,

res. 2 (kd) – delvis

45. beträffande *forskningen vid Studsvik och Askölaboratoriet*
att riksdagen avslår motion 1998/99:T213 yrkande 5,

46. beträffande *civilingenjörsutbildning vid Mitthögskolan*
att riksdagen avslår motion 1998/99:Ub433,

47. beträffande *kultur- och turismforskning*
att riksdagen avslår motion 1998/99:Ub445,

48. beträffande *Media Lab*
att riksdagen avslår motion 1998/99:T818 yrkande 5,

res. 1 (m) – delvis

49. beträffande *lärarförsörjningen i högskolan*
att riksdagen avslår motionerna 1998/99:Ub453 yrkande 4 och
1998/99:Ub803 yrkandena 1 och 2,

res. 3 (c) – delvis

res. 13 (fp) – delvis

50. beträffande *undervisnings- och examinationsformerna i högsko-
lan*
att riksdagen avslår motionerna 1998/99:Ub447 yrkande 2 och
1998/99:Ub453 yrkande 8,

res. 2 (kd) – delvis

res. 3 (c) – delvis

51. beträffande *pedagogisk utbildning för högskolans lärare*
att riksdagen avslår motionerna 1998/99:Ub453 yrkande 6 och
1998/99:Ub801 yrkande 25,

res. 3 (c) – delvis

res. 7 (mp) – delvis

52. beträffande *högskoledidaktisk forskning*
att riksdagen avslår motion 1998/99:Ub453 yrkande 7,

res. 3 (c) – delvis

53. beträffande *kursutvärderingar*
att riksdagen avslår motionerna 1998/99:Ub453 yrkande 13 och
1998/99:Ub454 yrkande 2,

res. 5 (v) – delvis

res. 3 (c) – delvis

54. beträffande rörlighet och flexibilitet i lärartjänsteorganisationen
att riksdagen avslår motion 1998/99:Ub801 yrkandena 48, 49 och 52,
res. 9 (v, mp) – delvis

55. beträffande *bedömning av pedagogiska meriter vid anställning av lärare*
att riksdagen avslår motion 1998/99:Ub454 yrkande 1,
res. 5 (v) – delvis

56. beträffande *lärarnas möjlighet att bedriva forskning*
att riksdagen avslår motionerna 1998/99:Ub447 yrkande 1 och
1998/99:Ub453 yrkande 5,
res. 2 (kd) – delvis
res. 3 (c) – delvis

57. beträffande *varierande utformning av likvärdiga utbildningar*
att riksdagen avslår motion 1998/99:Ub483 yrkande 3,
res. 2 (kd) – delvis

58. beträffande *deltids-, distans- och sommarkurser*
att riksdagen avslår motionerna 1998/99:Ub425, 1998/99:Ub483 yr-
kande 19 och 1998/99:Ub803 yrkande 5,
res. 13 (fp) – delvis

59. beträffande *åtgärder för att underlätta studier över fakultets-
gränserna*
att riksdagen avslår motion 1998/99:Ub801 yrkande 34,

60. beträffande *obligatorisk introduktionskurs*
att riksdagen avslår motion 1998/99:Ub453 yrkande 11,
res. 3 (c) – delvis

61. beträffande *miljökunskap i högskoleutbildningar*
att riksdagen avslår motion 1998/99:Ub801 yrkande 37,

62. beträffande *åtgärder för att ta till vara invandrade akademikers
kompetens*
att riksdagen avslår motionerna 1998/99:Ub428, 1998/99:Ub438,
1998/99:Ub441, 1998/99:Ub453 yrkande 15, 1998/99:Ub483 yrkande
17 och 1998/99: Sf634 yrkande 2,
res. 2 (kd) – delvis
res. 3 (c) – delvis
res. 13 (fp) – delvis

63. beträffande *åtgärder för att främja svenskars högskolestudier
utomlands*
att riksdagen avslår motionerna 1998/99:Ub453 yrkande 14,
1998/99:Ub454 yrkande 9 och 1998/99:Ub803 yrkandena 10 och 11,
res. 5 (v) – delvis
res. 3 (c) – delvis
res. 13 (fp) – delvis

64. beträffande *åtgärder för att rekrytera fler utländska studenter
till svenska högskolor*
att riksdagen avslår motion 1998/99:Ub803 yrkande 12,
res. 13 (fp) – delvis

65. beträffande djurförsök
att riksdagen avslår motionerna 1998/99:Ub275 yrkandena 2 och 3
och 1998/99:Ub484 yrkandena 1 och 2,

66. beträffande *basåret*
att riksdagen avslår motionerna 1998/99:Ub454 yrkande 16 och
1998/99:Ub803 yrkande 14,

res. 5 (v) – delvis

res. 13 (fp) – delvis

67. beträffande *antagningssystemet till högskolan*
att riksdagen avslår motionerna 1998/99:Ub483 yrkande 9, 1998/99:
Ub801 yrkande 35 och 1998/99:Ub803 yrkande 7,

res. 13 (fp) – delvis

68. beträffande *kravet på kunskaper i engelska för tillträde till
högre utbildning*

att riksdagen avslår motion 1998/99:Sf608 yrkande 16,

69. beträffande *högskolans tillgänglighet för funktionshindrade*
att riksdagen avslår motionerna 1998/99:Ub404 och 1998/99:So455
yrkande 9,

res. 11 (m, kd, fp) – delvis

70. beträffande *studenternas rättssäkerhet*
att riksdagen avslår motionerna 1998/99:Ub453 yrkande 30, 1998/99:
Ub454 yrkande 4 och 1998/99:Ub483 yrkande 20,

res. 5 (v) – delvis

res. 2 (kd) – delvis

res. 3 (c) – delvis

71. beträffande *studenternas representation i högskolans organ*
att riksdagen avslår motionerna 1998/99:Ub453 yrkande 28 och
1998/99:Ub801 yrkande 24,

res. 3 (c) – delvis

res. 7 (mp) – delvis

72. beträffande *kårobligatoriet*
att riksdagen avslår motionerna 1998/99:Ub453 yrkande 29 och
1998/99:Ub803 yrkande 8,

res. 6 (m, kd, c, fp) – delvis

73. beträffande *rådgivning till studenter m.m.*
att riksdagen avslår motionerna 1998/99:Ub454 yrkande 10,
1998/99:Ub801 yrkande 38 och 1998/99:A214 yrkande 8,

res. 5 (v) – delvis

res. 3 (c) – delvis

74. beträffande *uppdragsutbildning*
att riksdagen avslår motion 1998/99:Ub454 yrkande 8,

75. beträffande *humanioras roll i utbildningen*
att riksdagen avslår motion 1998/99:Ub483 yrkande 14,

res. 2 (kd) – delvis

76. beträffande doktorandstipendier vid konstnärliga högskolor
att riksdagen avslår motion 1998/99:Ub446,

77. beträffande *schablonerna för ersättning inom olika utbildnings-*
områden

att riksdagen avslår motionerna 1998/99:Ub456 och 1998/99:Ub801
yrkande 36,

res. 7 (mp) – delvis

78. beträffande *FOA:s verksamhet*

att riksdagen avslår motion 1998/99:Ub801 yrkande 62.

res. 9 (v, mp) – delvis

Stockholm den 11 mars 1999

På utbildningsutskottets vägnar

Jan Björkman

I beslutet har deltagit: Jan Björkman (s), Beatrice Ask (m), Eva Johansson (s), Inger Lundberg (s), Yvonne Andersson (kd), Lars Hjertén (m), Majléne Westerland Panke (s), Torgny Danielsson (s), Tomas Eneroth (s), Lennart Gustavsson (v), Erling Wälivaara (kd), Per Bill (m), Gunnar Goude (mp), Sofia Jonsson (c), Anders Sjölund (m), Kalle Larsson (v) och Ulf Nilsson (fp).

Reservationer

1. Reformstrategi för utbildnings- och forskningsområdet, m.m.
(mom. 1, 2, 11, 12, 13, 25 och 48)

Beatrice Ask (m), Lars Hjertén (m), Per Bill (m) och Anders Sjölund (m)
anför:

Vi anser att riksdagen bör ställa sig bakom den *reformstrategi för utbildnings- och forskningsområdet* som beskrivs i motionerna 1998/99:Sk310 yrkandena 20 och 21 samt 1998/99:Ub424 yrkandena 1, 6 och 11 och som i sina huvuddrag refereras i utskottets yttrande. Den viktigaste och grundläggande drivkraften för utbyggnaden av den högre utbildningen skall vara konkurrens om studenterna mellan universitet och högskolor. Det är fullt möjligt att styra de tillkommande resurserna mot de lärosäten där sökandetrycket de närmast föregående åren varit störst, i stället för att utifrån politiska förtecken dela ut platser till högskolor som är mindre efterfrågade av studenterna. Tydliga kvalitetskriterier bör också användas som redskap vid fördelningen.

Samverkan mellan högskolan och det omgivande samhället behöver ökas. Därför bör teknikbrostiftelserna – som startades av den förra borgerliga regeringen – utvecklas och gemensamma projekt och större personalutbyte komma till stånd mellan universitetsforskningen och näringslivet. Rätten till

forskningsresultaten bör ses över i syfte att öka motivationen för kommersialisering och därmed nya jobb och nya produkter. Vi anser också att det behövs utredas hur man kan skapa kombinationstjänster för forskare, där halva tiden är grundforskning vid universitet och den andra tillämpad forskning på företag. Vad vi här har anfört bör riksdagen med bifall till motionerna 1998/99:Ub408 och 1998/99:Sk670 yrkande 3 som sin mening ge regeringen till känna.

Den politiska styrning som regeringen utövar äventyrar *forskningens frihet*. Den pluralism gällande forskningens finansiering som höll på att växa fram begränsas bl.a. genom ökad politisering av stiftelsestyrelser och forskningsråd. Universitetets frihet under eget ansvar har begränsats genom att de forskningsmedel som går direkt till dem har minskat. Staten måste enligt vår mening skapa tydliga långsiktiga spelregler som ser till att de som har kompetens att prioritera och välja forskningsområden får ett avgörande inflytande över den processen. Vad vi här har anfört bör riksdagen med bifall till motion 1998/99:Ub424 yrkande 2 som sin mening ge regeringen till känna.

En allt större del av forskningsmedlen går till s.k. strategisk forskning. Det är enligt vår mening en viktig *uppgift för staten att säkra medel till fri grundforskning*, eftersom det är den som utgör grunden för god kvalitet och utvecklingsmöjligheter för all övrig forskning. Detta bör riksdagen med bifall till motion 1998/99:Ub424 yrkande 3 som sin mening ge regeringen till känna.

Kraftfulla *fristående forskningsfinansierare* är vad Sverige behöver för att på sikt kunna få den höjning av forskningens kvalitet som krävs. Vi anser det helt felaktigt att staten använder forskningsstiftelserna som budgetregulator. Korsrepresentationen mellan stiftelsestyrelserna och de statliga forskningsråden har skapat uppenbara jävssituationer. Stiftelserna måste återfå sin tidigare fristående roll. Vad vi här har anfört bör riksdagen med bifall till motion 1998/99:Ub424 yrkandena 4 och 5 som sin mening ge regeringen till känna.

Med tanke på idrottens bredd och samhällseliga betydelse bör *idrottsforskningen* i hög grad vara ett ansvar för forskarsamhället, medan det mer behovsanpassade utvecklingsarbetet är en fråga för idrottens egna organisationer. Detta bör riksdagen med bifall till motion 1998/99:Kr519 yrkande 3 som sin mening ge regeringen till känna.

Vi anser att Sverige senast år 2010 skall vara en av den globala utvecklingens främsta nationer när det gäller varje del av utnyttjandet av informationsteknologin. Ett led i att åstadkomma detta är att skapa ett utvecklings- och forskningslaboratorium gällande multimedia – ett *Media Lab*. Regeringen bör komma med förslag om ett sådant. Vad vi här har anfört bör riksdagen med bifall till motion 1998/99:T818 yrkande 5 som sin mening ge regeringen till känna.

Mot bakgrund av det anförda anser vi att utskottet under momenten 1, 2, 11, 12, 13, 25 och 48 bort hemställa

1. beträffande *reformstrategi för utbildnings- och forskningsområdet*

att riksdagen med bifall till motionerna 1998/99:Ub424 yrkandena 1, 6 och 11 samt 1998/99:Sk310 yrkandena 20 och 21 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

2. beträffande *samverkan mellan högskolan och det omgivande samhället*

att riksdagen med bifall till motionerna 1998/99:Ub408 och 1998/99:Sk670 yrkande 3 och med avslag på motionerna 1998/99:Ub447 yrkande 3, 1998/99:Ub453 yrkande 12 och 1998/99:Ub483 yrkande 6 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

11. beträffande *forskningens frihet*

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Ub424 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

12. beträffande *statens ansvar för grundforskningen*

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Ub424 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

13. beträffande *fristående forskningsfinansiering*

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Ub424 yrkandena 4 och 5 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

25. beträffande *idrottsforskningen*

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Kr519 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

48. beträffande *Media Lab*

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:T818 yrkande 5 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

2. Samverkan mellan högskolan och det omgivande samhället, m.m. (mom. 2, 4, 5, 6, 7, 29, 44, 50, 56, 57, 62, 70 och 75)

Yvonne Andersson (kd) och Erling Wälivaara (kd) anför:

Samverkan mellan högskolan och det omgivande samhället är mycket viktig för en positiv välbefinningsutveckling. Vi tror att den kan utvecklas ytterligare. Satsningen på högskolans s.k. tredje uppgift bör följas upp genom att regeringen ger Högskoleverket i uppdrag att mer specifikt utvärdera hur högskolorna förvaltat denna och vad den har betytt för högskolan i allmänhet och för grundutbildningens kvalitet i synnerhet. Detta anser vi att riksdagen med bifall till motionerna 1998/99:Ub447 yrkande 3 och 1998/99:Ub483 yrkande 6 bör ge regeringen som sin mening till känna.

Det finns enligt vår mening anledning att närmare utreda de i två motioner framförda idéerna om ett *oberoende ackrediteringsinstitut*. Vi anser att det finns skäl att överväga om ett sådant institut bör vara fristående från Högskoleverket. Vilka kriterier som skall gälla vid ackrediteringen kan naturligtvis diskuteras. Vad vi här har anført bör riksdagen med bifall till motion 1998/99:Ub483 yrkande 4 och med anledning av motion 1998/99:Ub803 yrkande 4 som sin mening ge regeringen till känna.

Den centrala styrningen av högskolan har enligt vår mening gått för långt. När det gäller antagning är krav på mångfald och jämställdhet det enda som skall fastställas på central nivå. I övrigt är statens viktigaste uppgift i sam-

manhanget att garantera kvalitet och effektivitet i högskolesystemet som helhet, avgiftsfrihet i utbildningen och att det finns ett tillräckligt utbildningsutbud. Detta anser vi att riksdagen med bifall till motion 1998/99: Ub483 yrkande 1 bör ge regeringen som sin mening till känna.

Ett annat exempel på alltför långtgående centralstyrning är att *styrelseordförande i högskolan* utses av regeringen. Vi vill se självförvaltande högskolor där företrädare för forskare, lärare och studenter har ett avgörande inflytande och ansvar. Högskolan skall själv utse ordförande i sin styrelse. Vad vi här har anfört bör riksdagen med bifall till motion 1998/99: Ub483 yrkande 2 som sin mening ge regeringen till känna.

Tyvär visat undersökningar att den *sociala snedrekryteringen* till högskolan har ökat på senare år. Det är i grundskolan som man effektivast kan stärka förutsättningarna för en ökad rekrytering av studenter från hem med svag studietradition, men mycket kan göras även inom högskolan. Att öka antalet högskoleplatser anses vara ett sätt att motverka snedrekryteringen, men det förutsätter att kvaliteten på utbildningen bibehålls – annars gör man studenterna en björntjänst. Ett förslag till nytt studiestödssystem måste läggas fram snarast, eftersom det nuvarande studiestödet i stor utsträckning bidrar till den sociala snedrekryteringen. Vad vi här har anfört bör riksdagen med bifall till motion 1998/99: Ub483 yrkande 16 som sin mening ge regeringen till känna.

Under uppväxt och skolgång behöver barn och ungdomar lära sig att möta kriser och konflikter. De behöver av lärare och annan skolpersonal få hjälp att lära sig bemästra tendenser till depression, missbruk, våld och självmordsbenägenhet. Träning i identifiering och hantering av konflikter, kriser, depressioner och självmordsproblem bör därför *ingå i lärarutbildningen*. Detta bör riksdagen med bifall till motion 1998/99: Ub274 yrkande 2 som sin mening ge regeringen till känna.

En *Östersjöakademi* i anslutning till Linköpings universitet i Norrköping är enligt vår mening ett nationellt intresse, inte ett intresse enbart för Linköpings universitet. Det handlar om att ge skjuts åt ett kvalificerat utbildnings- och utvecklingsarbete avseende Östersjöområdet. Detta bör riksdagen med bifall till motion 1998/99: Sk648 yrkande 3 som sin mening ge regeringen till känna.

Det är alltför sällan som studenten under sin grundutbildning kommer i kontakt med sitt ämnes forskningsfront. För att ändra på detta behöver *undervisningsformerna* förnyas. Katederundervisningen måste minska för att ersättas med förnyad pedagogik, där studenten i ökad utsträckning själv får vara medaktör. En sådan satsning är dock kostsam och kan inte åstadkommas genom omfördelningar av befintliga anslag. Vad vi här har anfört bör riksdagen med bifall till motion 1998/99: Ub447 yrkande 2 som sin mening ge regeringen till känna.

När det gäller *lärarnas möjligheter att bedriva forskning* måste de förbättras för professorerna och lektorerna inom åtskilliga ämnesområden. Även detta är en satsning som är kostsam och inte kan åstadkommas genom omfördelningar av befintliga anslag. Detta bör riksdagen med bifall till motion 1998/99: Ub447 yrkande 1 som sin mening ge regeringen till känna.

Vi hade önskat att regeringen hade vågat tillåta skillnader mellan *likvärdiga utbildningar*. Enligt vårt synsätt är det en fördel att utbildningarnas *utformning varierar* mellan olika orter och olika delar av landet. En större mångfald skulle öka den presumtiva studentens chanser att hitta en utbildning som, med hänsyn till bakgrund, ambitioner och förväntningar, passar just honom eller henne. Vad vi här har anfört bör riksdagen med bifall till motion 1998/99:Ub483 yrkande 3 som sin mening ge regeringen till känna.

Det behövs ytterligare *åtgärder för att ta till vara invandrade akademikers kompetens*. Invandrare med akademisk eller annan kvalificerad utbildning bör efter ankomsten till Sverige få sin utbildning jämförd med motsvarande svensk och erbjudas delta i kompletterande utbildning och i speciella kurser i svensk yrkesterminologi. EU:s insatser på utbildningsområdet bör främja rörlighet och utbyte men inte syfta till harmonisering av utbildningssystemen. Utbytesprogram med länder utanför Europa bör också främjas. Vad vi här har anfört bör riksdagen med bifall till motion 1998/99:Ub483 yrkande 17 som sin mening ge regeringen till känna.

Riksdagen bör enligt vår mening med bifall till motion 1998/99:Ub483 yrkande 20 begära en översyn av *studenternas rättssäkerhet*. Ju större den lokala friheten är, desto viktigare är det att studenterna har möjlighet att få sin sak prövad. Översynen bör även gälla det försäkringsskydd som framför allt studenter på vårdutbildningar och pedagogiska utbildningar behöver.

Att ökat utrymme som nu bereds naturvetenskaplig och teknisk utbildning är fullt motiverat, men det är viktigt att inte bortse från *humanioras roll i utbildningen*. För att skapa ett mänskligare samhälle krävs djupare kunskaper också om andliga, kulturella, sociala och etiska värden. Detta anser vi att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Ub483 yrkande 14 bör ge regeringen som sin mening till känna.

Mot bakgrund av det anförda anser vi att utskottet under momenten 2, 4, 5, 6, 7, 29, 44, 50, 56, 57, 62, 70 och 75 bort hemställa

2. beträffande *samverkan mellan högskolan och det omgivande samhället*

att riksdagen med bifall till motionerna 1998/99:Ub447 yrkande 3 och 1998/99:Ub483 yrkande 6 och med avslag på motionerna 1998/99:Ub408, 1998/99:Ub453 yrkande 12 och 1998/99:Sk670 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

4. beträffande *ett oberoende ackrediteringsinstitut*

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Ub483 yrkande 44 och med anledning av motion 1998/99:Ub803 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

5. beträffande *den centrala styrningen av högskolan*

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Ub483 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

6. beträffande *styrelseordförande i högskolan*

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Ub483 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

7. beträffande *social snedrekrytering*

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Ub483 yrkande 16 och med avslag på motion 1998/99:Ub427 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

29. beträffande *självordsförebyggande inslag i lärarutbildningen*

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Ub274 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

44. beträffande *Östersjöakademi*

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Sk648 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

50. beträffande *undervisnings- och examinationsformerna i högskolan*

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Ub447 yrkande 2 och med avslag på motion 1998/99:Ub453 yrkande 8 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

56. beträffande *lärarnas möjlighet att bedriva forskning*

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Ub447 yrkande 1 och med avslag på motion 1998/99:Ub453 yrkande 5 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

57. beträffande *varierande utformning av likvärdiga utbildningar*

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Ub483 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

62. beträffande *åtgärder för att ta till vara invandrade akademikers kompetens*

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Ub483 yrkande 17, med anledning av motionerna 1998/99:Ub428, 1998/99:Ub441, 1998/99:Ub453 yrkande 15 och 1998/99:Sf634 yrkande 2 samt med avslag på motion 1998/99:Ub438 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

70. beträffande *studenternas rättssäkerhet*

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Ub483 yrkande 20 och med avslag på motionerna 1998/99:Ub453 yrkande 30 och 1998/99:Ub454 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

75. beträffande *humanioras roll i utbildningen*

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Ub483 yrkande 14 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

3. Samverkan mellan högskolan och det omgivande samhället, m.m. (mom. 2, 15, 16, 49, 50, 51, 52, 53, 56, 60, 62, 63, 70, 71 och 73)

Sofia Jonsson (c) anför:

Upprättandet av s.k. arbetslivscentrer, som skett vid några svenska universitet, är enligt min mening ett steg i rätt riktning när det gäller att utveckla *samverkan mellan högskolan och det omgivande samhället*. Regeringen bör ta initiativ till att stödja utvecklingen av sådana centrer. Vad jag här har

anfört bör riksdagen med bifall till motion 1998/99:Ub453 yrkande 12 som sin mening ge regeringen till känna.

Det råder för närvarande viss oklarhet om vad som egentligen utgör skillnaden mellan högskolor med vetenskapsområden och universitet. Vi i Centerpartiet anser att man bör utveckla en *kvalificeringstrappa* och klara kriterier för att mindre och medelstora högskolor också skall kunna utdela examina inom forskarutbildningen och få anslag till forskning och forskarutbildning i takt med att deras examensrättigheter utvidgas, på det sätt som beskrivs i motion 1998/99:Ub453. Riksdagen bör med bifall till nämnda motion, yrkandena 1–3, som sin mening ge regeringen till känna vad jag här har anfört.

Den huvudsakliga avsikten med sektorsmedlen till forskning är att finansiera sådan tillämpad forskning som anses angelägen ur samhällets synpunkt. För att det skall bli möjligt att skaffa sig en uppfattning om exakt vad sektorsmedlen används till bör enligt min mening en ordning prövas, där all offentlig forskningsfinansiering redovisas i en *samlad forskningsbudget*. Detta bör riksdagen med bifall till motion 1998/99:Ub453 yrkande 16 som sin mening ge regeringen till känna.

När det gäller *lärarförsörjningen i högskolan* bör regeringen återkomma med ett strategiförslag. Behovet av högskolelärare kommer att öka kraftigt de närmaste åren, och rekryteringen måste därför ökas. Vad jag här har anfört bör riksdagen med bifall till motion 1998/99:Ub453 yrkande 4 som sin mening ge regeringen till känna.

Det är varken möjligt eller önskvärt att nationellt föreskriva vilken *form undervisning och examination* skall ha. Det är däremot möjligt att dokumentera det utvecklingsarbete som sker och därigenom bidra till att kunskaper och erfarenheter sprids till alla högskolor i Sverige. Högskoleverket bör ges ett uppdrag med denna innebörd. Riksdagen bör med bifall till motion 1998/99: Ub453 yrkande 8 som sin mening ge regeringen till känna vad jag här har anfört.

När alltfler studenter med olika bakgrund söker sig till högskolan ökar också kraven på högskolan att anpassa undervisningen så att alla studenter kan tillgodogöra sig den. En *pedagogisk utbildning för högskolelärare* bör ges andra former än den vanliga lärarutbildningen, t.ex. som deltidskurser under något eller några år. Riksdagen bör hos regeringen begära förslag till sådan ändring av högskolelagen att pedagogisk utbildning blir obligatorisk för lärare vid högskolan. Vad jag här har anfört bör riksdagen med bifall till motion 1998/99:Ub453 yrkande 6 som sin mening ge regeringen till känna.

Frågan om *högskoledidaktisk forskning* har nära samband med pedagogisk utbildning för högskolans lärare. Denna forskning har länge varit eftersatt och bör framgent stödjas. Detta bör riksdagen med bifall till motion 1998/99: Ub453 yrkande 7 som sin mening ge regeringen till känna.

I en verksamhet baserad på ett vetenskapligt förhållningssätt måste det vara en självklarhet att lärare och studenter tillsammans studerar och kritiskt granskar det man gör. Högskolan bör åläggas ett större ansvar för att *utvärdering av varje kurs* sker och kommer till användning. Närmare utformning bör avgöras av högskola och studenter vid varje lärosäte. Detta bör riksdagen

med bifall till motion 1998/99:Ub453 yrkande 13 som sin mening ge regeringen till känna.

När det gäller *lärarnas möjligheter att bedriva forskning* anser jag det angeläget att högskolorna stimuleras att genomföra doktorsprogram för sina icke disputerade lärare, så att dessa kan förena sitt undervisande med egen forskarutbildning. Högskoleverket bör ges i uppdrag att utreda hur detta kan ske. Vad jag här har anfört bör riksdagen med bifall till motion 1998/99:Ub453 yrkande 5 som sin mening ge regeringen till känna.

En *obligatorisk vetenskaplig introduktionskurs* till högre utbildning bör enligt min mening införas. Den skall ge alla studenter kunskaper om vetenskapsteori och idé- och lärdomshistoria samt träning i kritiskt tänkande och vetenskapligt förhållningssätt, men den bör också kunna innehålla moment kring högskolans funktion och högskolestudier i allmänhet. Vad jag här har anfört bör riksdagen med bifall till motion 1998/99:Ub453 yrkande 11 som sin mening ge regeringen till känna.

Staten bör vidta *åtgärder för att ta till vara invandrade akademikers kompetens*. Det är inte tillräckligt att de kan få sin utbildning värderad och översatt efter motsvarande svensk eller internationell standard. De bör också erbjudas att komplettera sin utbildning eller justera upp denna för att vara likvärdig med den utbildning som nyexaminerade har. Vidare bör det inom denna utbildning ges en kvalificerad språkundervisning i svenska och fackspråk. Riksdagen bör med bifall till motion 1998/99:Ub453 yrkande 15 som sin mening ge regeringen till känna vad jag här har anfört.

För *svenska studenter som läser utomlands* är det viktigt med ett fungerande ekvivaleringssystem. Det behövs gemensamma internationella initiativ för att åstadkomma detta, och jag anser att regeringen har ett ansvar att, främst inom EU, föra fram frågan.

För att garantera *studenternas rättssäkerhet* bör enligt min mening högskolorna vara skyldiga att dokumentera sin praxis och också motivera alla beslut skriftligt. Det bör ankomma på regeringen att göra de förändringar i högskoleförordningen som kan behövas för att garantera detta. Vad jag nu har anfört bör riksdagen med bifall till motion 1998/99:Ub453 yrkande 30 som sin mening ge regeringen till känna.

Grunden för ett optimalt studentinflytande är ett gott formellt inflytande genom *studentrepresentation i högskolans organ*. Andelen studenter i högskolestyrelse och fakultetsnämnd bör uppgå till minst en tredjedel och representationen på lägre beslutsnivåer bör vara minst 50 % av antalet ledamöter utöver ordföranden. För att på allvar möjliggöra för studenterna att bli medaktörer är det angeläget att studenterna även bereds tillträde till beredande organ. Vad jag här anfört bör riksdagen med bifall till motion 1998/99:Ub453 yrkande 28 som sin mening ge regeringen till känna.

I USA finns vid flera college "karriärcenter" för *rådgivning till studenter*. Denna modell kan tjäna som förebild för att möjliggöra en "dörr in" i utbildningssystemet för vuxna. Genom denna funktion skall det vara möjligt att få vägledning och hjälp med att länka ihop olika utbildningar till ett individuellt anpassat utbildningspaket. Detta bör riksdagen med bifall till motion 1998/99:A214 yrkande 8 som sin mening ge regeringen till känna.

Mot bakgrund av det anförda anser jag att utskottet under momenten 2, 15, 16, 49, 50, 51, 52, 53, 56, 60, 62, 63, 70, 71 och 73 bort hemställa

2. beträffande *samverkan mellan högskolan och det omgivande samhället*

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Ub453 yrkande 12 och med avslag på motionerna 1998/99:Ub408, 1998/99:Ub447 yrkande 3, 1998/99:Ub483 yrkande 6 och 1998/99:Sk670 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

15. beträffande *kvalificeringstrappa*

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Ub453 yrkandena 1–3 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

16. beträffande *samlad forskningsbudget*

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Ub453 yrkande 16 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

49. beträffande *lärarförsörjningen i högskolan*

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Ub453 yrkande 4, med anledning av motion 1998/99:Ub803 yrkande 2 och med avslag på motion 1998/99:Ub803 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

50. beträffande *undervisnings- och examinationsformerna i högskolan*

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Ub453 yrkande 8 och med avslag på motion 1998/99:Ub447 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

51. beträffande *pedagogisk utbildning för högskolans lärare*

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Ub453 yrkande 6 och med avslag på motion 1998/99:Ub801 yrkande 25 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

52. beträffande *högskoledidaktisk forskning*

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Ub453 yrkande 7 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

53. beträffande *kursutvärderingar*

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Ub453 yrkande 13 och med anledning av motion 1998/99:Ub454 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

56. beträffande *läraryrarnas möjlighet att bedriva forskning*

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Ub453 yrkande 5 och med avslag på motion 1998/99:Ub447 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

60. beträffande *obligatorisk introduktionskurs*

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Ub453 yrkande 11 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

62. beträffande *åtgärder för att ta till vara invandrade akademikers kompetens*

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Ub453 yrkande 15, med anledning av motionerna 1998/99:Ub428, 1998/99:Ub483 yrkande 17 och 1998/99:Sf634 yrkande 2 samt med avslag på motionerna

1998/99:Ub438 och 1998/99:Ub441 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

63. beträffande *åtgärder för att främja svenskars högskolestudier utomlands*

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Ub453 yrkande 14 och med avslag på motionerna 1998/99:Ub454 yrkande 9 och 1998/99:Ub803 yrkandena 10 och 11 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

70. beträffande *studenternas rättssäkerhet*

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Ub453 yrkande 30 och med avslag på motionerna 1998/99:Ub454 yrkande 4 och 1998/99:Ub483 yrkande 20 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

71. beträffande *studenternas representation i högskolans organ*

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Ub453 yrkande 28 och med anledning av motion 1998/99:Ub801 yrkande 24 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

73. beträffande *rådgivning till studenter m.m.*

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:A214 yrkande 8 och med avslag på motionerna 1998/99:Ub454 yrkande 10 och 1998/99:Ub801 yrkande 38 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

4. Högskolor i privaträttslig form, m.m. (mom. 3 och 4)

Beatrice Ask (m), Lars Hjertén (m), Per Bill (m), Anders Sjölund (m) och Ulf Nilsson (fp) anför:

Det behövs konkurrens och mångfald inom den högre utbildningen och forskningen. Den reformering som skedde under den förra borgerliga regeringen innebar att universitet och högskolor gavs en mer självständig ställning och att två statliga *högskolor gavs privaträttslig form* genom att Chalmers tekniska högskola och Högskolan i Jönköping gjordes om till stiftelser. Erfarenheterna från dessa stiftelsehögskolor är goda. Vi anser därför att fler högskolor bör ges möjlighet att övergå i fristående form. Att etablera fler fristående högskolor är också ett sätt att skapa fler studieplatser. Vad vi här har anfört bör riksdagen med bifall till motionerna 1998/99:Ub424 yrkande 8 och 1998/99:Ub803 yrkande 6 som sin mening ge regeringen till känna.

Det finns enligt vår mening anledning att närmare utreda de i två motioner framförda idéerna om ett *oberoende ackrediteringsinstitut*. Vi anser det viktigt att ackrediteringsinstitutet är fristående från Högskoleverket, eftersom vi tror att den bästa utvärderingen görs av oberoende utvärderare som inte har ansvar för utbildningen. Vilka kriterier som skall gälla vid ackrediteringen kan naturligtvis diskuteras. Vad vi här har anfört bör riksdagen med bifall till motion 1998/99:Ub803 yrkande 4 och med anledning av motion 1998/99:Ub483 yrkande 4 som sin mening ge regeringen till känna.

Mot bakgrund av det anförda anser vi att utskottet under momenten 3 och 4 bort hemställa

3. beträffande *högskolor i privaträttslig form*

att riksdagen med bifall till motionerna 1998/99:Ub424 yrkande 8 och 1998/99:Ub803 yrkande 6 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

4. beträffande *ett oberoende ackrediteringsinstitut*

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Ub803 yrkande 4 och med anledning av motion 1998/99:Ub483 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

5. Universitetsfilial i Karlskoga, m.m. (mom. 10, 22, 53, 55, 63, 66, 70 och 73)

Lennart Gustavsson (v) och Kalle Larsson (v) anför:

Ett sätt att stärka den naturvetenskaplig-tekniska kompetensen vid det nya Örebro universitet skulle kunna vara att bättre utnyttja den kompetens på detta område som finns i Karlskoga med omnejd. Denna trakt riskerar att dräneras på sådan kompetens, om inte alternativa verksamheter till den försvarsrelaterade produktionen kommer till stånd. Vi anser därför att en utredning bör tillsättas för att i ett brett samhällsperspektiv belysa utvecklingsmöjligheter och konsekvenser av att skapa en universitetsfilial med naturvetenskaplig-teknisk inriktning i Karlskoga, knuten till Örebro universitet. Detta bör riksdagen med bifall till motion 1998/99:Ub419 som sin mening ge regeringen till känna.

Som en insats för att öka andelen män som väljer att bli lärare på de lägre stadierna bör man enligt vår mening underlätta för dem som genomgått *fritidsledarutbildning* vid folkhögskola att vidareutbilda sig till grundskollärare för de lägre årskurserna. En påbyggnadsutbildning bör utvecklas och erbjudas dem inom högskolan. Högskoleverket bör få i uppdrag att analysera fritidsledarutbildningen och utfärda riktlinjer för hur denna utbildning bör få tillgodoräknas i olika lärarutbildningar för de lägre stadierna. Vad vi här har anfört bör riksdagen med bifall till motion 1998/99:Ub454 yrkande 14 som sin mening ge regeringen till känna.

Vi anser att *kursutvärderingar* skall ske löpande och i dialog mellan studenter och lärare. Kravet på att alla kurser – även kurserna för forskarstudierande – skall utvärderas bör införas i högskoleförordningen. Detta bör riksdagen med bifall till motion 1998/99:Ub454 yrkande 2 som sin mening ge regeringen till känna.

Det måste vara meriterande för en universitetslärare att ägna sig åt undervisning. Det skall därför vid anställning av lärare ske en *bedömning av de sökandes pedagogiska meriter*. Vid den bedömningen bör enligt vår mening en pedagogisk sakkunnig medverka. Detta bör riksdagen med anledning av motion 1998/99:Ub454 yrkande 1 som sin mening ge regeringen till känna.

För att *främja att svenska studenter* förlägger en del av sina *högskolestudier utomlands* bör det införas en rätt för studenten att få ett bindande förhandsbesked om hur studierna utomlands kommer att tillgodoräknas i Sverige. Detta bör riksdagen med anledning av motion 1998/99:Ub454 yrkande 14 som sin mening ge regeringen till känna.

Vi anser det viktigt att det naturvetenskaplig-tekniska *basåret* bibehålls och om möjligt får utökad utrymme. Om så behövs bör det finansieras med öronmärkta pengar. Detta bör riksdagen med bifall till motion 1998/99: Ub454 yrkande 16 som sin mening ge regeringen till känna.

Det råder i dag en bristfällig *rättssäkerhet för studenter*. Högskolorna bedriver i många frågor myndighetsutövning i förhållande till studenterna och stöder sig därvid på lokalt utfärdade föreskrifter. Dessa är inte alltid sammanställda och kungjorda, och det anges vanligen inte med vilket bemyndigande de har utfärdats. Vi anser att det måste vara tydligt vilka föreskrifter som får utfärdas lokalt. Det bör uttryckligen anges i högskoleförordningen. Vad vi här har anfört bör riksdagen med bifall till motion 1998/99: Ub454 yrkande 4 som sin mening ge regeringen till känna.

Högskolornas ansvar för *rådgivning till studenterna* behöver enligt vår mening förstärkas. Detta bör riksdagen med bifall till motion 1998/99: Ub454 yrkande 10 som sin mening ge regeringen till känna.

Mot bakgrund av det anförda anser vi att utskottet under momenten 10, 22, 53, 55, 63, 66, 70 och 73 bort hemställa

10. beträffande *universitetsfilial i Karlskoga*

att riksdagen med bifall till motion 1998/99: Ub419 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

22. beträffande *fritidsledarutbildningen*

att riksdagen med bifall till motion 1998/99: Ub454 yrkande 14 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

53. beträffande *kursutvärderingar*

att riksdagen med bifall till motion 1998/99: Ub454 yrkande 2 och med anledning av motion 1998/99: Ub453 yrkande 13 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

55. beträffande *bedömning av pedagogiska meriter vid anställning av lärare*

att riksdagen med anledning av motion 1998/99: Ub454 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

63. beträffande *åtgärder för att främja svenskars högskolestudier utomlands*

att riksdagen med anledning av motionerna 1998/99: Ub453 yrkande 14, 1998/99: Ub454 yrkande 9 och 1998/99: Ub803 yrkande 10 och med avslag på motion 1998/99: Ub803 yrkande 11 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

66. beträffande *basåret*

att riksdagen med bifall till motion 1998/99: Ub454 yrkande 16 och med avslag på motion 1998/99: Ub803 yrkande 14 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

70. beträffande *studenternas rättssäkerhet*

att riksdagen med bifall till motion 1998/99: Ub454 yrkande 4 och med avslag på motionerna 1998/99: Ub453 yrkande 30 och 1998/99: Ub483 yrkande 20 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

73. beträffande *rådgivning till studenter m.m.*
att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Ub454 yrkande 10 och med avslag på motionerna 1998/99:Ub801 yrkande 38 och 1998/99:A214 yrkande 8 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

6. Forskarutbildningen, m.m. (mom. 14 och 72)

Beatrice Ask (m), Yvonne Andersson (kd), Lars Hjertén (m), Erling Wälivaara (kd), Per Bill (m), Sofia Jonsson (c), Anders Sjölund (m) och Ulf Nilsson (fp) anför:

Den reform av *forskarutbildningen* som genomförts efter beslutet 1997 bygger på idén att effektiviteten och genomströmningen kraftigt kommer att stimuleras genom att antalet deltidsdoktorander minskas och endast de som kan garanteras försörjning antas. Vi tvivlar på att detta verkligen leder till det ökade antal forskarutbildade som krävs. Det behöver göras en samlad kartläggning av dagens forskarutbildning. Det uppdrag som regeringen nu har gett Högskoleverket är otillräckligt. Frågor som handlar om att öka det tvärvetenskapliga arbetet, handledarskapets meritvärde, att hitta former för en bättre kontakt med det omkringliggande samhället, den postdoktorala situationen, jämställdhetsarbetet m.m. måste behandlas och vägas in. Reformens inverkan på rekryteringen till forskarutbildning i teologiska, humanistiska och samhällsvetenskapliga ämnen och därmed på underlaget för att anordna kurser och regelbundna seminarier i dessa ämnen behöver också undersökas. Vad vi här har anfört bör riksdagen med bifall till motion 1998/99:Ub447 yrkande 5 och med anledning av motionerna 1998/99:Ub478 och 1998/99:Ub801 yrkande 42 som sin mening ge regeringen till känna.

Principen om föreningsfrihet är en av de grundläggande fri- och rättigheterna som garanteras i regeringsformen. Vi anser, liksom tidigare, att det är fel att studenter tvingas tillhöra studentkår (motsvarande) för att få studera. *Kårobligatoriet* bör alltså avskaffas. Studentinflytandet måste bevaras, liksom den utbildningsbevakning och det studiesociala arbete som studenterna står för, men det kan enligt vår mening ske utan obligatoriet. Vad vi här har anfört bör riksdagen med bifall till motionerna 1998/99:Ub453 yrkande 29 och 1998/99:Ub803 yrkande 8 som sin mening ge regeringen till känna.

Mot bakgrund av det anförda anser vi att utskottet under momenten 14 och 72 bort hemställa

14. beträffande *forskarutbildningen*

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Ub447 yrkande 5 och med anledning av motionerna 1998/99:Ub478 och 1998/99:Ub801 yrkande 42 samt med avslag på motion 1998/99:Ub801 yrkandena 43 och 45 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

72. beträffande *kårobligatoriet*

att riksdagen med bifall till motionerna 1998/99:Ub453 yrkande 29 och 1998/99:Ub803 yrkande 8 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

7. Sveriges deltagande i internationellt forskningssamarbete, m.m. (mom. 17, 31, 51, 71 och 77)

Gunnar Goude (mp) anför:

Jag anser det inte acceptabelt att *Sveriges deltagande i internationellt forskningssamarbete* har tagit sig sådana former att det är EU som styr inriktningen av betydande delar av svensk forskning. Det bör vara riksdagen och inte EU som lägger fast de forskningspolitiska riktlinjerna för fördelningen av medel till svensk forskning. Regeringen bör lägga fram förslag om hur hanteringen av medel för svensk forskning i EU-projekt skall kunna inordnas i riksdagens normala hantering av forskningspolitiken. Vad jag här har anfört bör riksdagen med bifall till motion 1998/99:Ub455 yrkande 2 som sin mening ge regeringen till känna.

Läroutbildningen är enligt min mening ett bra exempel på en yrkesutbildning som i många fall har drabbats hårt av att den fördes till universitet och högskolor och därmed ofta blev splittrad på en mängd olika institutioner. Jag anser att läroutbildningen bör bedrivas i *sammanhållna enheter*, där praktikinslagen och anknytningen till övningskolor stärks. Lärohögskolor i egen regi kan och bör också bedriva skolforskning med egna forskningsinstitutioner, professurer och egen forskarutbildning. Vad jag här har anfört bör riksdagen med bifall till motion 1998/99:Ub801 yrkande 27 som sin mening ge regeringen till känna.

Det är nu dags att även högskolans lärare får en professionalitet inom undervisningsområdet. Det bör enligt min mening inrättas en *pedagogisk utbildning för högskolans lärare*, en högskolläroutbildning. Den skall vara förlagd till högskolan, ske i nära anknytning till verkliga undervisningssituationer och ge goda möjligheter till praktiska övningar. Vad jag här har anfört bör riksdagen med bifall till motion 1998/99:Ub801 yrkande 25 som sin mening ge regeringen till känna.

I högskolornas ledningsorganisation bör *studenternas representation* förstärkas. En tredjedel av styrelseplatserna bör besättas av vardera gruppen studenter, lärare och annan personal samt allmänrepresentanter. Det behövs också ordentlig representation av studenter inom hela organisationen, såväl i beslutande som i beredande organ. Jag förutsätter att regeringen redan under våren återkommer till riksdagen med förslag om lämpliga former för studentinflytande. Vad jag här har anfört bör riksdagen med bifall till motion 1998/99:Ub801 yrkande 24 som sin mening ge regeringen till känna.

Schablonerna för ersättning inom olika utbildningsområden behöver moderniseras. Många ämnen i grundutbildningen har ändrat karaktär, t.ex. på grund av förskjutningar i ämnets laborativa karaktär eller förändringar i den utåtriktade förankringen och metodförändringar på grund av förändringar i studentgrupperna. Högskoleverket bör få i uppdrag att utarbeta nya beräkningsunderlag samt också att granska hur medelstilledningen till olika ämnen överensstämmer med intentionerna i budgeten samt i vilken utsträckning olika lärosäten skiljer sig i prioriteringen av utbildningskostnader. Granskningen bör kunna ge underlag för realistiska förslag vad gäller ersättnings-schablonerna för olika ämnesgrupper. Vad jag här har anfört bör riksdagen

med bifall till motionerna 1998/99:Ub455 och 1998/99:Ub801 yrkande 36 som sin mening ge regeringen till känna.

Mot bakgrund av det anförda anser jag att utskottet under momenten 17, 31, 51, 71 och 77 bort hemställa

17. beträffande *Sveriges deltagande i internationellt forskningsarbete*

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Ub455 yrkande 2, med anledning av motion 1998/99:Ub455 yrkande 1 och med avslag på motionerna 1998/99:Ub447 yrkande 6 och 1998/99:N228 yrkande 8 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

31. beträffande *sammanhållna enheter för lärarutbildning*

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Ub801 yrkande 27 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

51. beträffande *pedagogisk utbildning för högskolans lärare*

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Ub801 yrkande 25 och med avslag på motion 1998/99:Ub453 yrkande 6 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

71. beträffande *studenternas representation i högskolans organ*

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Ub801 yrkande 24 och med anledning av motion 1998/99:Ub453 yrkande 28 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

77. beträffande *schablonerna för ersättning inom olika utbildningsområden*

att riksdagen med bifall till motionerna 1998/99:Ub456 och 1998/99:Ub801 yrkande 36 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

8. ANT-kunskap i utbildningen för vissa yrken, m.m. (mom. 19 och 27)

Gunnar Goude (mp) och Ulf Nilsson (fp) anför:

Det är av största vikt att de grupper som har ansvar för att arbeta med *ANT-information* får kunskap och metoder redan som en del av sin yrkesutbildning. Det gäller självfallet bl.a. alla lärare och all annan personal inom skola och barnomsorg. Det är också nödvändigt att alkohol- och narkotikafrågor ges ett större utrymme än vad som sker i dag inom socionom-, läkar- och sjuksköterskeutbildningarna. Vad vi här har anført bör riksdagen med bifall till motion 1998/99:So306 yrkande 6 som sin mening ge regeringen till känna.

Stamning är ett funktionshinder i kommunikationen med andra människor. Uppskattningsvis drabbas mellan fyra och fem procent av befolkningen av detta funktionshinder under någon period av livet. Hos *logopederna* finns en stor samlad kunskap om hur stamning kan förebyggas och om miljöns påverkan på hur barnets yttre och inre utvecklas. Det finns en brist på logopeder vid barnvårdscentralerna. Därför måste utbildningskapaciteten för logopeder ökas och husläkarna och personalen på barnvårdscentralerna måste få kompetensutveckling om stamningens orsaker och behandlingsmöjligheter.

Vad vi här har anfört bör riksdagen med bifall till motionerna 1998/99: Ub257 yrkande 2 och 1998/99:So464 yrkande 6 som sin mening ge regeringen till känna.

Mot bakgrund av det anförda anser vi att utskottet under momenten 19 och 27 bort hemställa

19. beträffande *ANT-kunskap i utbildningen för vissa yrken* att riksdagen med bifall till motion 1998/99:So306 yrkande 6 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

27. beträffande *logopedutbildningen* att riksdagen med bifall till motionerna 1998/99:Ub257 yrkande 2 och 1998/99:So464 yrkande 6 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

9. Rekryteringsunderlaget till lärarutbildning, m.m. (mom. 28, 54 och 78)

Lennart Gustavsson (v), Gunnar Goude (mp) och Kalle Larsson (v) anför:

Vi anser att *rekryteringsunderlaget till lärarutbildningarna* inger oro för framtiden och att föreskrifterna om examensmål m.m. i regleringsbrevet inte utgör en tillräcklig garanti för att en besvärande lärarbrist inte kommer att uppstå. Ett bättre planeringsunderlag för regeringens beställningar av utbildningsplatser på lärarutbildningarna bör utvecklas. Detta bör riksdagen med bifall till motion 1998/99:Ub454 yrkande 15 som sin mening ge regeringen till känna.

Vi anser att *lärtjänsteorganisationen* bör ses över med syfte att åstadkomma *rörlighet och flexibilitet* vid universitet och högskolor. Det saknas lämpliga alternativ till forskarassistenttjänst för dem som efter doktorsexamen önskar fortsätta med vetenskaplig verksamhet under en kortare tid. Ytterligare en tidsbegränsad, postdoktoral tjänst bör därför införas. För den skall gälla ett- eller tvåårsförordnande med inriktning av arbetet inom en betydligt vidare ram än vad som gäller för nuvarande forskarassistenttjänst. Vad vi här har anfört bör riksdagen med bifall till motion 1998/99:Ub801 yrkande 49 som sin mening ge regeringen till känna.

Vi anser att det är ett vitalt intresse att *FOA:s forskningsverksamhet* ställs om och inriktas så att det gagnar det civila samhället. Det är viktigt också för att försvaret skall kunna upprätthålla en kompetens som inte annars skulle vara möjlig under fredstid. Man kan inte lägga forskningskompetens i malpåse. Regeringen bör tillsätta en utredning med direktiv att utarbeta förslag till en omställning av försvarsforskningen med inriktning mot civil verksamhet. Vad vi här har anfört bör riksdagen med bifall till motion 1998/99:Ub801 yrkande 62 som sin mening ge regeringen till känna.

Mot bakgrund av det anförda anser vi att utskottet under momenten 28, 54 och 78 bort hemställa

28. beträffande *rekryteringsunderlaget till lärarutbildningarna* att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Ub454 yrkande 15 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

54. beträffande *rörlighet och flexibilitet i lärartjänsteorganisationen* att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Ub801 yrkande 49 och med avslag på motion 1998/99:Ub801 yrkandena 48 och 52 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

78. beträffande *FOA:s verksamhet* att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Ub801 yrkande 62 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts.

10. Utbildning i entreprenörskap (mom. 37)

Beatrice Ask (m), Yvonne Andersson (kd), Lars Hjertén (m), Erling Wälivaara (kd), Per Bill (m), Sofia Jonsson (c) och Anders Sjölund (m) anför:

Vad Sverige behöver i dag är krafttag så att det privata näringslivet åter kan spira. Livslångt lärande bör prägla såväl utbildningsväsendet som arbetsplatserna. Skolan skall spela en viktig roll för att ge eleverna förståelse för företagandets roll och betydelse i samhället. *Utbildning* på högskolenivå i *entreprenörskap* är likaså viktig. I anslutning till att en student är färdig med sin utbildning borde attraktiva kurser i företagande erbjudas i samarbete mellan lärosätet och det lokala näringslivet. Vad vi här har anfört bör riksdagen med bifall till motionerna 1998/99:Ub459 och 1998/99:N330 yrkande 21 som sin mening ge regeringen till känna.

Mot bakgrund av det anförda anser vi att utskottet under moment 37 bort hemställa

37. beträffande *utbildning i entreprenörskap* att riksdagen med bifall till motionerna 1998/99:Ub459 och 1998/99:N330 yrkande 21 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

11. Utbildning på högskolenivå om funktionshinder, m.m. (mom. 38 och 69)

Beatrice Ask (m), Yvonne Andersson (kd), Lars Hjertén (m), Erling Wälivaara (kd), Per Bill (m), Anders Sjölund (m) och Ulf Nilsson (fp) anför:

Vi anser det helt nödvändigt att arkitekter, byggnadsingenjörer och andra som är yrkesmässigt engagerade i utformningen och uppbyggnaden av den yttre och inre miljön under sin *utbildning* får tillräckliga kunskaper om *funktionshinder* och om vad som kan göras för att bostäder och lokaler skall vara tillgängliga. Regeringen bör på lämpligt sätt tillse att så blir fallet. Vi ställer oss också bakom förslaget i motion 1998/99:Ub426 yrkande 1 om att förbereda inrättandet av en utvecklingsenhet som skall ha till syfte att koncentrera resurserna och kompetensen när det gäller att ge utbildning om handikapp till de stora personalgrupper som under 2000-talet kommer att behöva sådan för att handikappreformerna skall förverkligas. Riksdagen bör med bifall till motionerna 1998/99:Ub426 yrkande 1, 1998/99:Ub467 yrkande 1 och 1998/99:So465 yrkande 17 som sin mening ge regeringen till känna vad vi här har anförts.

Alltför få studenter med funktionshinder studerar vidare efter gymnasiet, vilket beror på att *högskolans tillgänglighet för funktionshindrade* är helt otillfredsställande. Det räcker inte med individuella anpassningsåtgärder som planeras först när den funktionshindrade studenten blivit antagen till utbildningen och som därför ofta inte hinner bli klara i tid. För att uppnå att fler funktionshindrade skall kunna studera vidare krävs en större medvetenhet om behoven och vilka åtgärder som är nödvändiga för att uppnå en grundtillgänglighet. Universitet och högskolor måste ta sitt ansvar för alla studenter, vilket betyder att resurser måste styras till handikappanpassande åtgärder i den fysiska och studiesociala miljön. Vad vi här har anfört bör riksdagen med bifall till motion 1998/99:Ub404 som sin mening ge regeringen till känna.

Mot bakgrund av det anförda anser vi att utskottet under momenten 38 och 69 bort hemställa

38. beträffande *utbildning på högskolenivå om funktionshinder* att riksdagen med bifall till motionerna 1998/99:Ub426 yrkande 1, 1998/99:Ub467 yrkande 1 och 1998/99:So465 yrkande 17 och med avslag på motion 1998/99:Ub426 yrkandena 2 och 3 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

69. beträffande *högskolans tillgänglighet för funktionshindrade* att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Ub404 och med avslag på motion 1998/99:So455 yrkande 9 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

12. Utbildning och forskning om homosexualitet (mom. 40)

Lennart Gustavsson (v), Gunnar Goude (mp), Kalle Larsson (v) och Ulf Nilsson (fp) anför:

Vi anser att flera yrkesgrupper behöver bättre kunskaper om homosexualitet. Det gäller anställda inom utbildningsväsendet, men också läkare, jurister, poliser, psykologer, socionomer, teologer och vårdpersonal. Kunskaper om homo- och bisexuella samlevnadsformer bör ingå i yrkesexamina för dessa grupper. Skolverket och Högskoleverket kan agera för att få till stånd en höjning av homokompetensen bland de anställda inom utbildningsväsendet. Forskningen på området behöver också ökas. Forskningsrådsnämnden bör få i uppdrag att initiera forskning inom områdena homofobi, homosexuellas livssituation och homosexuellas historia. Självfallet skall dessa projekt liksom all annan forskning bedömas med forskningsorganens vanliga kvalitets- och relevanskriterier. Vad vi här har anfört bör riksdagen med bifall till motionerna 1998/99:Ub406, 1998/99:Ub449 och 1998/99:Ju709 yrkandena 11 och 14 som sin mening ge regeringen till känna.

Mot bakgrund av det anförda anser vi att utskottet under moment 40 bort hemställa

40. beträffande *utbildning och forskning om homosexualitet* att riksdagen med bifall till motionerna 1998/99:Ub406, 1998/99:Ub449 och 1998/99:Ju709 yrkandena 11 och 14 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

13. Lärarförsörjningen i högskolan, m.m. (mom. 49, 58, 62, 63, 64, 66 och 67)

Ulf Nilsson (fp) anför:

Antalet studenter ökar i aldrig tidigare skådad takt. Utan disputerade lärare kan inte svenska högskolor och universitet erbjuda den vetenskapliga kvaliteten på undervisningen som studenterna har rätt till. Regeringens kortsiktighet när det gäller högskolans utbyggnad är extra tydlig på den här punkten. Det behövs en konsekvensanalys av den högre utbildningens expansion och en strategi för att trygga *lärarförsörjningen i högskolan*. Vad jag här har anfört bör riksdagen med bifall till motion 1998/99:Ub803 yrkandena 1 och 2 som sin mening ge regeringen till känna.

När det gäller *deltids-, distans- och sommarkurser* anser jag att utbildningsåret skall kunna delas upp i tre terminer och innefatta sommarmånaderna. En sådan uppdelning ger större möjlighet för studenterna att förkorta utbildningstiden. Vad jag här har anfört bör riksdagen med bifall till motion 1998/99:Ub803 yrkande 5 som sin mening ge regeringen till känna.

För att på ett bra sätt *ta till vara invandrade akademikers kompetens* måste möjligheterna att få utländska examina och yrkesutbildningar översatta och värderade förbättras ytterligare. Detsamma gäller möjligheten att komplettera det som saknas för svenska förhållanden på ett adekvat sätt. I dag krävs i många fall orimligt lång kompletterande utbildning i stället för att man utnyttjar de kunskaper som redan finns. Vad jag här anfört bör riksdagen med bifall till motion 1998/99:Sf634 yrkande 2 som sin mening ge regeringen till känna.

Fler *svenska studenter* bör uppmuntras att *studera utomlands*. Det bör ske bl.a. genom att alla studenter får ett skriftligt intyg om hur utlandsstudierna kommer att räknas vid hemkomsten. Målet skall vara att varje student som tar examen från en svensk högskola skall ha förlagt minst en termin av studierna utomlands. Vad jag här har anfört bör riksdagen med bifall till motion 1998/99:Ub803 yrkandena 10 och 11 som sin mening ge regeringen till känna.

Fler *utländska studenter* bör också motiveras att *söka sig till svenska högskolor*. Därför borde fler kurser ges på andra språk än svenska och textböcker på andra språk än svenska och engelska användas. Detta bör riksdagen med bifall till motion 1998/99:Ub803 yrkande 12 som sin mening ge regeringen till känna.

Jag anser att högskolans resurser skall fokuseras på högre utbildning, inte på att ge utbildning på gymnasienivå. *Basåret* bör alltså inte anordnas i högskolan utan inom komvux. Detta bör riksdagen med bifall till motion 1998/99:Ub803 yrkande 14 som sin mening ge regeringen till känna.

Det nu gällande *antagningssystemet till högskolan* innebär att universitet och högskolors möjligheter att själva utforma antagningskrav för vissa utbildningar kraftigt har begränsats. Jag anser att lärosätena bör få förtroendet att, inom vissa ramar som t.ex. krav på högskolebehörighet, själva utveckla lokala antagningskriterier som skall vara tydliga för studenterna. Detta bör

riksdagen med bifall till motion 1998/99:Ub803 yrkande 7 som sin mening ger regeringen till känna.

Mot bakgrund av det anförda anser jag att utskottet under momenten 49, 58, 62, 63, 64, 66 och 67 bort hemställa

49. beträffande *lärarförsörjningen i högskolan*

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Ub803 yrkandena 1 och 2 och med anledning av motion 1998/99:Ub453 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

58. beträffande *deltids-, distans- och sommarkurser*

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Ub803 yrkande 5 och med avslag på motionerna 1998/99:Ub425 och 1998/99:Ub483 yrkande 19 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

62. beträffande *åtgärder för att ta till vara invandrade akademikers kompetens*

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Sf634 yrkande 2 och med anledning av motionerna 1998/99:Ub428, 1998/99:Ub441, 1998/99:Ub453 yrkande 15 och 1998/99:Ub483 yrkande 17 samt med avslag på motion 1998/99:Ub438 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

63. beträffande *åtgärder för att främja svenskars högskolestudier utomlands*

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Ub803 yrkandena 10 och 11 och med anledning av motionerna 1998/99:Ub453 yrkande 14 och 1998/99:Ub454 yrkande 9 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

64. beträffande *åtgärder för att rekrytera fler utländska studenter till svenska högskolor*

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Ub803 yrkande 12 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

66. beträffande *basåret*

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Ub803 yrkande 14 och med avslag på motion 1998/99:Ub454 yrkande 16 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

67. beträffande *antagningssystemet till högskolan*

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Ub803 yrkande 9 och med avslag på motionerna 1998/99:Ub483 yrkande 7 och 1998/99:Ub801 yrkande 35 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

Särskilt yttrande

Naprapathögskolan (mom. 33)

Beatrice Ask (m), Lars Hjertén (m), Per Bill (m) och Anders Sjölund (m) anför:

Även om frågorna skall avgöras av regeringen, vill vi deklarerera vår uppfattning att Naprapathögskolan bör ställas under statlig tillsyn tills vidare och utbildningen där berättiga till studiemedel.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Motionerna	1
Utskottet	11
Inledning.....	11
1 Övergripande frågor.....	12
2 Institutionell organisation	17
3 Allmänna forskningsfrågor	18
4 Forskning och utbildning inom vissa områden	23
5 Lokalisering av viss utbildning och/eller forskning	31
6 Lärarna och pedagogiken i högskolan.....	33
7 Studieorganisatoriska frågor	37
8 Tillträdesfrågor	43
9 Studentfrågor	45
10 Övriga frågor.....	47
Hemställan	49
Reservationer.....	55
1. Reformstrategi för utbildnings- och forskningsområdet, m.m. (mom. 1, 2, 11, 12, 13, 25 och 48) (m)	55
2. Samverkan mellan högskolan och det omgivande samhället, m.m. (mom. 2, 4, 5, 6, 7, 29, 44, 50, 56, 57, 62, 70 och 75) (kd).....	57
3. Samverkan mellan högskolan och det omgivande samhället, m.m. (mom. 2, 15, 16, 49, 50, 51, 52, 53, 56, 60, 62, 63, 70, 71 och 73) (c).....	60
4. Högskolor i privaträttslig form, m.m. (mom. 3 och 4) (m, fp)	64
5. Universitetsfilial i Karlskoga, m.m. (mom. 10, 22, 53, 55, 63, 66, 70 och 73) (v).....	65
6. Forskarutbildningen, m.m. (mom. 14 och 72) (m, kd, c, fp).....	67
7. Sveriges deltagande i internationellt forskningssamarbete, m.m. (mom. 17, 31, 51, 71 och 77) (mp)	68
8. ANT-kunskap i utbildningen för vissa yrken, m.m. (mom. 19 och 27) (mp).....	69
9. Rekryteringsunderlaget till lärarutbildning, m.m. (mom. 28, 54 och 78) (v, mp).....	70
10. Utbildning i entreprenörskap (mom. 37) (m, kd, c)	71
11. Utbildning på högskolenivå om funktionshinder, m.m. (mom. 38 och 69) (m, kd, fp)	71
12. Utbildning och forskning om homosexualitet (mom. 40) (v, fp, mp).....	72
13. Lärarförsörjningen i högskolan, m.m. (mom. 49, 58, 62, 63, 64, 66 och 67) (fp)	73
Särskilt yttrande.....	75
Napurpathögskolan (mom. 33) (m).....	75